

ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

кафедра економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи

ДЕРЖАВНЕ ТА РЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ

**методичні рекомендації щодо підготовки до практичних занять
та виконання самостійної роботи
з дисципліни для здобувачів вищої освіти**

Кропивницький, 2024

**ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

*Економічний факультет
Кафедра економіки, підприємництва та
готельно-ресторанної справи*

ДЕРЖАВНЕ ТА РЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ

методичні рекомендації щодо підготовки до практичних занять
та виконання самостійної роботи
з дисципліни для здобувачів вищої освіти

Затверджено на засіданні кафедри
економіки, підприємництва та
готельно-ресторанної справи
Протокол № 8 від 09 січня 2024 р.

Кропивницький, 2024

Державне та регіональне управління : методичні рекомендації щодо підготовки до практичних занять та виконання самостійної роботи з дисципліни для здобувачів вищої освіти / Укл. А.А. Зайченко, А.А. Немненко – Кропивницький : ЦНТУ, 2024, 184 с.

Укладачі:

Зайченко Володимир Васильович, доктор економічних наук, професор кафедри економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи ЦНТУ.

Немненко Анастасія Андріївна, асистент кафедри економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи ЦНТУ.

Рецензент:

Бугаєва Марія Вікторівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи ЦНТУ

Методичні рекомендації розроблені для студентів і фахівців, які вивчають дисципліну «Державне та регіональне управління» з метою забезпечення системного розуміння та практичного застосування принципів, методів та інструментів управління на рівні держави та регіонів.

Містять як теоретичний матеріал, так і практичні приклади та завдання, що допоможуть у застосуванні концепцій управління. Будуть корисні як для самостійного вивчення, так і для виконання під час занять у групі або під керівництвом викладача.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
Загальні рекомендації для здійснення самостійної роботи здобувачів.....	7
Практичні роботи для самостійного виконання здобувачами.....	12
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1. Адміністративно-територіальний устрій України.....	12
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2. Державне управління в різних аспектах суспільного розвитку	29
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3. Ведення документообігу в органах місцевого самоврядування	38
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4. Взаємодія громадян з органами місцевого самоврядування	47
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5. Електронний цифровий підпис. Поняття, види, способи отримання.....	55
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6. Міністерство аграрної політики та продовольства України. Структура, завдання та напрями діяльності.....	68
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7. Державний аграрний реєстр	75
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8. Національна комісія зі стандартів державної мови України	84
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 9. Міністерство економіки України. Особливості оформлення бізнес-плану	95
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 10. Міністерство цифрової трансформації України....	105
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 11. Антикорупційна політика. Шлях до прозорості та підзвітної влади	115
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 12. Укрпатент та антимонопольний комітет України	128
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 13. Інфраструктура України	138
Контрольні питання з дисципліни.....	148
Питання для ректорської контрольної роботи з дисципліни	150
ГЛОСАРІЙ.....	168
ДОДАТКИ	180

ВСТУП

У сучасному світі державне та регіональне управління мають вирішальне значення для забезпечення стабільності, розвитку та процвітання суспільства. Ця дисципліна досліджує організацію та функціонування державних структур, політичні процеси, стратегічне планування, управління ресурсами, аналіз та прийняття рішень, оцінку їх результативності.

Новизна методичних матеріалів з дисципліни «Державне та регіональне управління» полягає в їхній актуальності та відповідності сучасним трендам і викликам управлінської сфери:

1. *Актуальність тематики:* методичні матеріали відображають сучасні проблеми та виклики, з якими стикаються державні та регіональні органи управління. Вони охоплюють такі теми, як цифрові технології, сталість, глобалізація, ефективне використання ресурсів тощо.
2. *Інтерактивний підхід:* методичні матеріали пропонують взаємодію та активну участь студентів. Вони включають практичні завдання, дослідження, що стимулюють критичне мислення та розвиток аналітичних навичок.
3. *Інтеграція сучасних технологій:* методичні вказівки сприяють використанню сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі. Рекомендують використовувати електронні ресурси, онлайн-платформи та інші інструменти для дослідження, обговорень та співпраці.
4. *Практична спрямованість:* методичні матеріали акцентують увагу на практичному застосуванні отриманих знань. Вони надають практичні приклади, реальні сценарії та завдання, які допомагають студентам перетворити теорію в практику.
5. *Інтердисциплінарний підхід:* матеріали поєднують елементи з різних дисциплін, таких як економіка, політика, соціологія, право для комплексного розуміння державного та регіонального управління.

Ці нововведення роблять методичні матеріали з дисципліни «Державне та регіональне управління» більш сучасними, практичними та цікавими для

здобувачів, допомагаючи їм набути необхідних знань та навичок у галузі управління.

Дані методичні матеріали пропонують систематизований підхід до вивчення державного та регіонального управління. Вони включають теоретичні матеріали, практичні завдання, кейси, дослідження та рекомендації, які допоможуть зрозуміти та застосувати концепції та методи управління в реальних ситуаціях.

Під час вивчення цих матеріалів студент набуде навичок критичного мислення, комунікації та співпраці, які є необхідними для успішної кар'єри в галузі державного та регіонального управління.

Методичні рекомендації розроблені з урахуванням актуальних трендів та практик у сфері державного управління. Вони буде корисним не тільки здобувачам, але й фахівцям, які бажають поглибити свої знання та розвинути свої навички у цій галузі.

ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

1. Рекомендації та робота з літературою

Самостійна робота здобувачів є важливою для їхнього академічного розвитку та досягнення успіху. Ось кілька методичних вказівок, які можуть бути корисними для студентів при виконанні самостійної роботи:

- 1) **Створити план.** Розробити чіткий план того, що студент має на меті досягти в ході самостійної роботи. Розділити свої завдання на менші, керуючись важливістю та строками виконання.
- 2) **Створити робоче середовище.** Знайти місце, де зручно працювати без зайвих відволікань. Потрібно забезпечити себе усіма необхідними матеріалами та ресурсами.
- 3) **Розпланувати свій час.** Встановити графік роботи, враховуючи власні найпродуктивніші години дня. Дотримуватися цього графіку, стежити за прогресом та відведенням часу на перерви.
- 4) **Розуміти завдання.** Потрібно уважно прочитати зміст завдання або тему, над якою здобувач працює. Якщо виникають питання, варто звертатися до викладача або інших джерел для отримання пояснень.
- 5) **Пошук інформації.** Рекомендується використовувати різноманітні джерела інформації, такі як підручники, наукові статті, журнали, електронні ресурси і веб-сайти. Також варто перевірити, чи знайдені джерела інформації надійні та авторитетні.
- 6) **Аналізувати та оцінювати інформацію.** Звертати увагу на ключові поняття, аргументи та докази, що підтверджують інформацію. Здійснювати критичний аналіз та оцінку джерел, щоб переконатися в їхній достовірності.
- 7) **Організувати інформацію.** Після збору матеріалу потрібно організувати власні думки, структурувати їх. Скласти план або аут лайн, який допоможе логічно вибудувати думки.

- 8) **Працювати систематично.** Виконувати поступово завдання, щоб уникнути стресу та запізень.
- 9) **Самокритичність.** Після завершення завдання або частини роботи варто оцінити досягнення. Звернути увагу на сильні сторони та можливості для покращення.
- 10) **Зберігати баланс.** Не забувати про здоров'я та добробут. Потрібно відводити час для відпочинку, фізичної активності та соціальних контактів.

Мета методичних рекомендацій для самостійної роботи здобувачів – сприяти їхньому успіху в навчанні, розвитку навичок самостійного навчання, організації роботи та самоконтролю.

Рекомендації щодо самостійної роботи студентів з літературою полягають у визначенні мети та структури тексту. Перед початком роботи з літературою потрібно визначити мету – які загальну інформацію варто шукати, конкретні факти, аргументи, або аналіз точки зору автора. Перед тим, як розпочати читання потрібно переглянути повністю заголовки, підрозділи, анотацію та висновки. Це дозволить отримати уявлення про загальну організацію та зміст тексту.

Під час читання роботи позначки, виділяти ключові ідеї, питання або відмічати незрозумілі моменти. А також варто робити конспекти або створювати анотації. Здійснювати аналіз прочитаної літератури, спробувати виявити загальні теми, тенденції, можливі прогалини в дослідженні.

Загальні методичні рекомендації для самостійної роботи здобувачів можуть допомогти бути більш організованими, продуктивними та ефективними у навчанні. Самостійна робота також може бути часом для розвитку особистості, самовдосконалення та самовираження.

2. Види самостійної роботи здобувачів

Самостійна робота здобувачів може варіюватися залежно від специфіки предмету, типу завдань і особистих вподобань. Основні види включають в себе:

- *читання та аналіз літератури.* Студент самостійно вивчає підручники, наукові статті, монографії та іншу літературу, пов'язану з предметом. Він аналізує, розуміє і усвідомлює зміст прочитаного, виокремлює головні ідеї та аргументи;
- *виконання домашніх завдань.* Здобувач самостійно виконує домашні завдання, такі як написання есе, підготовка презентацій, пошук та аналіз інформації. Він досліджує тему, збирає і аналізує необхідні дані, формулює свої думки та розробляє аргументацію;
- *підготовка до занять і практичних робіт.* Студент самостійно вивчає матеріал, пов'язаний з майбутніми заняттями. Він повторює попередній матеріал, виконує вправи, шукає інформацію і оцінює свої знання;
- *навчання за допомогою онлайн-курсів та веб-ресурсів.* Здобувач самостійно вивчає предмет, використовуючи доступні онлайн-курси, веб-ресурси, відео лекції та інтерактивні матеріали, забезпечуючи неформальну освіту;
- *проведення досліджень і наукових робіт.* Студент самостійно працює над розвитком загальних навичок навчання, таких як організація часу, самодисципліна, планування, навички пошуку і аналіз інформації.

Важливо зазначити, що різні види самостійної роботи можуть взаємодіяти між собою і комбінуватися, залежно від конкретних вимог і завдань студента.

Комбінування цих видів самостійної роботи може допомогти здобувачам ефективніше засвоювати матеріал, розширювати свої знання, розвивати аналітичні та критичне мислення, навички пошуку та оцінки інформації. Крім того, самостійна робота сприяє самодисципліні, організації часу та самокеруванню, що є важливими навичками для успіху в навчанні та майбутній професійній діяльності.

Отже, різновиди самостійної роботи здобувачів є необхідними для розвитку їхніх знань, навичок і компетенцій, підвищення академічної успішності та самореалізації. Ці види роботи сприяють глибокому вивченню предметів, розвитку критичного мислення у студентів.

3. Методика виконання практичних робіт здобувачами

Виконання практичних занять є важливою складовою процесу навчання здобувачів. Ця методика дозволяє активізувати практичні навички, розвивати творче мислення та сприяє формуванню практичного досвіду, необхідного для успішної професійної діяльності.

Мета даної методики полягає в стимулюванні самостійності студентів, розвитку їх критичного мислення та здатності до аналізу, синтезу та оцінки отриманих результатів. Вона спрямована на практичне осмислення у реальних умовах.

Використання цієї методики передбачає ретельне планування практичних занять, врахування потреб та рівня підготовленості студентів. Вона базується на використанні різноманітних активних методів навчання.

Основними етапами виконання практичних занять є підготовка до заняття, проведення самого заняття та підсумкова робота. Перед початком заняття слід чітко сформулювати мету, завдання та очікувані результати. Процес проведення заняття передбачає активну участь студентів, їх співпрацю, обговорення та аналіз отриманих результатів. Після завершення практичної роботи важливо провести підсумковий аналіз, оцінку досягнутих результатів та визначити подальші кроки.

Враховуючи індивідуальні особливості здобувачів та сучасні технології, виконання практичних занять студентами можна проводити як у класичному аудиторному середовищі, так і у віртуальному просторі. Використання інтерактивних інструментів та онлайн ресурсів сприяє більш ефективному засвоєнню матеріалу та сприяє залученню студентів до активної навчальної діяльності.

Методика виконання практичних робіт здобувачами включає набір принципів та кроків, які допомагають ефективно і організовано виконувати завдання. Основні етапи методики включають:

- 1) *Підготовка до заняття:*

- ознайомлення зі змістом практичного заняття і завданнями, що мають бути виконанні;
- вивчення необхідної теоретичної бази та рекомендованої літератури;
- організація робочого місця, підготовка необхідних інструментів, матеріалів та документів.

2) *Розуміння завдань:*

- уважне читання і розуміння постановки завдань;
- уточнення незрозумілих моментів через питання викладачу або колегам;
- визначення очікуваних результатів і цілей практичного заняття.

3) *Планування роботи:*

- створення плану дій, визначення послідовності виконання завдань;
- розподіл часу на окремі етапи роботи;
- врахування можливих складнощів і резервного часу для їх вирішення.

4) *Виконання завдань:*

- аналіз отриманих результатів та порівняння їх з очікуваннями;
- визначення переваг та недоліків виконаної роботи;
- формулювання висновків і рекомендацій для подальшої роботи.

Методика виконання практичних завдань здобувачами є важливою для організованого і ефективного навчання. Ці етапи, такі як підготовка, аналіз, планування, виконання, аналіз результатів і рефлексія, допоможуть студентам краще розуміти завдання, структурувати роботу, застосувати знання та навички, оцінювати свої результати і вдосконалюватись.

ПРАКТИЧНІ РОБОТИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИКОНАННЯ ЗДОБУВАЧАМИ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1. АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ УКРАЇНИ

Адміністративно-територіальний устрій України – це системи поділу та організації державного управління та самоврядування на різних рівнях територіальної організації. Він визначає структуру адміністративних одиниць, їх повноваження та взаємовідносини, сприяючи ефективному функціонуванню держави та задоволенню потреб населення. Зазвичай цей устрій включає в себе декілька рівнів влади: центральний, регіональний та місцевий. Розглянемо кожен з них детальніше:

- 1) **Центральний рівень** – зосереджено владу уряду, який має широкі повноваження у сферах оборони, зовнішньої політики, економіки, соціальної політики тощо. Головними інституціями на цьому рівні є Президент України, Верховна Рада України (парламент), Кабінет Міністрів України та інші центральні урядові органи.
- 2) **Регіональний рівень** – Україна поділена на області, які відіграють роль адміністративно-територіальних одиниць на регіональному рівні. Кожна область має свої власні обласні адміністрації, очолювані головою, який призначається Президентом України. Також у кожній області існують обласні ради, обрані мешканцями на загальних виборах.
- 3) **Місцевий рівень** – територіальна одиниця поділяється на райони та міста. Кожен із них має свою власну районну (міську) державну адміністрацію та раду. Місцеві ради та державні адміністрації відповідають за управління питаннями, що стосується місцевого значення, такі як освіта, охорона здоров'я, благоустрій, місцевий бюджет і т.д.

Президент України є главою держави та виконавчої влади в країні, верховний командувач Збройних Сил України. Він є символом єдності та

суверенітету України, гарантом конституційних прав і свобод громадян. Обирається народом на онові загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на п'ять років. Президент України здійснює зовнішню політику, має право на вето на рішення ВРУ, представляє Україну на міжнародній арені та в інших важливих справах.

Верховна Рада України є однією з гілок влади (законодавчою). Складається з 450 депутатів, які обираються на п'ятирічний термін. ВРУ приймає закони, затверджує бюджет, здійснює контроль за діяльністю уряду. Для ефективної роботи ради утворюються комітети з різних сфер діяльності. Депутати об'єднуються у фракції за політичними поглядами та ідеологією. ВРУ відіграє ключову роль у демократичному процесі країни, представляючи інтереси громадян та забезпечуючи реалізацію їхніх прав і свобод через прийняття важливих законодавчих актів.

Кабінет Міністрів України є органом виконавчої влади, який очолюється прем'єр-міністром, призначений Президентом України після затвердження парламентом. КМУ керує виконанням законів та реалізацією політики держави, відповідає за розвиток економіки, соціальні питання, зовнішню політику та інші аспекти державного управління. Працює у тісній взаємодії з іншими гілками влади. Він звітує перед Президентом України та Верховною Радою України, регулярно представляючи звіти про свою діяльність і реалізацію програми уряду.

Ці три органи влади – Президент, Верховна Рада та Кабінет Міністрів – складають основу політичної системи України, де кожен з них має визначені конституцією повноваження та відповідальності.

Україна – держава в Східній Європі. Згідно із ст. 133 Конституції України – систему адміністративно-територіального устрою України складають Автономна Республіка Крим, а також:

- **Області** – кожна область має власний обласний центр та владні органи.
- **Райони** – області поділяються на райони, кожен з яких мав своє управління та органи місцевого самоврядування.

- **Міста обласного підпорядкування** – деякі міста мають спеціальний статус і виконують функції району.
- **Міста районного підпорядкування** – міста входять до складу районів та служать їх адміністративним центром.
- **Селища міського типу** – є адміністративними одиницями на рівні міста і мають певний статус міського населеного пункту.
- **Села** – загальне населення України також мешкає у селах, які можуть належати до різних рівнів адміністративного поділу.
- **Громади** – у рамках децентралізованої реформи було створено територіальні громади як найнижчий рівень адміністративного поділу і можуть включати в себе одне або кілька населених пунктів, включаючи міста, села та селища міського типу. Децентралізація передбачає передачу громадах розширених повноважень та фінансових ресурсів для вирішення місцевих потреб.

На території України є **24 області та Автономна Республіка Крим:**

1. Вінницька область;
2. Волинська область;
3. Дніпропетровська область;
4. Донецька область;
5. Житомирська область;
6. Закарпатська область;
7. Запорізька область;
8. Івано-Франківська область;
9. Київська область;
10. Кіровоградська область;
11. Луганська область;
12. Львівська область;
13. Миколаївська область;
14. Одеська область;
15. Полтавська область;

16. Рівненська область;
17. Сумська область;
18. Тернопільська область;
19. Харківська область;
20. Херсонська область;
21. Хмельницька область;
22. Черкаська область;
23. Чернівецька область;
24. Чернігівська область.

Міста Київ та Севастополь мають спеціальний статус, який визначається законами України.

Найменша область України за площею – **Чернівецька область**, її площа становить 8 097 км². **Найбільша** область України за площею – **Одеська область**, площа – 33 310 км².

17 липня 2020 року Верховна Рада України прийняла Постанову № 807-ІХ «Про утворення та ліквідацію районів». Згідно з документом, тепер в Україні **136 районів**.

12 червня 2020 року Кабінет Міністрів України прийняв **24 розпорядження** щодо визначення адміністративних центрів та затвердження територіальних громад областей. У результаті в країні створено **1 469 територіальних громад**. Автономна Республіка Крим поки що не поділена у зв'язку з окупацією російською федерацією у 2014 році.

Адміністративно-територіальний устрій України є ключовим для забезпечення ефективного функціонування держави, створення умов для розвитку регіонів, підтримки місцевого самоврядування та забезпечення гармонійного співвідношення між центральною владою та місцевими органами.

Приклад поділу деяких областей на ОТГ

Область України			
№	Райони	Адміністративний центр району	ОТГ
Автономна Республіка Крим			
1.	Бахчисарайський район	м. Бахчисарай	Не поділено
2.	Білогірський район	м. Білогірськ	
3.	Джанкойський район	м. Джанкой	
4.	Євпаторійський район	м. Євпаторія	
5.	Керченський район	м. Керч	
6.	Курманський район	с/мт Курман	
7.	Перекопський район	м. Яни Капу	
8.	Сімферопольський район	м. Сімферополь	
9.	Феодосійський район	м. Феодосія	
10.	Ялтинський район	м. Ялта	
Всього: 10 районів			
Вінницька область			
1.	Вінницький район	м. Вінниця	<p style="text-align: center;">16</p> 1. Агрономічна сільська; 2. Вороновицька селищна; 3. Лука-Мелешківська сільська; 4. Стрижавська селищна; 5. Якушинецька сільська; 6. Вінницька міська; 7. Гніванська міська; 8. Іллінецька міська; 9. Липовецька міська; 10. Літинська селищна; 11. Немирівська міська; 12. Оратівська селищна; 13. Погребищенська міська; 14. Сутисківська селищна;

			15. Тиврівська селищна; 16. Турбівська селищна.
2.	Гайсинський район	м. Гайсин	14 1. Бершадська міська; 2. Гайсинська міська; 3. Дашівська селищна; 4. Джулинська сільська; 5. Краснопільська сільська; 6. Кунківська сільська; 7. Ладижинська міська; 8. Ободівська сільська; 9. Ольгопільська сільська, 10. Райгородська сільська; 11. Соболівська сільська; 12. Теплицька селищна; 13. Тростянецька селищна; 14. Чечельницька селищна.
3.	Жмеринський район	м. Жмеринка	8 1. Барська міська; 2. Джуринська сільська; 3. Жмеринська міська; 4. Копайгородська селищна; 5. Мурафська сільська; 6. Северинівська сільська; 7. Станіславчицька сільська; 8. Шаргородська міська.
4.	Могилів-Подільський район	м. Могилів-Подільський	7 1. Бабчинецька сільська;

			2. Вендичанська селищна; 3. Могилів-Подільська міська; 4. Мурованокуриловецька селищна; 5. Чернівецька селищна; 6. Ямпільська міська; 7. Яришівська сільська.
5.	Тульчинський район	м. Тульчин	9 1. Брацлавська селищна, 2. Вапнярська селищна, 3. Городківська сільська, 4. Крижопільська селищна, 5. Піщанська селищна, 6. Студенянська сільська, 7. Томашпільська селищна, 8. Тульчинська міська, 9. Шпиківська селищна.
6.	Хмільницький район	м. Хмільник	9 1. Глуховецька селищна, 2. Жданівська сільська, 3. Іванівська сільська, 4. Калинівська міська, 5. Козятинська міська, 6. Махнівська сільська, 7. Самгородоцька сільська, 8. Уланівська сільська, 9. Хмільницька міська.
Всього: 6 районів, 63 ОТГ			
Кіровоградська область			
1.	Голованівський район	смт Голованівськ	10

			<ol style="list-style-type: none"> 1. Благовіщенська міська, 2. Вільшанська селищна, 3. Гайворонська міська, 4. Голованівська селищна, 5. Заваллівська селищна, 6. Надлацька сільська, 7. Новоархангельська селищна, 8. Перегонівська сільська, 9. Підвисоцька сільська, 10. Побузька селищна.
2.	Кропивницький район	м. Кропивницький	<p style="text-align: center;">17</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аджамська сільська, 2. Бобринецька міська, 3. Великосевринівська сільська, 4. Гурівська сільська, 5. Дмитрівська сільська, 6. Долинська міська, 7. Знам'янська міська, 8. Катеринівська сільська, 9. Кетрисанівська сільська, 10. Компаніївська селищна, 11. Кропивницька міська, 12. Новгородківська селищна, 13. Олександрівська селищна, 14. Соколівська сільська, 15. Суботцівська сільська,

			16. Первозванівська сільська, 17. Устинівська селищна.
3.	Новоукраїнський район	м. Новоукраїнка	13 1. Ганнівська сільська, 2. Глодоська сільська, 3. Добровеличківська селищна, 4. Злинська сільська, 5. Маловисківська міська, 6. Мар'янівська сільська, 7. Новомиргородська міська, 8. Новоукраїнська міська, 9. Піщаноблідська сільська, 10. Помічнлянська міська, 11. Рівнянська сільська, 12. Смолінська селищна, 13. Тишківська сільська.
4.	Олександрійський район	м. Олександрія	9 1. Великоандрусівська сільська, 2. Новопразька селищна, 3. Олександрійська міська, 4. Онуфріївська селищна, 5. Пантаївська селищна, 6. Петрівська селищна, 7. Попельнастівська сільська, 8. Приютівська селищна, 9. Світловодська

			міська.
Всього: 4 райони, 49 ОТГ			
Луганська область			
1.	Алчевський район	м. Алчевськ	3 1. Алчевська міська, 2. Зимогір'ївська міська, 3. Кадіївська міська.
2.	Довжанський район	м. Довжанськ	2 1. Довжанська міська, 2. Сорокинська міська.
3.	Луганський район	м. Луганськ	3 1. Луганська міська, 2. Лутугинська міська, 3. Молодогвардійська міська.
4.	Ровеньківський район	м. Ровеньки	3 1. Антрацитівська міська, 2. Ровеньківська міська, 3. Хрустальненська міська.
5.	Сватівський район	м. Сватово	7 1. Білокуракинська селищна, 2. Коломийчиська сільська, 3. Красноріченська селищна, 4. Лозно-Олександрівська селищна, 5. Нижньодуванська селищна, 6. Сватівська міська, 7. Троїцька селищна.
6.	Сєверодонецький район	м. Сєверодонецьк	6 1. Гірська міська, 2. Кремінська міська, 3. Лисичанська міська, 4. Попаснянська міська, 5. Рубіжанська міська,

			6. Северодонецька міська.
7.	Старобільський район	м. Старобільськ	8 1. Біловодська селищна, 2. Білолуцька селищна, 3. Марківська селищна, 4. Міловська селищна, 5. Новопсковська селищна, 6. Старобільська міська, 7. Чмирівська сільська, 8. Шульгинська сільська.
8.	Щастинський район	смт Новоайдар	5 1. Нижньотеплівська сільська, 2. Новоайдарська селищна, 3. Станично-Луганська селищна, 4. Широківська селищна, 5. Щастинська міська
Всього: 8 районів, 37 ОТГ			
Закарпатська область			
1.	Берегівський район	м. Берегове	10 1. Батівська селищна, 2. Берегівська міська, 3. Великоберезька сільська, 4. Великобийганська сільська, 5. Вилоцька селищна, 6. Виноградівська міська, 7. Кам'янська сільська, 8. Королівська селищна, 9. Косоньська

			сільська, 10. Пийтерфолвівська сільська.
2.	Мукачівський район	м. Мукачево	13 1. Великолучківська сільська, 2. Верхньокоропецька сільська, 3. Воловецька селищна, 4. Горондівська сільська, 5. Жденіївська селищна, 6. Івановецька сільська, 7. Кольчинська селищна, 8. Мукачівська міська, 9. Неліпинська сільська, 10. Нижньоворітська сільська, 11. Полянська сільська, 12. Свалявська міська, 13. Чинадіївська селищна.
3.	Рахівський район	м. Рахів	4 1. Богданська сільська, 2. Великобичківська селищна, 3. Рахівська міська, 4. Ясінянська селищна.
4.	Тячівський район	м. Тячів	10 1. Бедевлянська сільська, 2. Буштинська селищна, 3. Вільховецька сільська, 4. Дубівська селищна, 5. Нересницька сільська,

			6. Солотвинська селищна, 7. Тересвянська селищна, 8. Тячівська міська, 9. Углянська сільська, 10. Усть-Чорнянська селищна.
5.	Ужгородський район	м. Ужгород	14 1. Баранинська сільська, 2. Великоберезнянська селищна, 3. Великодобронська сільська, 4. Дубриницько-Малоберезнянська сільська, 5. Костринська сільська, 6. Оноківська сільська, 7. Перечинська міська, 8. Середнянська селищна, 9. Ставненська сільська, 10. Сюртівська сільська, 11. Тур'є-Реметівська сільська, 12. Ужгородська міська, 13. Холмківська сільська, 14. Чопська міська.
6.	Хустський район	м. Хуст	13 1. Білківська сільська, 2. Вишківська селищна, 3. Горінчівська сільська, 4. Довжанська сільська, 5. Драгівська сільська, 6. Зарічанська

			сільська, 7. Іршавська міська, 8. Керецьківська сільська, 9. Колочавська сільська, 10. Міжгірська селищна, 11. Пилипецька сільська, 12. Синевирська сільська, 13. Хустська міська.
Всього: 6 районів, 64 ОТГ			

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 1

1. Дослідити адміністративно-територіальний устрій України. визначити кількість усіх областей України, їх районів, адміністративних центрів та ОТГ (див. приклад табл. 1 даного практичного заняття).
2. Визначити функції та повноваження обласних адміністрацій в Україні.
3. Дослідити роботу однієї із місцевих рад (наприклад, обласної чи міської) та підготувати звіт про активність ради, розглянути прийняті рішення та їх вплив на громаду.
4. Порівняйте адміністративно-територіальний устрій України з системами інших країн, визначивши спільне та відмінне.
5. Охарактеризуйте виклики, з якими стикається устрій України, таких як боротьба з корупцією, регіональний розвиток та ін.
6. Розробіть проєкт місцевого розвитку для конкретної місцевої громади, враховуючи поточні проблеми та можливості.

**ТЕМИ РЕФЕРАТІВ АБО ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДО ТЕМАТИКИ
ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 1**

1. Аналіз ролі та повноважень місцевих рад та адміністрацій в адміністративно-територіальному устрої України.
2. Дослідження функцій та завдань обласних адміністрацій та їх вплив на розвиток областей.
3. Огляд історії та динаміки адміністративно – територіального устрою України.
4. Порівняння системи України з аналогічними системами інших країн, таких як США, Канада або країни Європейського Союзу.
5. Дослідження ролі громадської участі у прийнятті рішень на місцевому рівні та її вплив на якість життя громад.
6. Аналіз управління фінансами на місцевому рівні та його вплив на реалізацію проектів і розвиток громад.
7. Дослідження правового регулювання та юридичних аспектів місцевого самоврядування.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ДЛЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 1

1. Верховної Ради України. *Офіційний веб-портал парламенту України*. URL: <https://www.rada.gov.ua/> (дата звернення: 04.01.2024).
2. Державна служба статистики України. *Офіційний веб-сайт*. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 04.01.2024).
3. Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України. *Офіційний веб-сайт*. URL: <https://mindev.gov.ua/> (дата звернення: 04.01.2024).
4. Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Кіровоградської області : Розпорядж. Каб. Міністрів України від 12.06.2020 № 716-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/716-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 04.01.2024).
5. Про внесення змін до деяких законів України щодо визначення територій та адміністративних центрів територіальних громад : Закон України від 16.04.2020 № 562-IX : станом на 7 верес. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/562-20#Text> (дата звернення: 04.01.2024).
6. Про утворення та ліквідацію районів : Постанова Верхов. Ради України від 17.07.2020 № 807-IX : станом на 7 верес. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-20#Text> (дата звернення: 04.01.2024).
7. Cedos. *Офіційний веб-сайт* URL: <https://cedos.org.ua/> (дата звернення: 04.01.2024).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В РІЗНИХ АСПЕКТАХ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ

1. Роль уряду у сприянні розвитку підприємництва

Підприємництво є ключовим фактором у формуванні та розвитку ринкової економіки, сприяючи внутрішньому ринку. Окрім того, воно вирішує важливі суспільно-політичні завдання, такі як формування середнього класу.

Підприємництво може вирішувати також соціальні проблеми, такі як безробіття, створення джерел доходів для населення та виробництво товарів, послуг за доступними цінами. Також економічні завдання, такі як залучення приватного капіталу і зовнішніх інвестицій, удосконалення технологій, наповнення бюджетів на різних рівнях. Розвиток підприємництва є надзвичайно важливим і потребує підтримки як на державному, так і на місцевому рівні.

Держава, як економічний суб'єкт, втілює загальні економічні інтереси і реалізує їх, у той час як всі інші економічні суб'єкти виступають носіями приватних економічних інтересів. Державне регулювання ринкової економіки охоплює широкий спектр заходів законодавчого, виконавчого і контролюючого характеру, що здійснюються відповідними державними установами і громадськими організаціями. Його метою є стабілізація і адаптація існуючої соціально-економічної системи до умов, які змінюються.

Під державним регулюванням ринкової економіки розуміється діяльність держави, спрямована на створення умов для стабільного розвитку економіки, підтримки оптимальних темпів відтворення і рівня життя населення, а також забезпечення відповідності загальнонаціональних інтересів держави інтересам її суб'єктів і населення на основі їхнього найкращого поєднання для досягнення цілей, завдань суспільного розвитку.

Одним із найсуттєвіших завдань у проведенні економічної реформи є сприяння розвитку економічної конкуренції. Основна мета цього полягає у виключенні правових, економічних та адміністративних бар'єрів перед

громадянами, які бажають займатися підприємницькою діяльністю. Проведення регіональних програм підтримки підприємництва, які включають планування, розробку, оприлюднення, публічне обговорення та узгодження проектів нормативних актів органів місцевого самоврядування, сприятиме уникненню прийняття економічно неефективних або непотрібних регуляторних актів.

Нові регуляторні акти мають максимально відповідати потребам суспільства за критеріями ефективності та доцільності. Регуляторна політика не тільки є обов'язком для влади, але й базується на активній участі громадян, підприємців, їхніх об'єднань, науковців та громадських організацій. Особлива увага має бути приділена залученню представників підприємницьких структур та громадських організацій до розробки та обговорення проектів нормативних актів щодо підприємництва, які значно впливають на права та інтереси підприємців та ринкове середовище. Це забезпечить прозорість процесу регулювання підприємницької діяльності на регіональному рівні та сприятиме більш ефективному впровадженню регулятивних заходів.

Розробка нових механізмів для поліпшення доступу підприємств до фінансових ресурсів є важливим чинником у розвитку підприємництва. Для досягнення цієї мети необхідно об'єднати фінансові можливості усіх джерел підтримки підприємництва в місті та створити ефективні механізми для цільового використання фінансових та інвестиційних ресурсів. Активне співробітництво між підприємницькими колами і фінансовими установами, як вітчизняними, так і іноземними, сприятиме залученню інвестицій у розвиток підприємств різних масштабів - від малого та середнього бізнесу до великих промислових підприємств. Для інформування про можливості бізнесу та залучення інвесторів до розвитку міста можна організовувати форуми, конференції та круглі столи.

Зважаючи на сказане вище, за ініціативи Міністерства цифрової трансформації України у лютому 2022 році було створено масштабний національний проєкт із розвитку підприємництва та експорту – **Дія. Бізнес**. Мета платформи націлена на допомогу підприємцям в пошуку необхідної

інформації для відкриття та розвитку власного бізнесу. Також є багато доступних безоплатних консультацій, семінарів, зустрічей, освітніх подій.

Рисунок 2.1 – Дія. Бізнес

Отже, для найшвидшого покращення умов для підприємницької діяльності та створення сприятливого середовища для інвестицій необхідно зосередити державні зусилля на наступних напрямках:

- Покращення нормативно-правового поля, включаючи ініціювання змін у законодавстві вищими органами влади, спрямованих на істотне поліпшення умов для розвитку підприємництва та зменшення адміністративних бар'єрів.
- Створення державної експертної ради для аналізу проблем підприємництва та науково-методичного, статистичного та аналітичного забезпечення підтримки регіонального підприємництва.
- Впровадження механізму обговорення проектів регуляторних актів місцевими органами влади з участю представників влади, підприємництва, громадськості та науковців.
- Створення спеціалізованих комісій для обробки звернень підприємців, до яких входять представники контролюючих органів.
- Забезпечення потреб підприємництва розвинутою інфраструктурою, включаючи створення мережі лізингових центрів, місцевих інвестиційних компаній та фондів, системи інформаційного та консультаційного

забезпечення регіонального підприємництва та розвиток різних форм бізнес-інкубаторів.

- Активна співпраця та партнерство з підприємницькою громадськістю, об'єднаннями підприємців, з урахуванням їхніх пропозицій та ініціатив. Створення бізнес-асоціацій та підтримка самоорганізації підприємців, формування сприятливої суспільної думки про регіональне підприємництво та організація співпраці з іншими регіональними та всеукраїнськими об'єднаннями громадян.

2. Державне управління в соціальній сфері

Соціальна сфера є однією з найважливіших галузей для будь-якої держави, оскільки вона прямо впливає на якість життя громадян та загальний соціальний розвиток країни. Державне управління в цій сфері має вирішальне значення для забезпечення соціальної справедливості, рівності та підтримки потреб усіх верств населення.

Державне управління в соціальній сфері в Україні здійснюється через систему державних установ, органів влади та організацій, що відповідають за розробку та реалізацію соціальних політик країни. Основні напрямки цього управління включають охорону здоров'я, освіту, соціальний захист, культуру, спорт, молодіжну політику та інші сфери, які впливають на соціальний добробут населення.

Національна стратегія розвитку соціальної сфери передбачає вдосконалення системи державного управління у цих сферах, зокрема за допомогою:

- Реформування та модернізації законодавства для забезпечення соціальних гарантій та прав громадян.
- Розвитку системи медичного обслуговування та охорони здоров'я, зокрема шляхом поліпшення інфраструктури медичних закладів та забезпечення їх необхідним обладнанням.

- Впровадження соціальних програм та проєктів, спрямованих на підтримку малозабезпечених та уразливих груп населення.
- Забезпечення доступної та якісної освіти для всіх громадян, включаючи розвиток дошкільної освіти, загальної середньої освіти та вищої освіти.
- Підтримки культурного розвитку та сприяння розвитку мистецтва та культурної спадщини.

Державне управління в соціальній сфері в Україні включає ряд ключових аспектів, які спрямовані на забезпечення соціального захисту, розвитку та підтримки громадян:

- *Соціальний захист*: Цей напрямок включає в себе реалізацію державних програм та проєктів з надання допомоги малозабезпеченим, безробітним, інвалідам, ветеранам, пенсіонерам та іншим уразливим групам населення.
- *Охорона здоров'я*: Держава забезпечує доступність медичних послуг, ліків та медичного обладнання для всіх громадян. Це включає розвиток медичної інфраструктури, підвищення якості медичної допомоги та реалізацію програм профілактики захворювань.
- *Освіта та наука*: Держава розвиває освітню систему, забезпечує доступність та якість освіти на всіх рівнях, від дошкільної до вищої. Також відводить увагу науковому потенціалу країни та підтримує наукові дослідження.
- *Культура і спорт*: Держава підтримує розвиток культурних та спортивних ініціатив, сприяє розвитку мистецтва, традицій та культурного спадщини, а також забезпечує створення умов для зайняття населення фізичною активністю.
- *Молодіжна політика*: Держава розробляє та реалізує програми підтримки та розвитку молодіжних ініціатив, створює умови для освіти, зайнятості та розвитку молодіжних об'єднань.

Управління в цих сферах відбувається через взаємодію між центральними, регіональними та місцевими органами влади, а також залученням громадськості та неприбуткових організацій. Ключова мета полягає

в створенні сприятливого середовища для всебічного соціального розвитку громадян та підвищенні їхнього рівня життя.

Державне управління в соціальній сфері відіграє важливу роль у забезпеченні соціального добробуту населення та підтримці його потреб. Реалізація соціальних програм та проєктів є одним із пріоритетних завдань держави і вимагає ефективного та компетентного управління з боку державних органів та організацій громадянського суспільства.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 2

1. Зареєструватися на порталі Дія. Освіта (<https://osvita.diia.gov.ua/>) та пройти онлайн-курс «Державна політика і як її формувати» за посиланням <https://osvita.diia.gov.ua/courses/public-policy>. Підтвердити виконання сертифікатом.
2. Дослідження екологічного управління держави. Дослідити заходи, які вживає держава для захисту навколишнього середовища, зменшення викидів шкідливих речовин, розвитку альтернативних джерел енергії тощо.
3. Аналіз державного управління в інноваційній сфері. Вивчити заходи, які приймаються державою для підтримки та стимулювання інноваційної діяльності, розвитку наукових досліджень та технологічного прогресу.
4. Вивчення державного управління у сфері туризму та регіонального розвитку. Дослідити заходи, спрямовані на розвиток туризму, підтримку малого та середнього бізнесу у регіонах, створення сприятливих умов для інвестицій та стимулювання соціально-економічного розвитку регіонів.
5. Роль державного управління у розвитку малого та середнього бізнесу. Дослідити заходи держави, спрямовані на підтримку цього сектору економіки, а також вивчити проблеми та перешкоди, з якими зіштовхуються підприємці.
6. Роль державного управління у розвитку освіти та підтримці освітніх ініціатив. дослідити заходи держави, спрямовані на підвищення якості освіти, підтримку освітніх закладів, розвиток науково-дослідницької діяльності тощо.
7. Вивчення досвіду країн-лідерів у державному управлінні в різних аспектах суспільного розвитку. Обрати одну або кілька країн та проаналізувати їхні підходи до управління в економічній, соціальній та інших сферах.

**ТЕМИ РЕФЕРАТІВ АБО ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДО ТЕМАТИКИ
ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 2**

1. Роль державного управління у підтримці підприємництва та розвитку малого та середнього бізнесу.
2. Ефективність державного управління в сфері охорони здоров'я: аналіз програм та політик.
3. Державне управління та екологічний розвиток: заходи та стратегії.
4. Роль держави у забезпеченні соціального захисту населення: програми та ініціативи.
5. Державне управління в освітній сфері: стратегії підвищення якості та доступності освіти.
6. Механізми державного управління у розвитку інноваційного потенціалу країни.
7. Державне управління та регіональний розвиток: програми підтримки та стимулювання.
8. Роль державного управління у розвитку туризму та культурної сфери.
9. Використання інформаційних технологій у державному управлінні для підвищення ефективності та доступності послуг.
10. Досвід країн-лідерів у державному управлінні та його застосування в контексті України.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ДЛЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 2

1. Дія. Бізнес. *Офіційний веб-портал*. URL: <https://business.diiia.gov.ua/> (дата звернення: 07.01.2024).
2. Кабінету Міністрів України. *Офіційний веб-портал*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/> (дата звернення: 07.01.2024).
3. Міністерства економіки України. *Офіційний веб-портал*. URL: <https://me.gov.ua/?lang=uk-UA> (дата звернення: 07.01.2024).
4. Міністерства освіти і науки України. *Офіційний веб-портал*. URL: <https://mon.gov.ua/> (дата звернення: 07.01.2024).
5. Міністерства охорони здоров'я України. *Офіційний веб-портал*. URL: <https://moz.gov.ua/uk> (дата звернення: 07.01.2024).
6. Міністерства соціальної політики України. *Офіційний веб-портал*. URL: <https://www.msp.gov.ua/> (дата звернення: 07.01.2024).
7. Міністерства цифрової трансформації України. *Офіційний веб-портал*. URL: <https://thedigital.gov.ua/> (дата звернення: 07.01.2024).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3. ВЕДЕННЯ ДОКУМЕНТООБІГУ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

У кожному органі виконавчої влади ключовим місцем виступає організація та ведення документообіг. Це стосується як і Офісу Президента, Кабінетів Міністрів України, так і місцевих органів влади. Грамотне ведення та зберігання документів слугує дотриманню певного рівня на міжнародній арені і охоплює усі сфери життєдіяльності. Адже без документів, без офіційних листів не можливо, до прикладу, залучати інвестиції в державу, приймати закони, видавати накази та розпорядження. Кожне рішення, яке приймається чи то в парламенті, на нараді чи то на сесії міської ради повинне обов'язково документуватися, засвідчуватися підписами та, в окремих випадках, печаткою. Навіть головний та основний закон нашої держави – Конституція України – це також офіційний документ.

Для початку розберемо поняття системи органів виконавчої влади України. **Система органів виконавчої влади** – це цілісна система, сукупність органів, у якій всі складові взаємозв'язані і одночасно складають самостійні підсистеми органів, зі своїми особливими завданнями, функціями, організаційною структурою, компетенціями і повною автономією кожного окремого органу.

Структури виконавчої влади охоплюють практично всі сфери життя суспільства: економіку, культуру, освіту, науку, охорону здоров'я, гарантії безпеки та захисту, громадського порядку, організації оборони, а також зовнішніх зв'язків. Органи виконавчої влади поділяються на: **вищі (уряд, КМУ), центральні (обласні державні (під час воєнного стану - військові) міністерства, інші відомства) та місцеві (районні адміністрації, управління, комітети, відділи, департаменти).**

До розгляду варто також прийняти органи місцевого самоврядування. Місцеве самоврядування – це гарантоване державою право і реальна спроможність територіальної громади (жителів сіл, селищ, міст) самостійно або під відповідальність органів чи посадових осіб місцевого самоврядування

вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і Законів України. Представницькими органами місцевого самоврядування є міські та селищні ради. Тому саме на прикладі одного із органів місцевого самоврядування, а саме міської ради ми зможемо зрозуміти значущість ведення документообігу.

Для розуміння нам потрібно визначити саме поняття документообігу та документа. **Документ** – матеріальний носій, що містить інформацію, основними функціями якого є її збереження та передавання у часі та просторі (Закон України «Про інформацію»); матеріальний об'єкт, що містить у зафіксованому вигляді інформацію, оформлений у зведеному порядку і має відповідно до чинного законодавства юридичну силу (ділова укр. мова). **Документообіг** - це рух документів в установі від моменту створення або від одержання зі сторони або до моменту передачі на зберігання до архіву. Для організації діловодства є відповідні Правила ведення документообігу, Закон України «Про електронний документ та електронний документообіг».

Рух документа в установі, шлях та способи його отримання. Документи потрапляють до будь-якої установи або особисто в руки, або через електронну пошту, або засобами поштового зв'язку. Об'єм документообігу складається з вхідних, вихідних та внутрішніх документів, які оброблені за період одного календарного року. Основні етапи документообігу: прийом вхідної кореспонденції; обробка та реєстрація документів, контроль виконання документів; обробка та відправлення вихідної кореспонденції.

На прикладі Кропивницької міської ради розглянемо повний шлях роботи з документами. Якщо перейти на сайт Кропивницької міської ради, то можемо знайти і переглянути певну інформацію, а саме керівництво, структуру, новини, рішення, виконавчі органи.

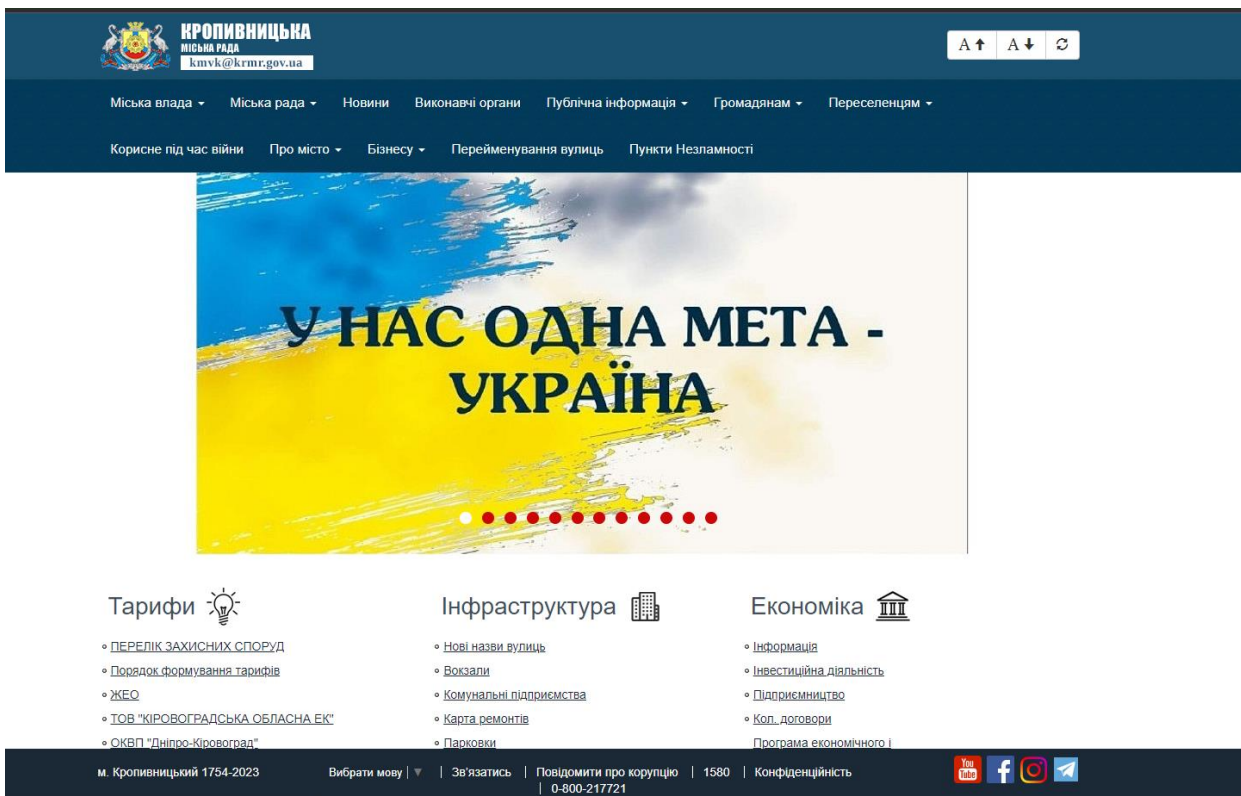

Рисунок 3.1 – Головна сторінка сайту Кропивницької міської ради

Уся ця інформація дає розуміння про певний орган місцевого самоврядування і його функції. Але для нашого заняття основними даними, які можна використати є: вкладка «Міська влада», яка містить відомості про міського голову, його заступників, виконавчі комітети і вкладка «Виконавчі органи», де розміщена вся інформація про управління та департаменти, які формуються у міській раді.

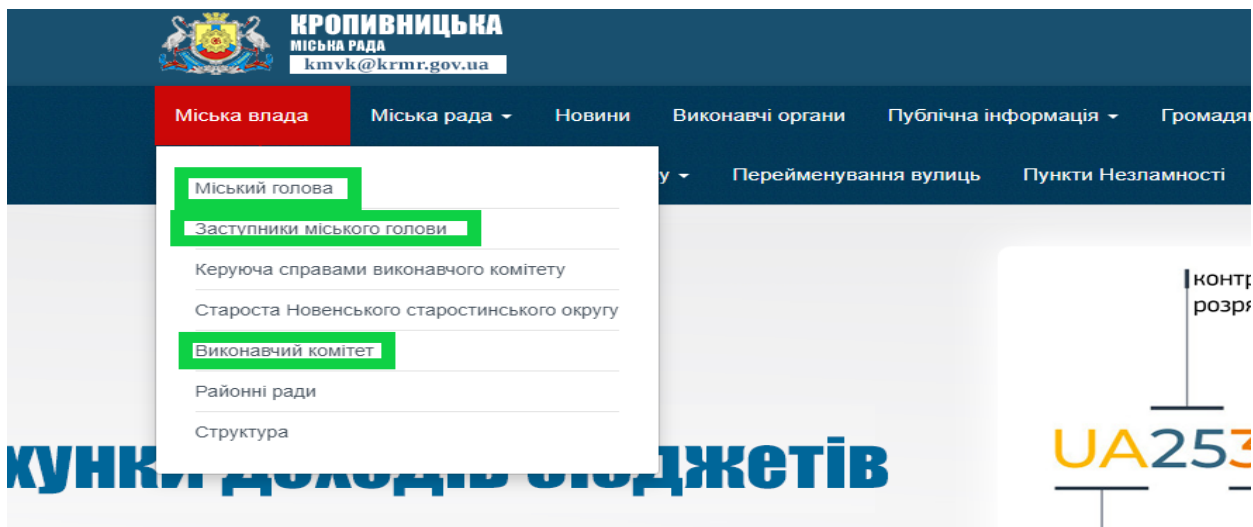

Рисунок 3.2 – Вкладка «Міська влада» сайту Кропивницької міської ради

The screenshot shows the website of the Kropyvnytskyi City Council. The header includes the city logo and name, contact information, and navigation menus. The main content area is titled 'Виконавчі органи Кропивницької міської ради' and lists several documents: 'ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування', 'КОДЕКС добросесності працівників виконавчих органів', 'ПРАВИЛА внутрішнього трудового (службового) розпорядку для посадових осіб місцевого самоврядування та працівників виконавчих органів', 'КОЛЕКТИВНИЙ ДОГОВІР між адміністрацією та профспілковою організацією виконавчих органів Кропивницької міської ради на 2021 – 2025 роки', 'Положення про преміювання працівників виконавчих органів Кропивницької міської ради', 'РЕГЛАМЕНТ виконавчих органів міської ради', and 'Інструкція з діловодства у міській раді'. On the right side, there is a sidebar titled 'Виконавчі органи' listing departments: 'Виконавчий комітет Кропивницької міської ради', 'Відділ з питань інфраструктури Новенького старостинського округу', 'Головне управління житлово – комунального господарства', 'Департамент з питань економічного розвитку', 'Департамент надання адміністративних послуг', 'Департамент соціальної політики', 'Управління державного архітектурно-будівельного контролю', 'Управління земельних відносин та охорони навколишнього природного середовища', and 'Управління з питань захисту прав'.

Рисунок 3.3 – Виконавчі органи Кропивницької міської ради

Для того, щоб дана установа функціонувала, виконувалися завдання, доручення, приймалися рішення, а також представляти місто у вищому уряді, потрібна певна особа, яка очолює посаду міського голови. Також йому потрібні помічники, люди, які будуть мати посади в управліннях та департаментах для виконання доручень. Для офіційного прийняття людини на роботу, звичайно, потрібні відповідні документи, а саме: накази, заяви, розпорядження. Тобто без створення та затвердження відповідного наказу, людина не в змозі очолити певну посаду та приступити до виконання тих чи інших обов'язків.

Такими функціями як приймання, звільнення займається відповідна служба в будь-якій установі, а саме відділ кадрів. До прикладу, у Кропивницькій міській раді є централізований відділ кадрів, який веде кадрову документацію апарату міської ради, а саме державних службовців, які там працюють. Але у кожному управлінні і департаменті є не лише особи, які відносяться до цього апарату, а є і особи, які лише працюють на певне

управління, то для таких ведеться окрема документація вже в межах управління, із затвердженням його керівника.

Працівники відділу діловодства (канцелярії) першими отримують документи. Їх задача полягає в перегляді документів, доцільності та правильності його оформлення, визначення того, кому адресується певний документ, реєстрація та перенаправлення його на резолюцію міському голові чи керівництву управлінсь. Це якщо говорити про вхідну документацію, вихідна ж навпаки. Вже готовий лист, затверджений відповідною особою, відділом діловодства реєструється і відправляється адресату, що вказаний в документі на бланку міської ради. Внутрішня документація, на кшталт службових записок, наказів, протоколів також проходить через цей відділ.

Тому, підсумовуючи, документи відіграють важливу роль у функціонуванні міської ради, оскільки, створено навіть відповідний відділ, який безпосередньо займається лише документами.

До міської ради надходить значна кількість документів і одними із основними зв'язками із зовнішнім світом є обласна державна (при воєнному стані – військова) адміністрація, далі центральний уряд, яким ця рада підпорядковується. Обласна адміністрація може отримувати певні доручення від Кабінету Міністрів України, Офісу Президента. Для вирішення цих завдань адміністрація може перенаправляти їх до міської ради, якщо звітування є у межах її повноважень. Це все, звісно, відбувається за допомогою документів. Є офіційний запит (документ) від центрального уряду до органу місцевого самоврядування. Тому на такі документи обов'язково надається офіційна відповідь.

Часто буває так, що для вирішення покладеного доручення до надання звітності долучається не одне управління. А для того, щоб долучити їх до роботи є відповідні документи, до прикладу службові записки, запити на інформацію. Це приклад того, що навіть всередині міської ради відбувається певний документообіг. Без таких взаємодій, офіційних запитів до певного

департаменту чи управління надати розгорнуту і чітку відповідь на вхідний документ від уряду було б не можливо.

Для залучення до вирішення певних питань, отримання допомоги, консультації та інших можливостей для надання послуг міською радою для населення керівництво має взаємодіяти із зовнішніми установами. До прикладу, це можуть бути підприємства, центри, організації, установи, які є приватними. За допомогою створення та направлення до цих закладів офіційного вихідного листа є можливість безперешкодної взаємодії між двома, а то і декількома установами.

Підсумовуючи дане заняття, можна сказати, що ведення документообігу в органах місцевого самоврядування, та взагалі у будь-якій установі слугує їх існуванню, значущістю та одержання певного рівня, статусу. Завдяки документам можливе вирішення великої кількості проблем, завдань, а також взаємодія різних структур, гілок влади один з одним. На рівні грамотного ведення документообігу в кожній установі здійснюється повноцінне державне та регіональне управління.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 3

1. Переглянути сайти Кропивницької міської ради, Кіровоградської обласної державної (військової) адміністрації, Офісу Президента України, Кабінету Міністрів України. Визначити структуру, керівництво даних органів влади.
2. Дослідити, якими нормативними документами керуються органи місцевого самоврядування, яким органам підпорядковується.
3. Знайти, переглянути та законспектувати основні поняття Законів України «Про центральні органи виконавчої влади», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про електронний документ та електронний документообіг», «Про інформацію».
4. Проаналізуйте процес ведення документообігу в органах місцевого самоврядування: етапи, процедури, використання електронних систем.
5. Дослідити роль і значення електронного документообігу в підвищенні ефективності роботи органів місцевого самоврядування.
6. Визначити проблеми і перешкоди при впровадженні електронного документообігу в органах місцевого самоврядування та шляхи їх подолання.
7. Дослідити інтеграцію електронного документообігу з іншими інформаційними системами органів місцевого самоврядування.
8. Розробити пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення процесу ведення документообігу в органах місцевого самоврядування.

**ТЕМИ РЕФЕРАТІВ АБО ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДО ТЕМАТИКИ
ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 3**

1. Основні принципи та процедури ведення документообігу в органах місцевого самоврядування.
2. Роль електронного документообігу в органах місцевого самоврядування.
3. Організація архівного зберігання документів в органах місцевого самоврядування.
4. Законодавство про документообіг в органах місцевого самоврядування: аналіз та перспективи розвитку.
5. Інформаційні технології в системі документообігу в органах місцевого самоврядування.
6. Організація роботи з вхідним та вихідним документообігом в органах місцевого самоврядування.
7. Стандартизація документообігу в органах місцевого самоврядування.
8. Автоматизація процесів документообігу в органах місцевого самоврядування.
9. Забезпечення конфіденційності та захисту даних у документообігу органів місцевого самоврядування.
10. Електронний документообіг як чинник ефективності роботи органів місцевого самоврядування.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ДЛЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 3

1. Кабінету Міністрів України. *Офіційний веб-портал*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/> (дата звернення: 06.01.2024).
2. Кіровоградська обласна військова адміністрація. *Офіційний веб-портал*. URL: <https://oda.kr-admin.gov.ua/> (дата звернення: 06.01.2024).
3. Кропивницька міська рада. *Офіційний веб-портал*. URL: <https://www.kr-rada.gov.ua/> (дата звернення: 06.01.2024).
4. Офіс Президента України. *Офіційне інтернет-представництво*. URL: <https://www.president.gov.ua/> (дата звернення: 06.01.2024).
5. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 № 851-IV : станом на 1 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (дата звернення: 06.01.2024).
6. Про затвердження Правил ведення діловодства та архіву в органах державної виконавчої служби та приватними виконавцями : Наказ М-ва юстиції України від 07.06.2017 № 1829/5 : станом на 30 лип. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0699-17#Text> (дата звернення: 06.01.2024).
7. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII : станом на 31.03.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 06.01.2024).
8. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР : станом від 10.12.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 06.01.2024).
9. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17.03.2011 № 3166-VI : станом на 22 черв. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text> (дата звернення: 06.01.2024).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4. ВЗАЄМОДІЯ ГРОМАДЯН З ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

У правовому, демократичному суспільстві вся влада належить народу, тобто громадянам країни. Вони формують органи влади, як виконавчі, так і законодавчі, представницькі шляхом вибору як депутатів місцевих рад усіх рівнів, і законодавчі як депутатів Верховної Ради України.

Взаємодія громадян з органами місцевого самоврядування є важливим елементом демократичного процесу. Ця взаємодія сприяє забезпеченню активної участі громадян у вирішенні питань, що стосуються їхнього місцевого співтовариства. Органи місцевого самоврядування, такі як місцеві ради чи виконавчі органи, мають на меті представляти і захищати інтереси громадян та забезпечувати ефективне функціонування місцевого самоврядування.

Основні **форми** взаємодії громадян з органами місцевого самоврядування включають:

- 1) **Вибори**: громадяни мають можливість вибирати своїх представників у місцеві органи влади через регулярні вибори. Це є основним механізмом демократичного визначення складу органів місцевого самоврядування.
- 2) **Громадські слухання**: це форма взаємодії, при якій громадяни мають можливість висловити свою думку, обговорити питання та внести пропозиції щодо різних аспектів місцевого розвитку. Громадські слухання можуть бути проведені з метою обговорення планів розвитку, бюджетування, земельного планування тощо.
- 3) **Ради громадського контролю**: у деяких місцевих самоврядувань існують ради громадського контролю, які включають представників громадськості. Ці ради мають на меті контролювати діяльність місцевих органів влади, забезпечувати відкритість та прозорість прийняття рішень.
- 4) **Петиції та звернення**: громадяни можуть подавати петиції та звернення до органів місцевого самоврядування з конкретними проблемами чи запитаннями. Це дозволяє громадянам привернути увагу органів влади до певних питань та сприяє вирішенню проблем на місцевому рівні.

5) *Участь у роботі комітетів та робочих груп*: органи місцевого самоврядування можуть створювати комітети та робочі групи для обговорення конкретних питань. Громадяни можуть брати участь у цих комітетах та групах як представники громадськості, внести свої пропозиції та сприяти прийняттю рішень.

Важливо, щоб взаємодія громадян з органами місцевого самоврядування була відкритою, прозорою та доступною. Для цього органи влади повинні активно сприяти інформуванню громадян про свою роботу, забезпечувати доступ до публічної інформації та створювати умови для широкої участі громадян у прийнятті рішень, що стосуються їхнього місцевого середовища.

При прийнятті управлінських рішень будь-яким органом публічної влади мають бути дотримані інтереси держави, конкретного підприємства (організації) і окремого громадянина, не утискаючи його інтереси.

Разом з тим, практика показує, що найчастіше ця об'єктивна вимога не завжди виконується, що викликає необхідність громадянам звертатися до органів влади.

Посадові особи певного органу влади повинні у конкретний термін розглянути дане звернення та надати обґрунтовану відповідь заявникові. Порядок оформлення звернень та терміни їх виконання наведені у **Законі України «Про звернення громадян»**.

Відповідно до цього Закону України громадяни мають **право**:

- вносити в державні органи пропозиції щодо поліпшення їх діяльності;
- виявляти недоліки в їх роботі;
- оскаржувати дії посадових осіб, державних і громадських органів.

Закон надає таку можливість громадянам більш конкретно впливати на роботу державних органів влади та мати більше прав щодо захисту власних інтересів.

Звернення громадян поділяються на такі **види**:

- пропозиція (зауваження);
- заява (клопотання);

- скарга.

Звернення може бути подано окремою особою (**індивідуальне**) або групою осіб (**колективне**). Особливою формою колективного звернення громадян до Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, органу місцевого самоврядування є **електронна петиція**, яка подається та розглядається в порядку ЗУ «Про звернення громадян».

Звернення може бути **усним** чи **письмовим**. Усне звернення викладається громадянином на особистому прийомі або за допомогою засобів телефонного зв'язку через визначені контактні центри, телефонні «гарячі лінії» та записується (реєструється) посадовою особою.

Письмове звернення надсилається поштою або передається громадянином до відповідного органу, установи особисто чи через уповноважену ним особу, повноваження якої оформлені відповідно до законодавства. Письмове звернення також може бути надіслане з використанням мережі Інтернет, засобів електронного зв'язку (електронне звернення).

У зверненні має бути зазначено:

- прізвище, ім'я, по батькові,
- місце проживання громадянина,
- суть порушеного питання, зауваження, пропозиції, заяви чи скарги, прохання чи вимоги.
- підпис (-и) заявника (заявників) із зазначенням дати.
- електронну поштову адресу, на яку заявнику може бути надіслано відповідь, або відомості про інші засоби зв'язку з ним (при поданні електронного звернення).

Застосування електронного цифрового підпису при надсиланні електронного звернення не вимагається.

Письмове звернення без зазначення місця проживання, не підписане автором (авторами), а також таке, з якого неможливо встановити авторство, визнається анонімним і розгляду не підлягає.

Не розглядаються повторні звернення одним і тим же органом від одного і того ж громадянина з одного і того ж питання, якщо перше вирішено по суті та звернення осіб, визнаних судом недієздатними. Рішення про припинення розгляду такого звернення приймає керівник органу, про що повідомляється особі, яка подала звернення.

Громадяни мають право звертатися до органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, об'єднань громадян, посадових осіб українською чи іншою мовою, прийнятною для сторін.

Для того, щоб розібратися з вимогами оформлення даних заяв розберемо кожний вид звернення окремо і на конкретних прикладах. Органом державною влади до прикладу оберемо Кропивницьку міську раду. Отже, одним із видом звернень громадян є **пропозиція (зауваження)** - це звернення громадян, які висловлюють поради, рекомендації або зауваження щодо діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, депутатів усіх рівнів та посадових осіб. Приклад оформлення пропозиції наведено в додатку А.

Далі на черзі **заява (клопотання)** - це, як правило, письмове звернення громадян з проханням щодо сприяння реалізації закріплених Конституцією України або чинним законодавством їх законних прав та інтересів або недоліки в діяльності підприємств, та організацій, установ, незалежно від форм власності, а також депутатів всіх рівнів та посадових осіб. Приклад оформлення заяви наведено в додатку Б.

Скарга - звернення з вимогою про відновлення прав і захист законних інтересів громадян, порушених діяльністю (чи бездіяльністю), рішеннями державних органів і органів місцевого самоврядування, підприємствами і організаціями, посадовими особами. Приклад оформлення скарги наведено в додатку В.

По кожному зверненню встановлюється посадова особа або служба з його розгляду та реагуванню, термін виконання, контроль за виконанням. У разі невиконання у встановлений термін визначається міра відповідальності.

Кожний громадянин держави, який офіційно звертається до відповідного органу влади при не наданні відповіді цим органом на звернення без поважної на те причини має повне право звернутися до прокуратури і вимагати отримання даної відповіді.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 4

1. Знайти, переглянути та законспектувати основні положення Закону України «Про звернення громадян».
2. Оформити за усіма вимогами кожен із видів звернень громадян, беручи до прикладу виконавчі органи влади Кропивницької міської ради.
3. Проаналізувати механізми забезпечення взаємодії громадян з органами місцевого самоврядування: процедури, канали комунікації, доступність інформації.
4. Вивчити ролі електронних інструментів (веб-сайти, електронні форми, мобільні додатки) у поліпшенні взаємодії громадян з органами місцевого самоврядування.
5. Проаналізувати практики залучення громадськості до прийняття рішень органами місцевого самоврядування: громадські слухання, консультації, партнерство з громадськими організаціями.
6. Дослідити проблеми та виклики у взаємодії громадян з органами місцевого самоврядування та знайти шляхи їх вирішення.
7. Охарактеризувати вплив інформаційних технологій на взаємодію громадян з владою: електронний документообіг, онлайн-консультації, електронне голосування тощо.
8. Здійснити аналіз ступеня задоволеності громадян взаємодії з органами місцевого самоврядування та ідентифікувати можливі шляхи поліпшення цього процесу.

**ТЕМИ РЕФЕРАТІВ АБО ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДО ТЕМАТИКИ
ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 4**

1. Роль громадян у процесі формування та реалізації рішень органів місцевого самоврядування.
2. Механізми взаємодії громадян з органами місцевого самоврядування: аналіз та оцінка ефективності.
3. Партнерство громадських організацій та органів місцевого самоврядування: досвід та перспективи.
4. Електронна демократія: роль інформаційно-комунікаційних технологій у взаємодії громадян з органами місцевого самоврядування.
5. Механізми залучення громадян до прийняття рішень в органах місцевого самоврядування.
6. Громадський контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування: засоби та результати.
7. Консультаційні механізми взаємодії громадян з органами місцевого самоврядування.
8. Роль громадських слухань у формуванні рішень органів місцевого самоврядування.
9. Транспарентність та відкритість органів місцевого самоврядування: інструменти забезпечення громадського контролю.
10. Участь молоді у взаємодії з органами місцевого самоврядування: стимулювання активності та залучення до прийняття рішень.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ДЛЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 4

1. Бабич М. М. Взаємодія органів влади з громадськістю : thesis. 2021. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/51470> (дата звернення: 03.01.2024).
2. Кононенко П. П. Політична участь громадян: роль та принципи виборів. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2023. № 2. С. 158–163. URL: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2023.2.27> (дата звернення: 03.01.2024).
3. Кропивницька міська рада. *Офіційний веб-портал*. URL: <https://www.kr-rada.gov.ua/> (дата звернення: 03.01.2024).
4. Про затвердження Правил ведення діловодства та архіву в органах державної виконавчої служби та приватними виконавцями : Наказ М-ва юстиції України від 07.06.2017 № 1829/5 : станом на 30 лист. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0699-17#Text> (дата звернення: 03.01.2024).
5. Про звернення громадян : Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР : станом на 31 груд. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр#Text> (дата звернення: 03.01.2024).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5. ЕЛЕКТРОННИЙ ЦИФРОВИЙ ПІДПИС. ПОНЯТТЯ, ВИДИ, СПОСОБИ ОТРИМАННЯ

Електронний цифровий підпис (ЕЦП) – це сучасна та зручна альтернатива традиційному підпису від руки при підтвердженні справжності та цілісності електронного документа. ЕЦП за правовим статусом прирівнюється до власноручного підпису або печатки. Він гарантує, що документи не були змінені після підписання і походять від конкретної особи. Поняття та юридична сила ЕЦП регулюється Законом України «Про електронний цифровий підпис».

За допомогою послуг ЕЦП можна підписувати електронні документи, користуватися електронними послугами, реєструватися на державних порталах тощо. Документи, підписані за допомогою електронного цифрового підпису, мають таку саму юридичну силу, як і підписані від руки (таблиця 5.1).

Таблиця 5.1

Різниця між ЕЦП та власноручним підписом

Електронний цифровий підпис	Власноручний підпис
Залежить від тексту, змінюється	Не залежить від тексту, завжди однаковий
Підписант може мати декілька секретних ключів	Зазвичай використовується один вид підпису
Складно підробити	Можна підробити
Можна загубити	Не можна загубити
Вірний для всіх копій документа	Невіддільний від документа, потрібно підписувати кожний примірник окремо

Отримати послуги отримання ЕЦП фізична або юридична особа може в одному з Акредитованих центрів сертифікації ключів (АЦСК). Повний перелік центрів наведено в Електронному реєстрі суб'єктів, які надають послуги, пов'язані з ЕЦП.

При створенні ЕЦП формується пара з відкритого і закритого ключів, пов'язаних між собою. При цьому відкритий ключ публікується на офіційному ресурсі, оскільки він необхідний для перевірки справжності ЕЦП. Закритий ключ завантажується на особистий диск користувача або на захищений цифровий носій. Назва та розширення ключа залежить від того, за допомогою якого сервісу його генерували.

Наприклад, Приват24 створює файл формату pb_1234567890.jks, де замість 10 цифр підставляється унікальний 10-значний номер. Сервіс Альфа – Банку випускає ключ із назвою за замовчуванням Key-6.dat. Після випуску його можна перейменувати так, як зручно користувачеві. ЦСК Державної податкової служби України та МВС України генерують ключі зі стандартною назвою за замовчуванням Key-6.dat, а Міністерство юстиції України – із розширенням .p7s. Який має вигляд ЕЦА на документі показано на рисунку 5.1.

4. Внести зміни до пункту 1 наказу Міністерства охорони здоров'я України від 27 квітня 2006 року № 254 «Про затвердження протоколів надання медичної допомоги дітям за спеціальністю «Дитяча ендокринологія», виключивши підпункти 1.1-1.3.

Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Міністр

Віктор ЛЯШКО

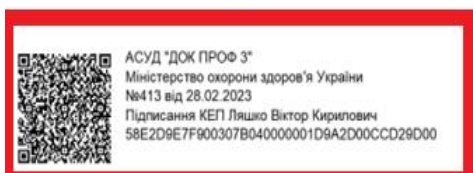

Рисунок 5.1 – Приклад розміщення ЕЦП на документі

В Україні сьогодні застосовується ЕЦП лише двох **видів**:

- 1) *Удосконалений електронний підпис (УЕП)* – електронний підпис, сформований внаслідок криптографічного перетворення цифрових даних, котрий дає змогу здійснювати електронну ідентифікацію підписувача.
- 2) *Кваліфікований електронний підпис (КЕП)* – це удосконалений ЕП, який створюється з використанням засобу кваліфікованого електронного підпису і базується на кваліфікованому сертифікаті відкритого ключа.

Способи отримання електронного цифрового підпису:

- 1) *Кваліфікаційний ЕЦП* – це тип підпису, який відповідає специфічним вимогам та стандартам, встановленим законодавством деяких країн. Для отримання такого підпису, зазвичай, потрібно пройти процедуру ідентифікації особи, відповідно до вимог уповноважених органів.
- 2) *Самопідписаний ЕЦП* – це тип підпису, який може бути створений самим користувачем без використання третьої сторони або уповноваженого центру сертифікації ключів. Користувач може використовувати спеціальне програмне забезпечення для генерації своїх ключів та створення підпису.
- 3) *ЕЦП, випущений уповноваженим центром сертифікації ключів* – це тип підпису, який отримується від організації, яка видає цифрові сертифікати для підтвердження автентичності та недоторканості підписаної інформації. Користувач повинен пройти процедуру ідентифікації та отримати цифровий сертифікат від центру сертифікації ключів.

Алгоритм отримання ЕЦП залежить від того, що саме потрібно – УЕП чи КЕП. Перший можна зробити безкоштовно буквально за кілька хвилин через веб-сайт або мобільний додаток деяких великих українських банків. УЕП можна зберігати на змінному носії (USB - флешці), на жорсткому диску комп'ютера чи у смартфоні.

Також електронний підпис можна оформити через додаток «Дія», проте «Дія. Підпис» використовується лише для підписання документів, доступних для оформлення в цьому мобільному додатку, наприклад, податкових декларацій, петицій та інших документів.

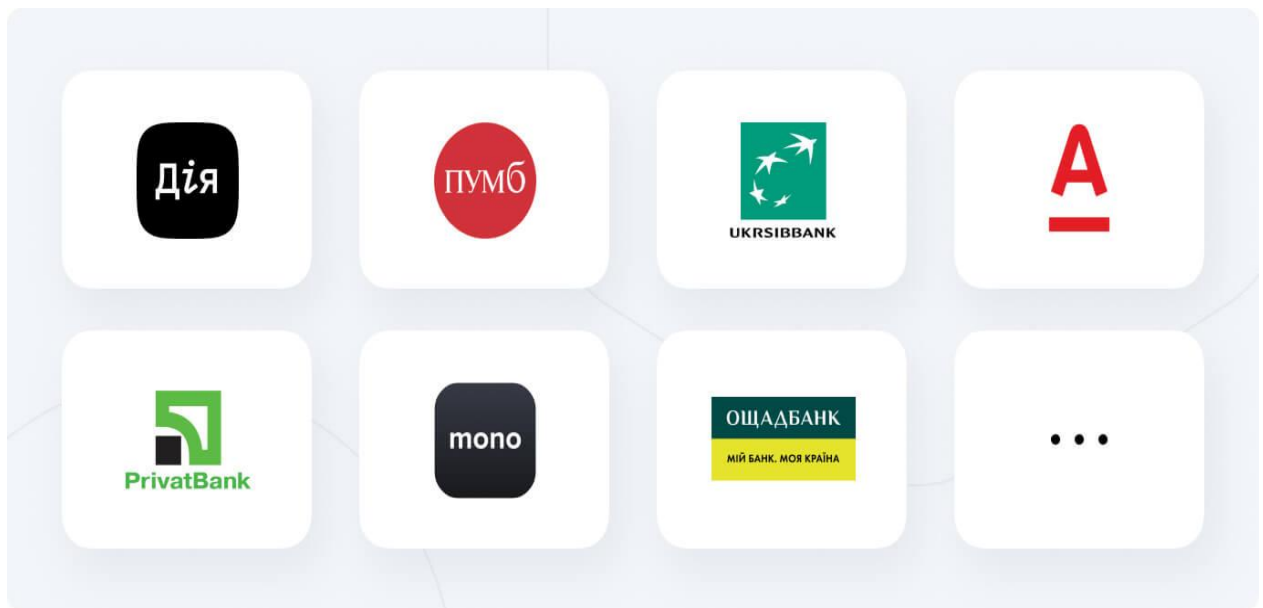

Рисунок 5.2 – Приклад сервісів для створення ЕЦП

Для отримання КЕП потрібно звернутися до кваліфікованих постачальників довірчих електронних послуг, актуальний список АЦСК опублікований на сайті. Процедура його отримання складніша і займає до 48 годин. Щоправда, в деяких АЦСК можна замовити послугу термінового оформлення КЕП – лише за 3-4 години. Токен (*електронний пристрій, який використовується для зберігання приватного ключа та виконання криптографічних операцій для створення ЕЦП*) оплачується окремо, його вартість стартує від 800 грн.

Важливою характеристикою КЕП є наявність кваліфікованого сертифіката, який може бути сформований лише кваліфікованим постачальником довірчих електронних послуг, котрий здійснює свою діяльність із дотриманням вимог закону. Тому згідно із цим законом, КЕП можна вважати підтвердженим, якщо на момент його створення діяв кваліфікований сертифікат.

У відділеннях, додатку чи на сайту ПриватБанку є можливість також оформити кваліфікований електронний підпис SmartID. Доступний як для фізичних осіб, так і для бізнесу. Такий електронний підпис дає можливість підписувати платежі, документи, звіти, підтверджувати особистість онлайн.

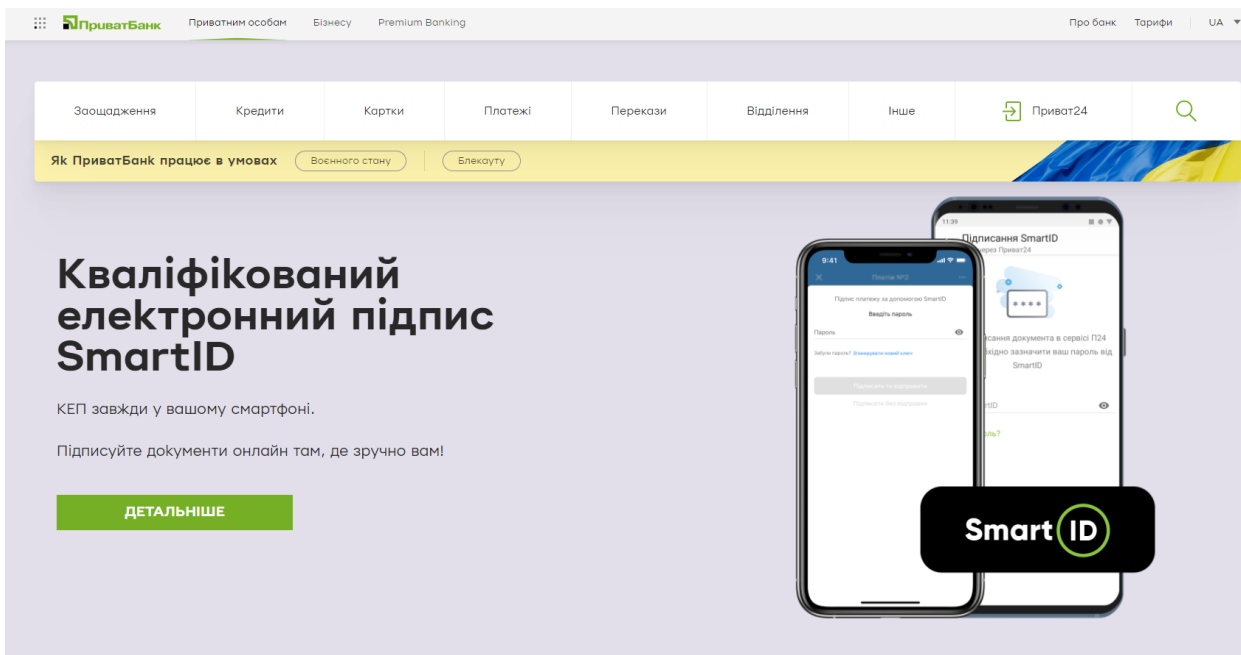

Рисунок 5.3 – Кваліфікований електронний підпис SmartID

На сайті кожний може переглянути потрібну інформацію щодо даного підпису, а саме для чого він потрібен; де застосовується; яка різниця між SmartID та УЕП; як сформувати підпис для фізичних осіб і бізнесу.

Блок: У чому різниця між SmartID та УЕП?

	Підпис SmartID	Файловий УЕП
Вартість	Безкоштовно	Безкоштовно
Юридична сила	Така ж, як у власноручного підпису	Така ж, як у власноручного підпису
Функціональність	100% операцій в Інтернет-банку «Приват24 для бізнесу»	100% операцій в Інтернет-банку «Приват24 для бізнесу»
Цілодобова підтримка	Так	Так
Доступність	З будь-якого телефона/смартфона, на який встановлено мобільний додаток «Приват24 для бізнесу»	Тільки з флешки або комп'ютера, де збережено файловий УЕП
Зручність	<ul style="list-style-type: none"> • Повний аналог токена, який завжди у вашому телефоні. • Не потрібно ніяких налаштувань. • Неможливо загубити, викрасти або скопіювати. • Швидкість використання значно вища 	Тільки з флешки або комп'ютера, де збережено файловий УЕП

Рисунок 5.4 – Різниця між підписом SmartID і файловим УЕП

Термін дії будь-якого ЕЦП – 1 рік. Після чого потрібно наново генерувати ключ (просто продовжити наявний неможливо). У випадку, якщо хтось сторонній отримав доступ до файлу з індивідуальним паролем, також доведеться замовити новий електронний підпис.

Один користувач може мати безліч ЕЦП, отриманих у різних АЦСК. Крім того, один електронний підпис може його ідентифікувати як фізичну особу, інший – як ФОП, третій – як представника юридичної особи тощо.

Для того, щоб перевірити ЕЦП на справжність варто скористатися електронним ресурсом <https://czo.gov.ua/> та натиснути вкладку «Довірені послуги». Зі списку послуг потрібно обрати «Перевірити підпис».

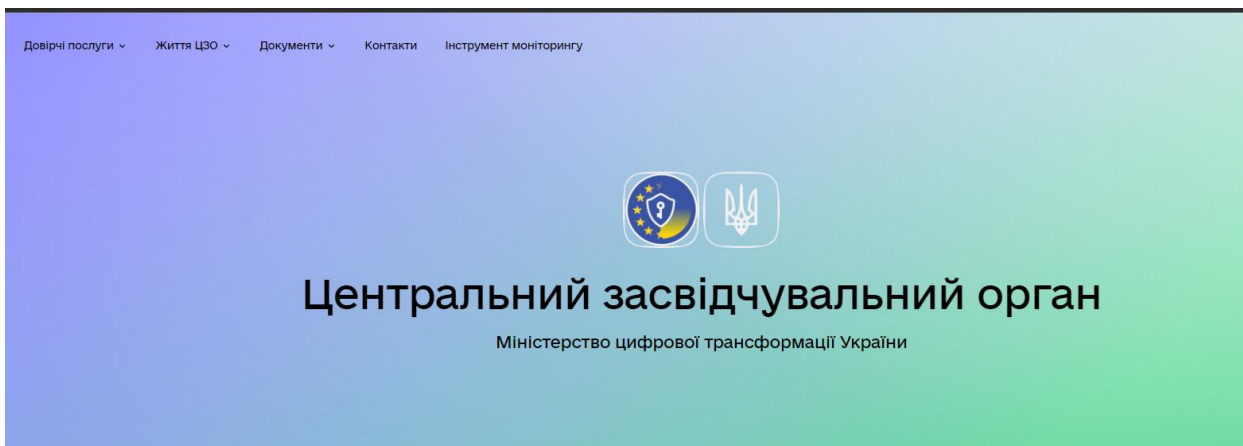

Рисунок 5.5 – Центральний засвідчувальний орган

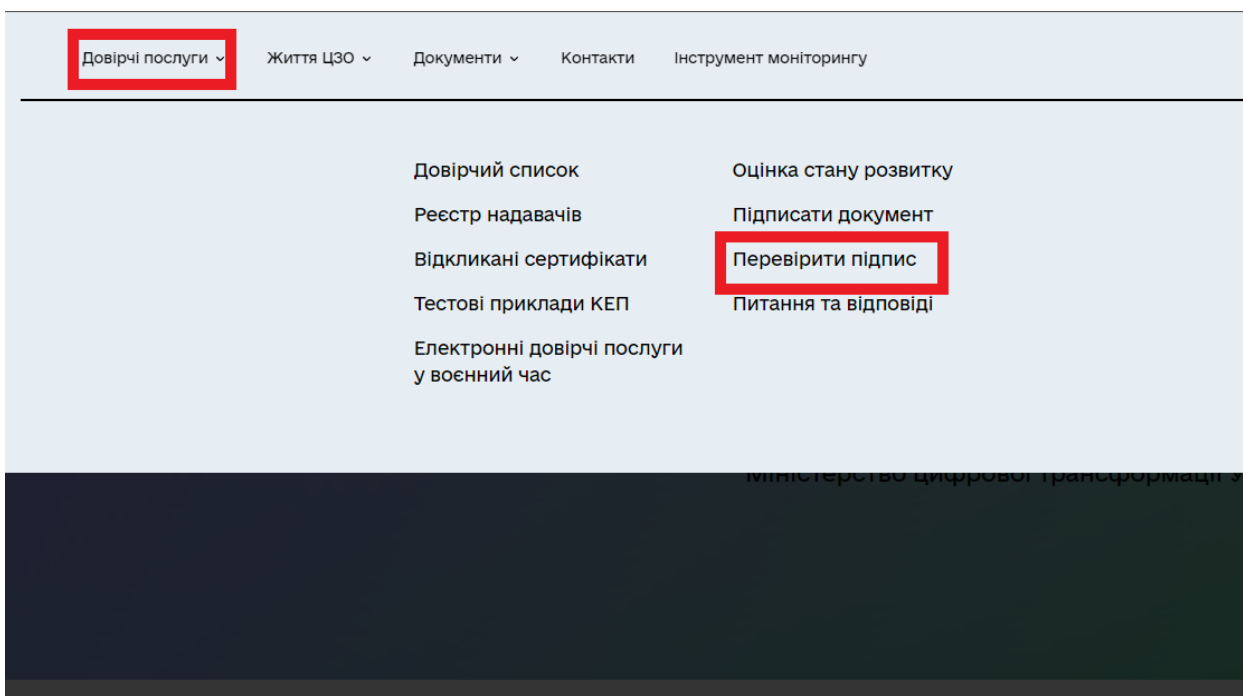

Рисунок 5.6 – Перевірка підпису

Далі потрібно завантажити підписаний файл ЕЦП і натиснути кнопку «Перевірити».

Перевірити підпис

Завантажте підписаний файл

Файл з підписом: 1.png
[Завантажити інший файл](#)

Перевірити

⚠ Звертаємо увагу

Під час роботи сервісу інформація, що міститься у файлах користувача, оброблюється в браузері та не передається на сторону Надавача

Рисунок 5.6 – Завантаження файлу для перевірки

Результат перевірки може бути таким:

- Тип носія персонального ключа – незахищений (у випадку з УЕП) або захищений (якщо це КЕП).
- Тип підпису – удосконалений (у разі УЕП) або кваліфікований.
- Сертифікат завжди вказаний як кваліфікований, інакше підпис буде не дійсним.

Перевірити підпис

АЦСК АТ КБ «ПРИВАТБАНК»
 Серійний номер
 248197DDEAB977E5040000016BBF500C806FA03
 Тип носія особистого ключа
Незахищений
 Алгоритм підпису
 ДСТУ-4145
 Тип підпису
Удосконалений
 Тип сертифіката
 Підпис та дані в архіві (розширений) (ASiC-E)
 Формат підпису
 З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)
 Сертифікат
Кваліфікований

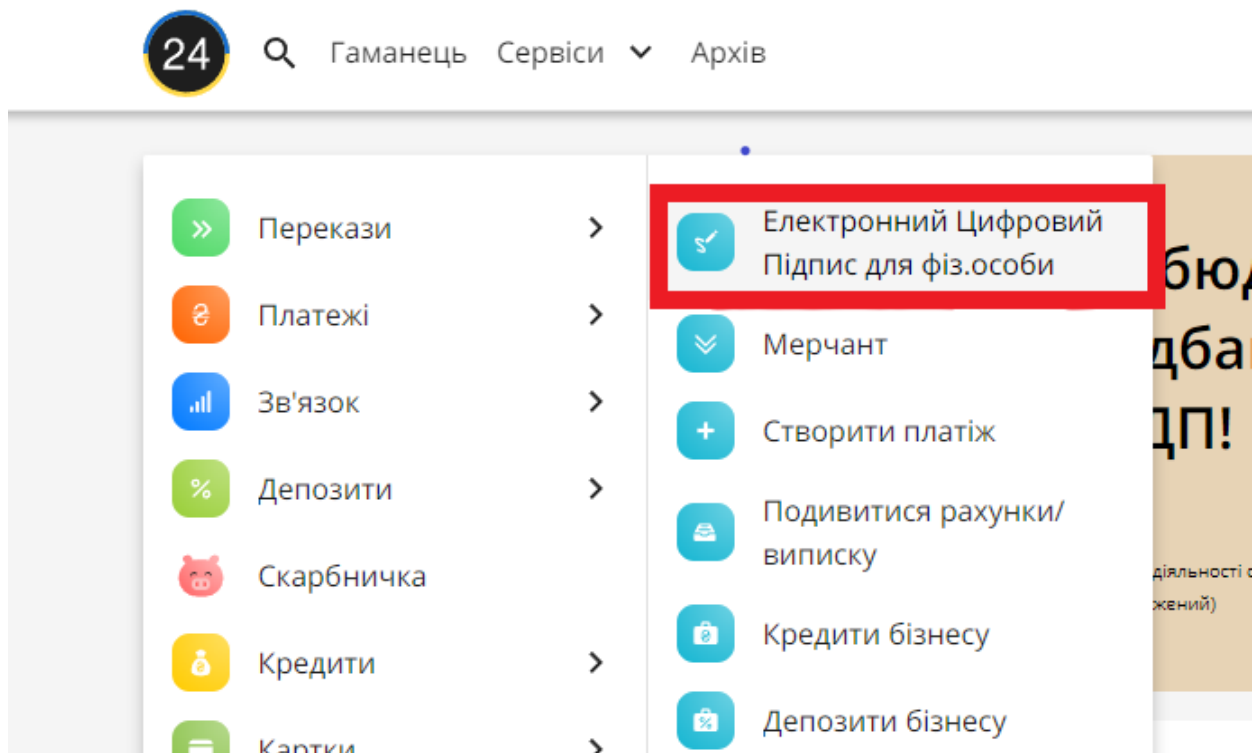
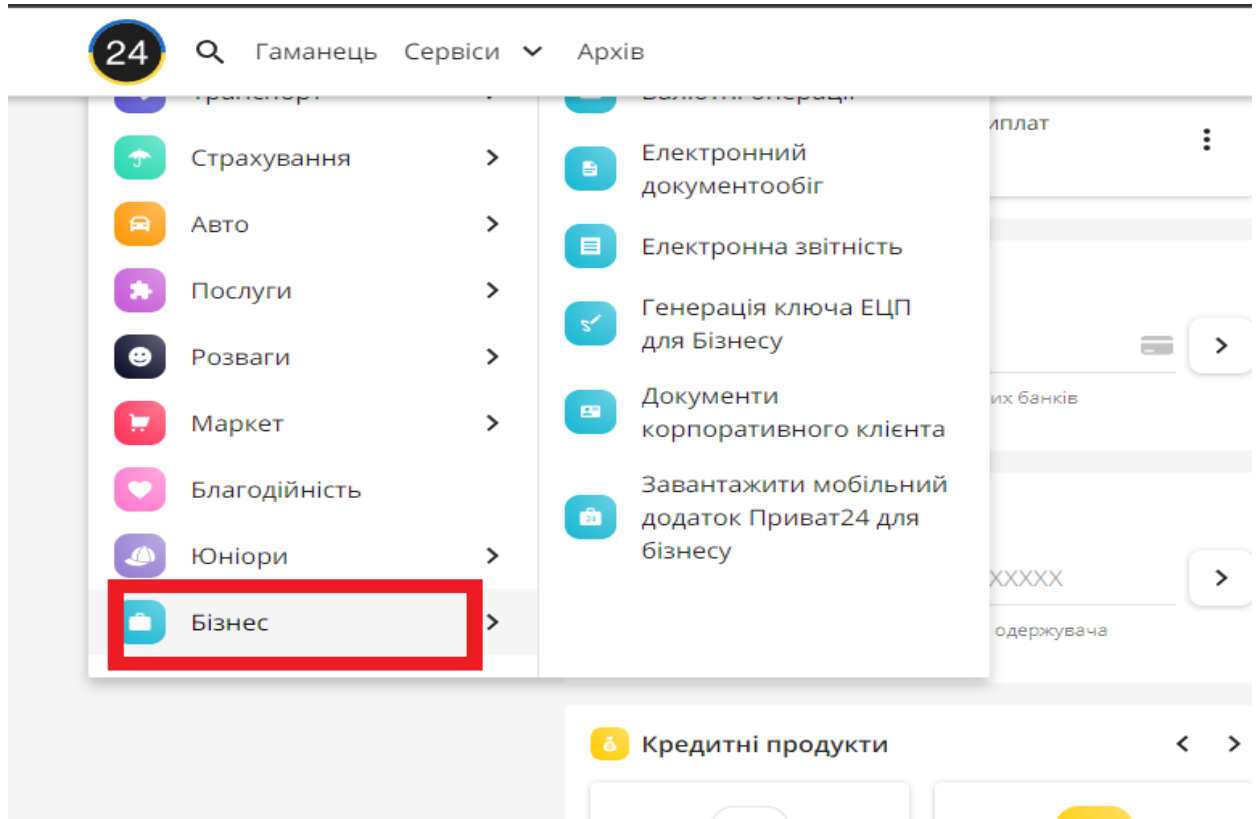
Дякую

Рисунок 5.7 – Результати перевірки

Алгоритм отримання ЕЦП через сайт ПриватБанку онлайн:

- 1) Перейти за посиланням: <https://next.privat24.ua/>.

- 2) Увійти у свій кабінет.
- 3) Перейти у вкладку «Бізнес», далі обрати «Електронний цифровий підпис для фізичних осіб».

- 4) Банк підтягує дані користувача, а саме прізвище, ім'я, по батькові, населений пункт, область. Дані обов'язково потрібно перевіряти. Після перевірки натиснути «Дані вірні».
- 5) Для ключа потрібно вигадати пароль. Варто звернути увагу, що мінімальна довжина паролю має містити 8 символів. Також його не можна показувати та передавати іншим особам.
- 6) Дії потрібно підтвердити в додатку Приват24.

ЄВРО: 38.80 / 40.32 ДОЛ: 36.569 / 37.453

Пошук

Електронний цифровий підпис

[Інструкція](#)

Вигадайте пароль до сховища ключів

Повторіть пароль до сховища ключів

Мінімальна довжина пароля 8 символів, символи латинського алфавіту і цифри, пароль не повинен містити спеціальних символів

< Назад Далі >

- 7) ЕЦП формується у файл і зберігається на комп'ютері користувача.
- 8) Отримання сертифікату успішно оброблено, вказано серійний номер дії ЕЦП.

ЄВРО: 38.80 / 40.32 ДОЛ: 36.569 / 37.453

Пошук

Електронний цифровий підпис

[Інструкція](#)

Ваша заявка на отримання сертифікату підпису успішно оброблена

Серійний номер сертифікату: 248197DDFAB977E50400000016BVF500A6E0F803

Термін дії: 05.03.2023 14:02:23 - 04.03.2024 23:59:59

Електронний цифровий підпис є важливим інструментом для забезпечення автентичності, цілісності та збереження електронних документів.

Використання ЕЦП дозволяє впевнено підтверджувати авторство документів та відповідність їхнього змісту оригіналу. ЕЦП має безліч переваг – це безпека, легальна вага, зручність та ефективність, надійність електронного документообігу. Забезпечуючи захист від підробки та змін документів, ЕЦП відіграє важливу роль в розвитку цифрового середовища та сучасних електронних технологій.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 5

1. Зареєструватися на порталі Дія. Освіта (<https://osvita.diia.gov.ua/>) та пройти онлайн-курс «Електронний підпис» за посиланням <https://osvita.diia.gov.ua/courses/digital-signature>. Підтвердити виконання сертифікатом.
2. Розгляньте поняття електронного цифрового підпису. Поясніть, що таке ЕЦП, які функції він виконує та яким чином забезпечує автентичність та цілісність документів.
3. Дослідіть різні види ЕЦП. Порівняйте різні види токенів для отримання ЕЦП. Поясніть переваги та недоліки кожного із них.
4. Опишіть способи отримання ЕЦП. Розгляньте процес генерації ключів, реєстрації та отримання ЕЦП для фізичних осіб та організацій. Зазначте необхідні кроки та процедури для отримання дійсного ЕЦП.
5. Розгляньте юридичні аспекти електронного цифрового підпису. Дослідіть законодавство України щодо визнання та правової сили ЕЦП.
6. Проаналізуйте потенційні виклики та проблеми, пов'язані з використанням ЕЦП.
7. Обґрунтуйте висновок про важливість та переваги використання ЕЦП. Зазначте його вплив на сучасне цифрове суспільство та зручність для користувачів при обміні електронними документами.
8. Перегляньте сайт Державної податкової служби України про умови отримання ЕЦП та потрібний перелік документів для його оформлення.
9. Створити власний ЕЦП на сайті ПриватБанку, згідно з алгоритмом, поданого у практичному занятті.

**ТЕМИ РЕФЕРАТІВ АБО ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДО ТЕМАТИКИ
ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 5**

1. Роль електронного цифрового підпису в забезпеченні безпеки електронних документів.
2. Види електронного цифрового підпису, їх застосування.
3. Переваги та недоліки різних видів токенів для отримання електронного цифрового підпису.
4. Процес отримання електронного цифрового підпису для фізичних осіб: вимоги, кроки та процедури.
5. Процес отримання електронного цифрового підпису для юридичних осіб: реєстрація, вимоги та використання.
6. Законодавчі аспекти використання електронного цифрового підпису: визнання та юридична сила.
7. Застосування цифрового підпису в електронній пошті та комунікаціях.
8. Електронний цифровий підпис у фінансових операціях та електронній комерції.
9. Застосування електронного цифрового підпису в уряді та органах місцевого самоврядування.
10. Використання електронного підпису в хмарних сервісах та цифрових платформах.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ДЛЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 5

1. Кваліфікований електронний підпис SmartID. *ПриватБанк*. URL: <https://privatbank.ua/smart-id> (дата звернення: 06.01.2024).
2. Кваліфіковані надавачі електронний довірчих послуг. *Офіційний веб-портал*. URL: <https://czo.gov.ua/ca-registry> (дата звернення: 06.01.2024).
3. Державна податкова служба України. *Державний сайт України*. URL: <https://tax.gov.ua/> (дата звернення: 06.01.2024)
4. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги : Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII : станом на 01 січн. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text> (дата звернення: 06.01.2024).
5. Про затвердження Порядку ведення реєстру чинних, блокованих та скасованих сертифікатів відкритих ключів : Наказ М-ва цифр. трансформації України від 29.07.2020 № 112 : станом на 8 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0798-20#Text> (дата звернення: 08.01.2024).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6. МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ. СТРУКТУРА, ЗАВДАННЯ ТА НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ

Міністерство аграрної політики та продовольства України (далі - Мінагрополітика) є центральним органом виконавчої влади, відповідальним за формування та реалізацію державної політики в аграрному секторі та продовольстві країни. Його завдання полягають у забезпеченні розвитку сільського господарства, рибного господарства, лісового та водного господарства, розвитку села, забезпеченні продовольчої безпеки та ринків сільськогосподарської продукції.

Міністерство має на меті забезпечення сталого розвитку аграрного сектору, підвищення конкурентоспроможності сільського господарства, забезпечення продовольчої безпеки та підтримки сільських територій. Мінагрополітика складається з *міністра та чотирьох заступників*.

Підпорядкованими органами Міністерству є:

- Державна служба з питань геодезії, картографії та кадастру.
- Державне агентство меліорації та рибного господарства України.

Основними структурними підрозділами є:

- Департамент аграрного розвитку;
- Управління аграрної інфраструктури;
- Управління регулювання аграрних ресурсів;
- Управління аграрного експорту та логістики;
- Управління розвитку цифрових трансформацій в аграрному секторі економіки.

Завдання Мінагрополітики:

- формує та реалізує державну аграрну політику, державну політику у сферах сільського господарства та з питань продовольчої безпеки держави, охорони прав на сорти рослин, тваринництва, рослинництва, розвитку сільських територій, садівництва, виноградарства, виноробства та інші;

- формує та реалізує державну політику у сферах рибного господарства та рибної промисловості, охорони, використання та відтворення водних біоресурсів, здійснює регулювання рибальства та безпеки мореплавства суден флоту рибного господарства та інше;
- формує та реалізує державну політику у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції;
- формує та реалізує державну політику у сфері ветеринарної медицини.

Основні напрями діяльності Міністерства:

- грати для створення бізнесу;
- рослинництво;
- тваринництво;
- органічне виробництво;
- критична інфраструктура;
- сільський розвиток;
- фермерство та кооперація.

Для більш ретельного дослідження структури, завдань та напрямів діяльності Мінагрополітики доцільно використовувати офіційний веб-сайт <https://minagro.gov.ua/> та документи, які регулюють його діяльність.

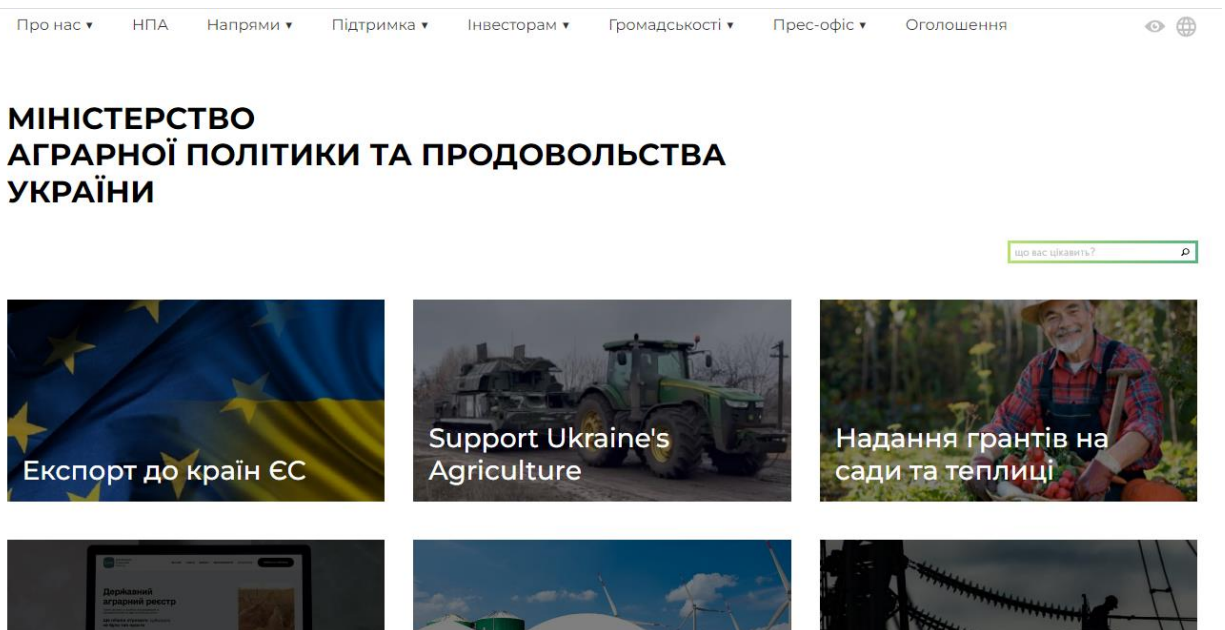

Рисунок 6.1 – Офіційний веб-сайт Мінагрополітики

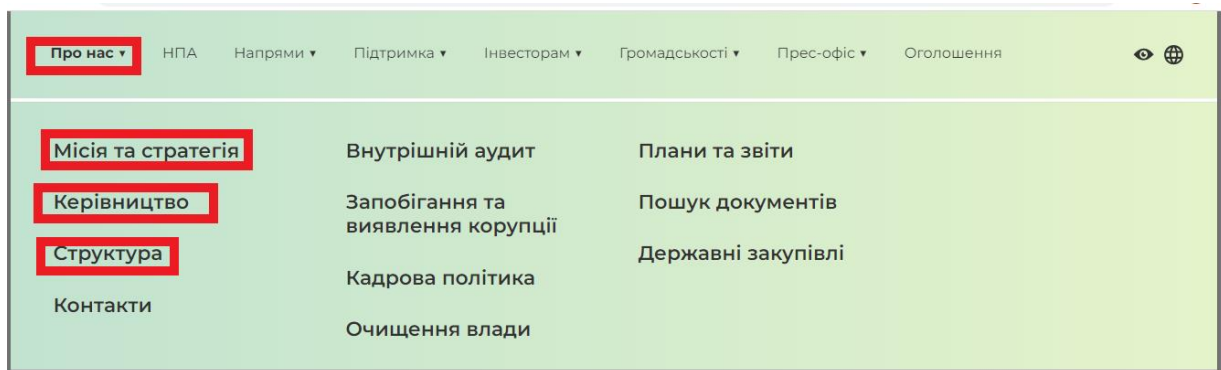

Рисунок 6.2 – Керівництво, місія, стратегія, структура Мінагрополітики

Міністерство аграрної політики та продовольства України разом із партнерами може надавати різні програми підтримки для розвитку аграрного сектору і забезпечення продовольчої безпеки в країні. Такі програми можуть включати:

- **Підтримка фермерів та селян:** програми фінансової підтримки для розвитку сільського господарства, надання кредитів зі зниженими процентними ставками, а також навчальних та консультаційних послуг для сільських підприємців.
- **Земельна реформа:** програми спрямовані на забезпечення ефективного використання земельних ресурсів, покращення земельного кадастру та земельного ринку.
- **Розвиток сільських територій:** ініціативи для підвищення інфраструктури, розвитку соціальних послуг та залучення інвестицій у сільські райони.
- **Розвиток екологічного сільського господарства:** підтримка для фермерів, які займаються органічним виробництвом або використовують екологічно чисті методи сільськогосподарської діяльності.
- **Забезпечення продовольчої безпеки:** програми, спрямовані на збільшення обсягів виробництва продовольства в країні, забезпечення якості продукції та підтримки українських виробників на міжнародних ринках.

Мінагрополітика України відіграє важливу роль у розвитку сільського господарства і забезпеченні продовольчої безпеки в країні. Міністерство

спрямовує свої зусилля на підтримку селян, фермерів та аграрних підприємств, стимулює розвиток аграрного сектору та забезпечує реалізацію стратегій збалансованого землекористування.

Відмінним викликом є реформа земельної політики, яка впливає на землекористування, права власності та ефективне використання сільськогосподарських угідь. Міністерство активно працює на розв'язання цих питань. Успішна реалізація програм та стратегій вимагає постійної уваги до внутрішніх та зовнішніх викликів, вчасного адаптування до нових умов, а також тенденцій у сфері сільського господарства.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 6

1. Переглянути сайт Мінагрополітики <https://minagro.gov.ua/>. Законспектувати основні завдання та керівництво Міністерства.
2. Знайти на сайті Положення «Про Міністерство аграрної політики та продовольства України». Законспектувати основні поняття.
3. Переглянути на сайті земельну реформу. Законспектувати основні земельні відносини на час воєнного стану.
4. Дослідіть структуру та підпорядковані органи Міністерства аграрної політики та продовольства України.
5. Розкрийте основні завдання Мінагрополітики України.
6. Вивчіть роль Міністерства у забезпеченні продовольчої безпеки країни.
7. Розвідайте основні програми та проекти, які Міністерство реалізує на підтримку аграрного сектору та сільських територій.
8. Підготуйте презентацію або звіт, у якому представите зібрану інформацію про Міністерство аграрної політики та продовольства України.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ АБО ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДО ТЕМАТИКИ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 6

1. Організаційна структура Міністерства аграрної політики та продовольства України: аналіз головних підрозділів та їх ролі в реалізації завдань.
2. Завдання Міністерства аграрної політики та продовольства України: огляд основних функцій та завдань у сфері сільського господарства та продовольства.
3. Програми підтримки сільського господарства в Україні: оцінка ефективності та впливу на розвиток аграрного сектору.
4. Роль Міністерства аграрної політики та продовольства України у забезпеченні продовольчої безпеки: аналіз заходів та програм забезпечення стійкості продовольчого ринку.
5. Підтримка екологічного сільського господарства: огляд ініціатив та програм спрямованих на стимулювання сталого сільськогосподарського виробництва.
6. Проблеми земельної реформи в Україні та роль Міністерства аграрної політики та продовольства України у вирішенні земельних питань.
7. Вплив глобальних викликів на сільське господарство України та стратегії Мінагрополітики для адаптації до них.
8. Роль Міністерства аграрної політики та продовольства України у розвитку сільських територій: оцінка програм та проєктів, спрямованих на інфраструктурне зростання та підвищення якості життя селян.
9. Сприяння розвитку малого та середнього сільського господарства: огляд програм та ініціатив підтримки малих аграрних підприємств.
10. Перспективи розвитку органічного сільського господарства в Україні та роль Міністерства аграрної політики та продовольства України у стимулюванні цього напрямку.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ДЛЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 6

1. Антощенко В. В., Пересада М. О. Роль інновацій у сільському господарстві. *Аграрні інновації*. 2023. № 22. С. 175–179. URL: <https://doi.org/10.32848/agrar.innov.2023.22.26> (дата звернення: 04.01.2024).
2. Гладков В. І. Сталий розвиток аграрного сектору економіки України. *Сучасні тренди розвитку світового господарства в умовах новітніх глобальних викликів*. 2023. URL: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-333-3-34> (дата звернення: 04.01.2024).
3. Коновальчук І. С., Ковальов В. Г. Особливості державного регулювання та підтримки аграрного сектору економіки України в умовах воєнного стану. *Таврійський науковий вісник. Серія: публічне управління та адміністрування*. 2023. № 5. С. 27–33. URL: <https://doi.org/10.32782/tnv-pub.2023.5.3> (дата звернення: 04.01.2024).
4. Міністерство аграрної політики та продовольства України. *Офіційний веб-сайт*. URL: <https://minagro.gov.ua/> (дата звернення: 04.01.2024).
5. Томілін О., Багаліка Т. Розвиток коопераційних процесів у сільському господарстві. *Економіка та суспільство*. 2023. № 58. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-75> (дата звернення: 04.01.2024).
6. USAID АГРО. *Офіційний YouTube – канал*. URL: <https://www.youtube.com/@usaid4662> (дата звернення: 04.01.2024).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7. ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ РЕЄСТР

Державний аграрний реєстр (ДАР) – це інформаційна система, створена на рівні держави для обліку та збереження даних про аграрні земельні ділянки та інші аграрні об’єкти та її території; це систематизована електронна система, створена Міністерством аграрної політики та продовольства України з метою ефективного та прозорого залучення розподілу усіх видів підтримки для українських аграріїв, як за кошти державного бюджету, так і у вигляді пільгових кредитів, міжнародних грантів або технічної допомоги.

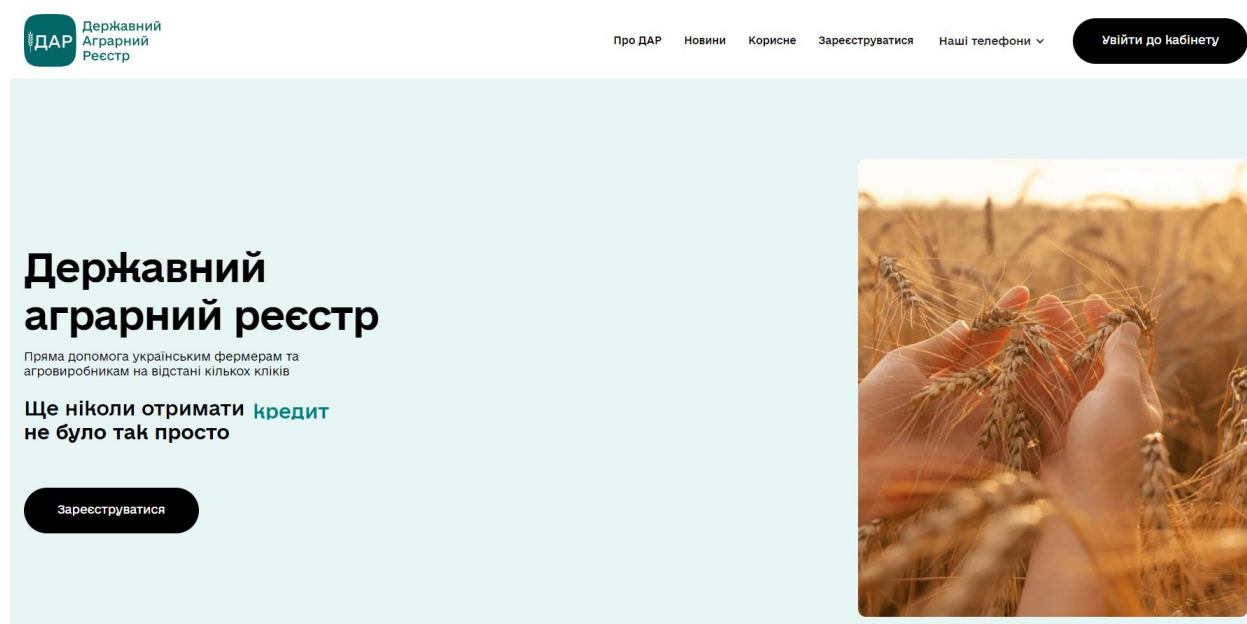

Рисунок 7.1 – Головна сторінка сайту Державного аграрного реєстру

Ця система дозволяє збирати, обробляти, зберігати та надавати доступ до інформації про земельні паї, оброблювані площі, власників та орендарів землі, а також інші дані, пов’язані з аграрною сферою. Державний аграрний реєстр створений на виконання Закону України «Про внесення змін до деяких законів щодо функціонування Державного аграрного реєстру та удосконалення державної підтримки виробників сільськогосподарської продукції» та Постанови Кабінету Міністрів України № 573 від 02.06.2021 «Про функціонування Державного аграрного реєстру».

ДАР може включати такі дані:

- 1) *Ідентифікаційні дані* - це відомості про кожну земельну ділянку, їх розташування, розмір, кадастровий номер тощо.
- 2) *Інформація про власників* – реєстр містить інформацію про власників земельних паїв та інших аграрних об'єктів, їх правовий статус, контактні дані тощо.
- 3) *Інформація про оренду* – якщо земля здається в оренду, реєстр може містити дані про орендарів, умови оренди, строки дії договорів тощо.
- 4) *Аграрні операції* – історія оброблюваних площ, вирощуваних культур, використання агрохімікатів та інших аграрних операцій.
- 5) *Земельний податок* – інформація про земельний податок та інші обов'язкові платежі, пов'язані з аграрними ділянками.
- 6) *Екологічні обмеження та дозволи* – дані про екологічні обмеження на використання землі, а також наявні дозволи та ліцензії для аграрних операцій.
- 7) *Статистика і аналітика* – можливість здійснювати аналіз та отримувати статистичні дані щодо аграрних процесів та земельних ресурсів.

ДАР створено у 12 серпня 2022 року. Незважаючи на короткий термін функціонування, реєстр користується значною популярністю та довірою серед великої кількості агровиробників. У системі ДАР зареєструвалося понад 200 000 аграріїв. Найбільша кількість - 72,6% - селяни – одноосібники, 16,6% - юридичні особи, 10,8% - ФОП. Кіровоградська область є однією з лідерів по реєстрації в ДАР та участі у різних програмах підтримки – понад 31,6 тисяч фермерів.

Урядом успішно впроваджено 4 програми підтримки – бюджетна програма на 1 га та поголів'я ВРХ; перша гуманітарна допомога по засобам тимчасового зберігання/розвантаження рукавів.

Державний аграрний реєстр є важливим інструментом для уряду, фермерів, науковців та інших зацікавлених сторін у веденні ефективної сільськогосподарської діяльності, забезпеченні контролю за використанням земельних ресурсів та розвитку аграрної галузі в цілому.

Переваги ДАР:

- прозора та зрозуміла платформа;
- єдині правила отримання державної та міжнародної програми для всіх агровиробників;
- подати на будь-яку програму підтримки можна не виходячи з дому;
- рух заявки на підтримку можна відслідковувати в режимі реального часу;
- дані автоматично підтягуються із Державного земельного кадастру, Державного реєстру речових прав, ЄДР, Єдиного державного реєстру тварин;
- доступ до даних мають лише ті установи, що безпосередньо надають підтримку в ДАР і лише з дозволу агровиробника.

Державний аграрний реєстр доступний для всіх аграріїв України і на платформі можуть реєструватися:

- виробник сільськогосподарської продукції будь-якого розміру та напряму діяльності;
- фізична особа, ФОП або юридична особа будь-якої форми власності;
- має кваліфікований електронний підпис або BankID.

Для того, щоб зареєструватися в ДАР потрібні: інтернет-зв'язок, комп'ютер чи ноутбук, кваліфікований електронний підпис, електронна пошта, номер телефону.

Як зареєструватися в Державному аграрному реєстрі

1 На сайті dar.gov.ua натисніть

Зареєструватися

2 Пройдіть реєстрацію через кваліфікований електронний підпис або BankID*

a. реєстрація через КЕП:

- i. завантажте файл ключа
- ii. введіть пароль ключа

b. реєстрація через BankID:

- i. натисніть BankID
- ii. оберіть банк, яким користуєтеся
- iii. пройдіть аутентифікацію через сайт банку

3 Введіть свою електронну пошту та номер телефона

4 Вам надійдуть п'ятизначні коди на пошту та телефон, введіть їх у відповідні віконця

5 Натисніть зареєструватися

6 Готово!

Як увійти в ДАР та відредагувати дані

1 На сайті dar.gov.ua натисніть

Увійти до кабінету

2 Пройдіть аутентифікацію за допомогою кваліфікованого електронного підпису або BankID*

3 Після першого входу в Реєстр відкриється розділ Діяльність та активність. Вкажіть ваші напрями діяльності

4 У розділі Дані про сільгоспвиробника (у верхньому правому кутку)
Для фізосіб: додайте паспортні дані, дату народження і стать, перевірте основну електронну адресу та номер телефону, додайте адресу для листування та банківський рахунок.
Для юросіб: перевірте дані та вкажіть банківський рахунок

5 Перевірте ваші земельні ділянки, інформація про які автоматично завантажується з Державного реєстру речових прав та Державного земельного кадастру. Для цього перейдіть в розділ Земельні ділянки

6 Перевірте кількість ваших тварин, інформація про яких автоматично підвантажується з Єдиного державного реєстру тварин. Для цього перейдіть в розділ Тварини

* BankID підходить тільки для реєстрації фізичних осіб. Для подання заявки на участь в програмі підтримки обов'язково потрібен кваліфікований електронний підпис

dar.gov.ua

Міністерство
аграрної політики та
продовольства України

Публікація підготовлена за фінансової підтримки Європейського Союзу. Її зміст є виключно відповідальністю Міністерства аграрної політики та продовольства України і не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу.

Рисунок 7.1 – Інструкція реєстрації в системі ДАР

Реєстрація в Державному аграрному реєстрі має такі позитивні аспекти для аграріїв та сільськогосподарських підприємств:

- 1) *Правовий захист власності:* реєстрація дозволяє чітко визначити власника земельних ділянок та інших аграрних об'єктів, що забезпечує правовий захист їх власності та уникнення можливих конфліктів.

- 2) *Отримання підтримки від держави:* реєстрація може відкрити доступ до державних програм та підтримки для аграріїв, таких як субсидії, сільськогосподарські кредити, дотації на вирощування певних культур тощо.
- 3) *Відстеження оброблюваних площ:* інформація, зібрана в реєстрі, допоможе аграріям відстежувати оброблювані площі, вирощувані культури та виконані аграрні операції. Це може сприяти ефективному плануванню та управлінню господарством.
- 4) *Легший доступ до ринків:* володіння документально підтвердженою інформацією про свої аграрні ділянки може полегшити доступ до різних ринків, включаючи фінансові та товарні ринки.
- 5) *Забезпечення дотримання правил:* реєстрація допомагає аграріям дотримуватися законодавства та вимог щодо ведення сільськогосподарської діяльності, зокрема щодо використання земельних ресурсів та дотримання екологічних стандартів.
- 6) *Сприяння статистичному аналізу:* інформація з реєстру може бути використана для аналізу та прогнозування аграрних ринків, потреб споживачів та інших тенденцій, що може сприяти більш ефективному плануванню господарської діяльності.
- 7) *Забезпечення прозорості:* реєстрація сприяє забезпеченню прозорості та відкритості в аграрному секторі, що сприяє зменшенню корупції та недобросовісної діяльності.
- 8) *Легший доступ до фінансування:* реєстрація в реєстрі може зробити аграрія більш привабливими для фінансових установ, що може полегшити отримання кредитів та інвестицій для розвитку господарства.
- 9) *Покращення статусу на міжнародному рівні:* якщо аграрії мають офіційно зареєстровані земельні ділянки, це може сприяти їхньому статусу на міжнародному рівні при участі в торговельних угодах та обміні досвідом.
- 10) *Сприяти сталому розвитку:* реєстрація допомагає зберігати та відстежувати використання земельних ресурсів, що може сприяти більш сталому розвитку сільськогосподарського сектору.

У ході даного практичного заняття зрозуміло, що Державний аграрний реєстр є важливим інструментом для систематизації та обліку аграрних земельних ділянок в Україні. Реєстр дає можливість для широкого загалу громадян, бізнесу та органів влади звертатися до актуальних та достовірних даних щодо земельних ділянок, їх власників та використання.

ДАР допомагає державним органам управління аграрним сектором здійснювати ефективний моніторинг та аналіз земельних ресурсів, а також розробляти та реалізовувати аграрну політику на основі об'єктивних даних. Завдяки публічності даних, реєстр допомагає ускладнити можливості незаконних операцій та корупційних схем в сфері земельних відносин. ДАР надає можливість вченим, дослідникам та експертам аналізувати динаміку використання земельних ресурсів, розвивати рекомендації щодо оптимізації аграрного сектору та земельної політики загалом.

У кінцевому рахунку, Державний аграрний реєстр є необхідним інструментом для створення прозорого, ефективного та справедливого управління аграрними земельними ресурсами. Його впровадження сприяє підвищенню якості земельних відносин, розвитку аграрного сектору та сприяє досягненню сталого розвитку сільськогосподарського сектору в Україні.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 7

1. Перейти на сайт Державного аграрного реєстру: <https://www.dar.gov.ua/>. Переглянути основні функції сайту, вкладки, новини.
2. Переглянути на сайті у вкладці «Корисне» інструкції. Ознайомитися з поширеними запитаннями.
3. Зареєструватися в ДАР через електронний цифровий підпис. Після реєстрації заповнити персональний кабінет власними даними (окрім банківських реквізитів). Переглянути усі вкладки функціоналу електронного кабінету: напрями діяльності, земельні ділянки та ін.
4. Дослідіть, які дані включені до реєстру, як вони організовані та які аспекти земельних відносин вони охоплюють.
5. Проаналізуйте, як створення ДАР впливає на доступність та точність інформації про земельні ділянки, їх власників.
6. Порівняйте, як впровадження реєстру в Україні відбувається порівняно з іншими країнами та які позитивні аспекти можна взяти до уваги.

**ТЕМИ РЕФЕРАТІВ АБО ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДО ТЕМАТИКИ
ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 7**

1. Роль Державного аграрного реєстру в підвищенні ефективності управління земельними ресурсами.
2. Захист прав власності на землю через Державний аграрний реєстр: досягнення та виклики.
3. Вплив Державного аграрного реєстру на земельні відносини та ринок землі в Україні.
4. Користь та можливі ризики цифровізації Державного аграрного реєстру.
5. Порівняння Державного аграрного реєстру з аналогічними системами в інших країнах.
6. Роль Державного аграрного реєстру у підтримці сталого розвитку аграрного сектору.
7. Державний аграрний реєстр як інструмент забезпечення продовольчої безпеки.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ДЛЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 7

1. Вініченко І. І., Дідур К. М., Добродзій Т. В. Інвестиції в сільське господарство як головне джерело досягнення продовольчої безпеки України. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*. 2024. № 1. С. 49–55. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.1.49> (дата звернення: 05.01.2024).
2. Державний аграрний реєстр. *Офіційний веб-сайт*. URL: <https://www.dar.gov.ua/> (дата звернення 05.01.2024).
3. Кісіль М. І. Національне значення інвестицій у сільське господарство. Економіка країни в умовах глобальних викликів: наукові підходи та практика реалізації. 2024. URL: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-415-6-7> (дата звернення: 05.01.2024).
4. Мазуренко В. Г. Сільське господарство як об'єкта адміністративно-правового регулювання. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2023. № 7. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2023-7-01-19> (дата звернення: 05.01.2024).
5. Мовчанюк А. В., Дяченко М. І. Аграрний сектор України в умовах війни. *Efektivna ekonomika*. 2023. № 2. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.2.32> (дата звернення: 05.01.2024).
6. Про функціонування Державного аграрного реєстру : Постанова Каб. Міністрів України від 02.06.2021 № 573 : станом на 01 лист. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/573-2021-п#Text> (дата звернення: 05.01.2024).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8. НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ ЗІ СТАНДАРТІВ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ УКРАЇНИ

Національна комісія зі стандартів державної мови України (НКСДМ) є важливим урядовим органом, відповідальним за регулювання та стандартизацію використання української мови в державних і громадських сферах.

Рисунок 8.1 – Головна сторінка НКСДМ

НКСДМ була створена на підставі Указу Президента України і функціонує відповідно до законів України, включаючи Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». Вона має офіційний статус та повноваження у сфері регулювання державної мови.

Головне завдання Національної комісії зі стандартів державної мови полягає в розробці та реалізації мовної політики держави. Основні функції комісії включають:

- розробку стандартів використання української мови в різних сферах життя;
- встановлення норм та правил використання української мови в офіційних документах, рекламі, медіа тощо;
- захист мовних прав громадян України. Комісія встановлює норми щодо права громадян на використання української мови в різних аспектах життя;
- ведення роботи щодо розслідування порушень мовних норм та накладання відповідних санкцій.

Національна комісія зі стандартів державної мови складається з числа висококваліфікованих експертів і представників різних сфер суспільства, які мають досвід та компетенцію у сфері мовної політики та стандартизації використання української мови. Члени комісії призначаються відповідно до встановлених правил і процедур.

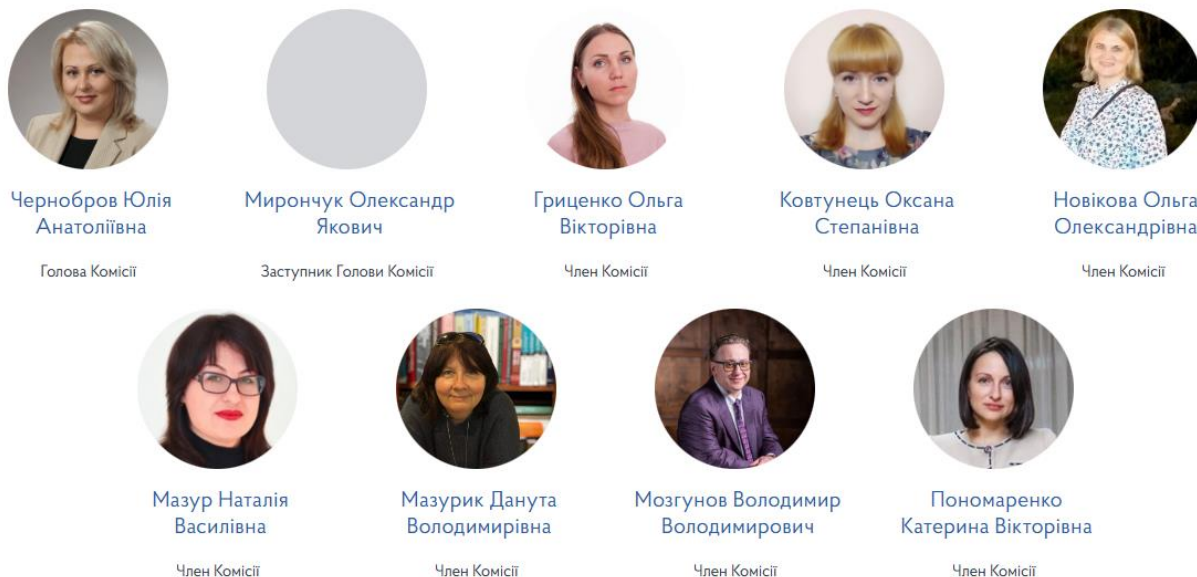

Рисунок 8.2 – Члени комісії

Склад комісії визначається рішенням вищих урядових органів. Зазвичай, це велика група фахівців, які представляють різні сфери суспільства, включаючи освіту, медіа, культуру, науку, державну адміністрацію тощо. Члени комісії повинні мати відповідну компетенцію та досвід у галузі мовної політики та стандартизації. Вони мають розуміти важливість збереження та розвитку української мови як державної мови. Члени НКСДМ мають діяти незалежно та об'єктивно, без впливу політичних та інших інтересів, що можуть порушити їхню об'єктивність при вирішенні питань мовної політики.

Комісія співпрацює з іншими урядовими органами, громадськими організаціями та активістами з питань мовної політики. Вона надає консультації та рекомендації щодо використання мови. НКСДМ активно веде інформаційну та освітню роботу, спрямовану на підвищення обізнаності громадян щодо мовних питань та правильного використання української мови.

Національна комісія зі стандартів державної мови України проводить ряд іспитів, які можуть підтвердити відповідний рівень знання української мови:

- **Іспит на визначення рівня володіння державною мовою (для виконання службових обов'язків)** – для громадян України, які претендують на зайняття державних посад. Ідеологічно іспит є засобом досягнення вищого соціального становища, інструментом кар'єрного зростання, статусним символом людини-державника. З погляду на зміст, іспит покликаний перевіряти вміння якісно комунікувати від імені держави.
- **Іспит на визначення рівня володіння державною мовою для набуття громадянства** – є елементом міграційної політики держави, який використовують усі модерні спільноти. Мовний іспит на громадянство покликаний забезпечити державу інструментом розбудови суспільства шляхом натуралізації; допомогти натуралізованому громадянину ві розуміти політичні принципи, переконання, культуру, історію, бачення майбутнього української держави та суспільства.

Національна комісія зі стандартів державної мови України відіграє важливу роль у підтримці та зміцненні статусу української мови як державної мови в Україні. Вона забезпечує регулювання та стандартизацію використання мови в різних сферах суспільства і веде роботу щодо захисту мовних прав громадян.

Починаючи з 01 січня 2024 року, вступили в дію зміни до Порядку проведення іспитів на рівень володіння державною мовою, які були затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 27 жовтня 2023 року № 1126. Ці зміни стосуються формату проведення іспиту з метою визначення рівня володіння державною мовою для виконання службових обов'язків.

Іспит триває **60 хвилин** і складається з:

- 30 тестових завдань письмової частини – 30 хвилин;
- 1 завдання відкритого типу письмової частини (написання тексту) – 20 хвилин;
- 1 завдання відкритого типу усної частини (монолог) – 10 хвилин.

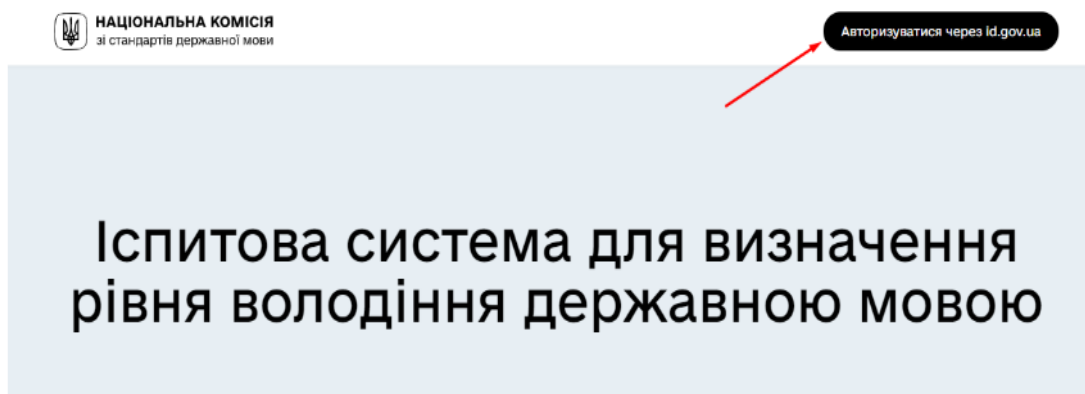

Що нове в іспиті?

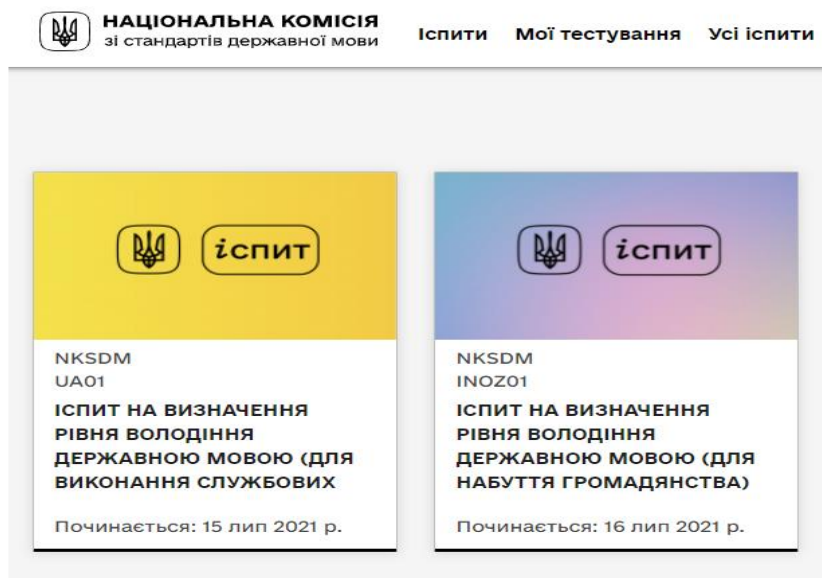
Завдання відкритого типу (написання тексту на визначену тему). Для виконання цього завдання претендентові буде запропоновано прослухати аудіозапис із текстом (обсяг 150–180 слів). Аудіозапис буде повторений двічі з паузою у 1,5 хвилини. Після прослуховування аудіозапису претендент на письмі повинен максимально повно (докладно) передати зміст почутого та сформулювати своє ставлення до озвученої у тексті проблеми. Обсяг створеного тексту повинен складати **100–150 слів**.

**Реєстрація на іспит на визначення рівня володіння державною мовою
(для виконання службових обов'язків):**

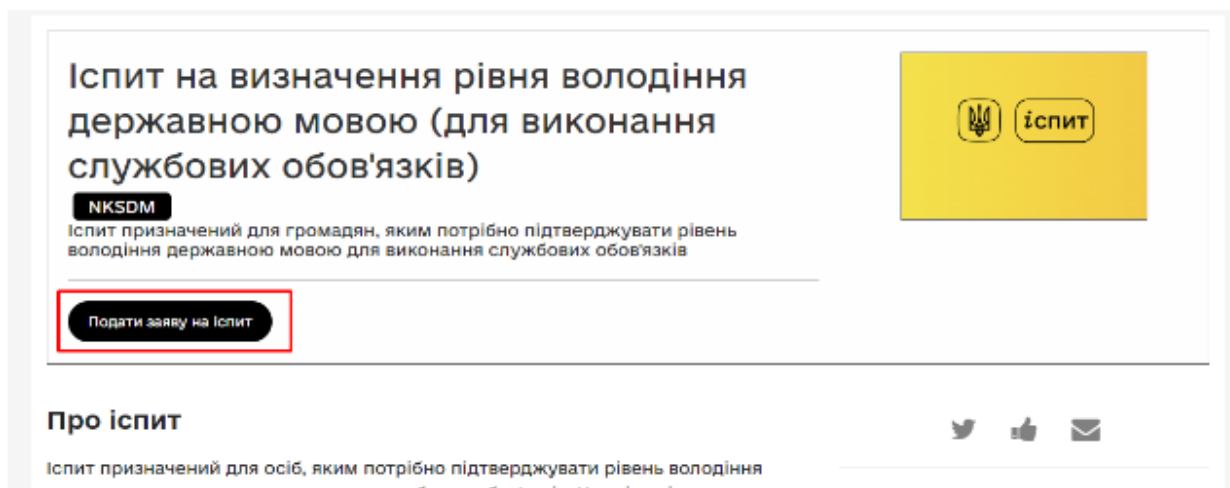
1. Відкрити сайт <https://exam.mova.gov.ua/>.
2. Авторизуватися в системі, натиснувши вгорі кнопку «Авторизуватися через id.gov.ua».

3. Після авторизації натиснути покликання «Усі іспити» в меню вгорі. Відкриється вкладка з доступними на даний момент іспитами.

4. Обрати іспит на визначення рівня володіння державною мовою (для виконання службових обов'язків).
5. На сторінці іспиту натиснути на кнопку «Подати заяву на іспит»

6. Обрати область і центр іспитування. Після цього натисніть у полі «Оберіть дату».

Форма заявки на іспит

Область:

Центр іспитування:

Дата:

Проміжок часу:

и для складення іспиту.

Подати заявку

7. Обрати бажаний проміжок часу.

Подати заявку на іспит

Іспит на визначення рівня володіння державною мовою (для виконання службових обов'язків)

Іспит призначений для громадян, яким потрібно підтверджувати рівень володіння державною мовою для виконання службових обов'язків

 іспит

Форма заявки на іспит

Область Запорізька область	Центр іспитування Запорізький національний університет (вул. Жуковського,)
Дата 22.07.2021	Проміжок часу ----- 09:30 -- 11:30 12:30 -- 14:30

Мені потрібні спеціальні умови для складення іспиту.

Подати заявку

8. Натиснути кнопку «Подати заявку».

9. Угорі в меню «Заяви на іспити» можна побачите подану заявку.

Мої іспити
Заяви на іспити

Заяви на іспити

 іспит

NKSDM - UA01

ІСПИТ НА ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ВОЛОДІННЯ ДЕРЖАВНОЮ МОВОЮ (ДЛЯ ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ОБОВ'ЯЗКІВ)

Дозволено

Посилання на вашу заявку

10. Натиснути кнопку «Посилання на вашу заявку», щоб подивитися її подробиці.

Заява № 878

(Статус заявки: Дозволено)

Ви маєте змогу змінити дату тестування до 2021-07-21 09:30

Іспит на визначення рівня володіння державною мовою (для виконання службових обов'язків)

Іспит призначений для громадян, яким потрібно підтверджувати рівень володіння державною мовою для виконання службових обов'язків

 іспит

Інформація про заявника

ПІБ заявника:

Область: Запорізька область

Центр іспитування: Запорізький національний університет (вул. Жуковського, 55а, 6 навчальний корпус, аудиторія 314)

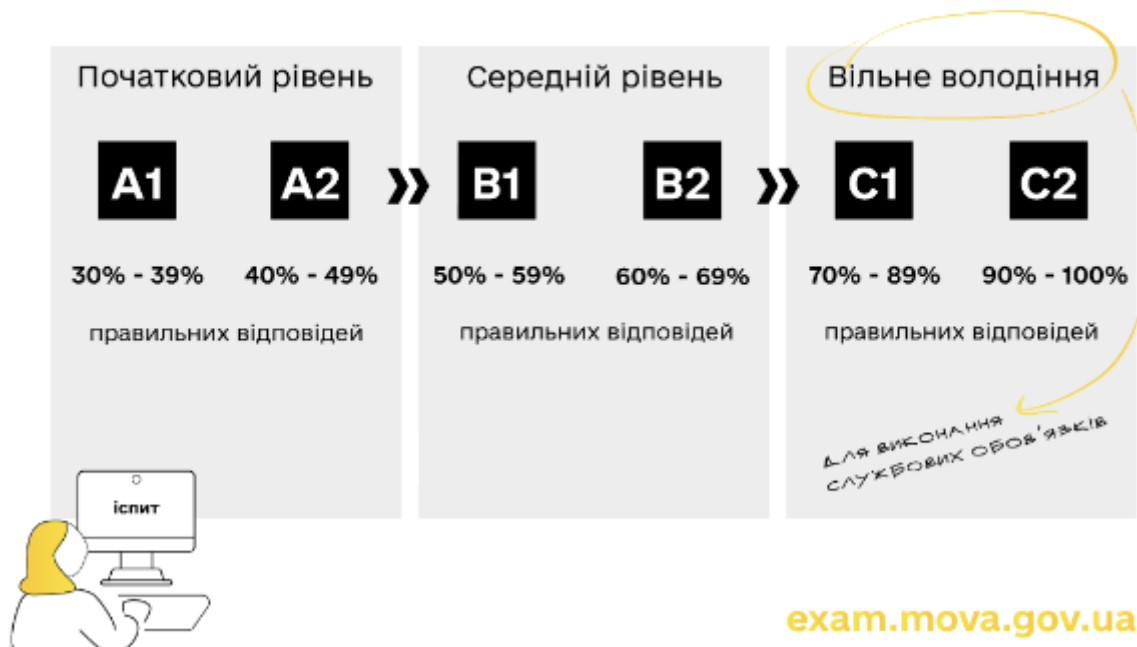
Дата: 2021-07-22

Час: 09:30 - 11:30

Сторінка заявника: [Профіль користувача](#)

Для того, щоб скласти даний іспит і отримати сертифікат потрібно набрати відповідну кількість балів, а саме на рівень вільного володіння.

РІВНІ ВОЛОДІННЯ ДЕРЖАВНОЮ МОВОЮ

Після успішного складання іспиту отриманий сертифікат можна переглянути та завантажити з Реєстру державних сертифікатів за посиланням <https://rds.mova.gov.ua/certificates/list/>.

Національна комісія зі стандартів державної мови є важливим органом в Україні, що відповідає за регулювання та забезпечення правильного використання мови в різних сферах суспільства. Дослідження ролі Комісії та процедури іспитувань підкреслює важливість мовної політики для забезпечення мовних прав громадян та консолідації суспільства.

Чіткі стандарти мови, контроль за їх дотриманням та знання мови важливі як для інтеграції нових громадян, так і для забезпечення ефективності державного апарату. Підтримка мовної рівності та захист мовних прав сприяє розвитку культурного різноманіття та підтримує національну ідентичність. Таким чином, належне функцій НКСДМ та умов іспитувань є ключовим чинником у зміцненні демократії та підтримці національної єдності.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 8

1. Провести аналіз структури та функцій Національної комісії зі стандартів державної мови на сайті <https://mova.gov.ua/>.
2. Вивчити процедуру проходження іспитів на набуття громадянства та для державних службовців щодо вимог до знання української мови.
3. Сформулювати висновки щодо значення мовної політики для демократії, національної ідентичності та соціокультурного розвитку.
4. Згідно з Інструкцією, зареєструватися та пройти іспитування до кінця семестру на складання іспиту на визначення рівня володіння державною мовою (для виконання службових обов'язків). Успішне складання іспиту підтвердити Сертифікатом.

**ТЕМИ РЕФЕРАТІВ АБО ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДО ТЕМАТИКИ
ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 8**

1. Роль та функції Національної комісії зі стандартів державної мови в Україні: аналіз та оцінка.
2. Виклики та перспективи мовної політики в контексті глобалізації: український досвід та міжнародний вимір.
3. Процедура іспитів на знання української мови для набуття громадянства в Україні: вимоги та вплив на інтеграцію іноземців.
4. Вплив мовних прав та стандартів на культурне різноманіття в Україні: від культурного збагачення до мовної політики.
5. Порівняльний аналіз мовної політики в Україні та інших країнах: виклики та перспективи.
6. Роль мовної політики в утворенні національної ідентичності: досвід України та світові тенденції.
7. Забезпечення мовних прав громадян в умовах мовного різноманіття: проблеми та шляхи вирішення.
8. Вплив мовної політики на ефективність державного управління: від НКСДМ до державних іспитів.
9. Інноваційні підходи до забезпечення мовної рівності та розвитку мовної культури в Україні: перспективи реформ.
10. Мовна політика та соціальна інтеграція: вплив стандартів мови на соціально-економічний розвиток суспільства.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ДЛЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 8

1. Зразок завдань іспиту. URL: <https://mova.gov.ua/storage/app/sites/19/exam/red-zrazki-zavdan-ispitu-klyuchi-2.pdf> (дата звернення: 02.01.2024).
2. Іспит на визначення рівня володіння державною мовою для виконання службових обов'язків. *Офіційний веб-портал.* URL: <https://mova.gov.ua/diyalnist-i-proyekti/ispit-na-riven-volodinnya-derzhavnoyu-movoyu/ispit-na-vyznachennia-rivnia-volodinnia-derzhavnoiu-movoju-dlia-vykonannia-sluzhbovykh-oboviazkiv> (дата звернення: 02.01.2024).
3. Національна комісія зі стандартів державної мови. *Офіційний веб-портал.* URL: <https://mova.gov.ua/> (дата звернення: 02.01.2024).
4. Реєстр державних сертифікатів. *Офіційний веб-портал.* URL: <https://mova.gov.ua/diyalnist-i-proyekti/reyestr-sertifikativ> (дата звернення 02.01.2024).
5. Теми монологів. URL: <https://test.ua/dm-monologues> (дата звернення: 02.01.2024).
6. Теми переказів. URL: <https://test.ua/dm-retellings> (дата звернення: 02.01.2024).
7. Як зареєструватися на іспит. *Офіційний веб-портал.* URL: <https://mova.gov.ua/news/yak-podati-zayavu-na-ispituvannya> (дата звернення 02.01.2024).
8. Як скасувати або перенести реєстрацію на іспит на рівень володіння державною мовою? *Офіційний веб-портал.* URL: <https://mova.gov.ua/gromadskosti/zapitannya-vidpovidi/skilki-chasu-trivatime-ispit> (дата звернення: 02.01.2024).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 9. МІНІСТЕРСТВО ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ. ОСОБЛИВОСТІ ОФОРМЛЕННЯ БІЗНЕС-ПЛАНУ

Міністерство економіки України – це центральний орган виконавчої влади, який відіграє ключову роль у формуванні та реалізації державної економічної політики. Його діяльність спрямована на забезпечення сталого економічного зростання, підвищення рівня життя українців, створення сприятливого середовища для ведення бізнесу та інтеграцію України до світового економічного простору.

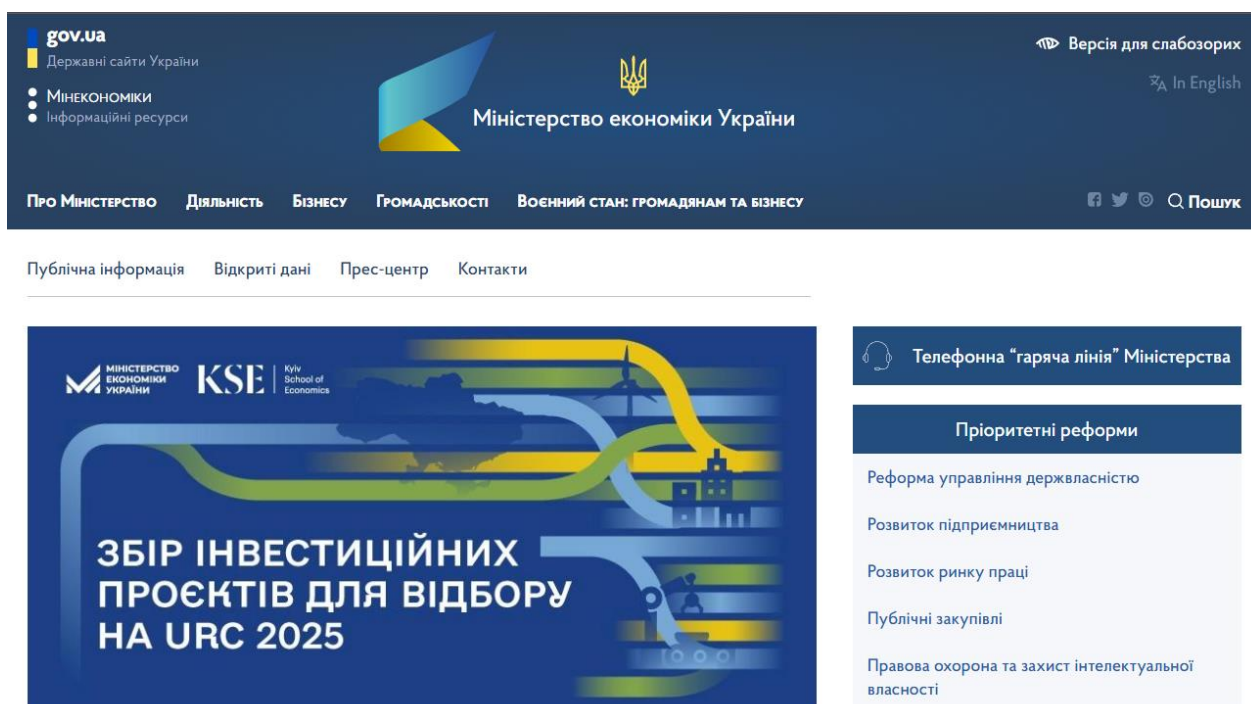

Рисунок 9.1 – Головна сторінка Міністерства економіки України

До складу Міністерства входять департаменти, служби, а також підпорядковані підприємства, установи та організації. Очолює Міністерство Міністр економіки **Юлія СВИРИДЕНКО**, який призначається Кабінетом Міністрів України

СВИРИДЕНКО Юлія Анатоліївна

Перший віце-прем'єр-міністр України -
Міністр економіки України

Рисунок 9.2 – Міністр економіки України

Основні завдання Міністерства:

- Розробка та реалізація стратегії економічного розвитку країни;
- Забезпечення координації діяльності органів виконавчої влади у сфері економіки;
- Здійснення державного регулювання економічної діяльності;
- Стимулювання розвитку підприємництва;
- Залучення інвестицій в економіку України;
- Підтримка експорту українських товарів та послуг;
- Забезпечення проведення реформ у сфері економіки;
- Співпраця з міжнародними організаціями у сфері економіки.

Один з ключових напрямків роботи Міністерства – це просування України на міжнародному економічному ринку, укладання та виконання міжнародних торговельних угод, співпраця з міжнародними фінансовими та економічними організаціями.

Рисунок 9.3 – Реформа управління держвласністю

Міністерство економіки України забезпечує:

- Формування та реалізацію державної політики у сфері економічного розвитку, зовнішньоекономічної діяльності, розвитку підприємництва, регуляторної політики, державних закупівель, державних інноваційної та інвестиційної політики;
- Розробку та впровадження стратегій та програм соціально-економічного розвитку України;
- Участь у формуванні державної політики у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції України;
- Участь у переговорах з питань міжнародного економічного та торговельного співробітництва;
- Виконання функцій з державного регулювання у сфері ціноутворення та тарифів;

- Виконання функцій з державного нагляду у сфері державних закупівель, за винятками, встановленими законом;
- Ведення Державного реєстру виробників товарів, виконавців робіт, послуг, що закуповуються за кошти державного бюджету.

Міністерство економіки України активно співпрацює з:

- Українським бізнесом;
- Іноземними інвесторами;
- Міжнародними організаціями;
- Науковими установами;
- Громадськими організаціями.

Міністерство економіки України постійно працює над:

- Покращенням бізнес-клімату в Україні;
- Залученням інвестицій в економіку України;
- Підтримкою експорту українських товарів та послуг;
- Створенням нових робочих місць;
- Зниженням рівня бідності;
- Підвищенням добробуту українців.

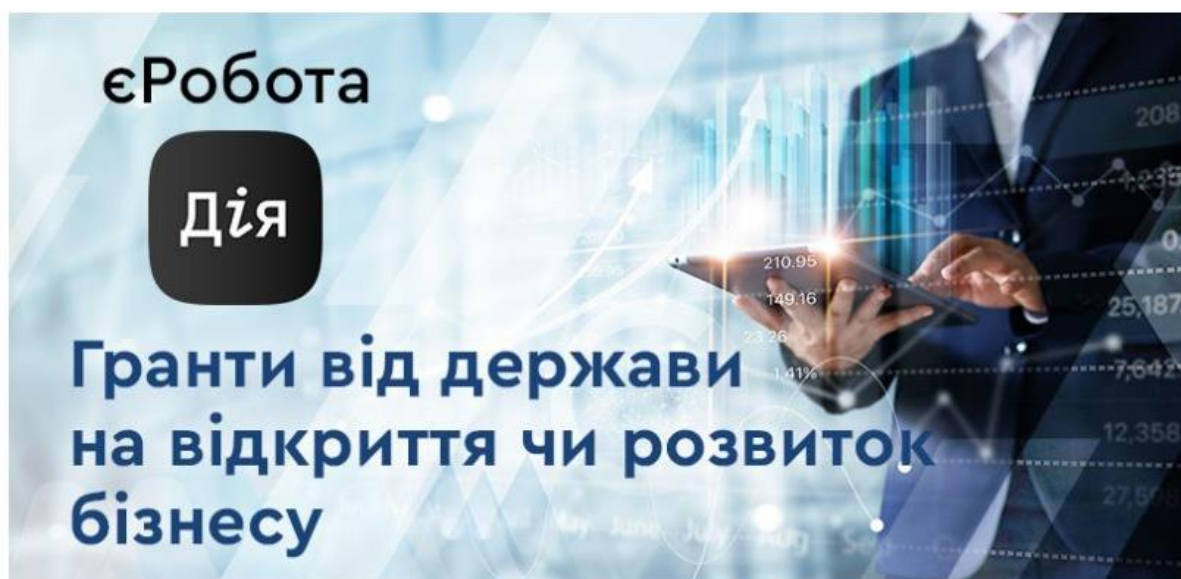

Інвестиції в Україну та відновлення економіки

Рисунок 9.4 – Інвестиції в Україну

Урядовий проєкт «ЄРобота» передбачає надання українцям грантів для започаткування бізнесу, розвитку підприємництва та навчання. Він спрямований на активізацію підприємницької діяльності та стимулювання створення робочих місць. Проєкт включає 6 грантових програм, зокрема, українці зможуть отримати:

- мікрогранти для створення власного бізнесу;
- гранти для розвитку переробного підприємства;
- державне фінансування закладки саду;
- кошти для розвитку тепличного господарства;
- грант на реалізацію стартапу, у тому числі в сфері ІТ;
- кошти на навчання ІТ-спеціальностям.

ЄРобота: Гранти від держави на відкриття чи розвиток бізнесу

Рисунок 9.5 – Урядовий проєкт «ЄРобота»

ЄРобота – це урядовий проєкт, покликаний допомогти українцям знайти роботу, розпочати власну справу або отримати нові навички. На порталі <https://erobota.diia.gov.ua/> можна знайти:

- **Вакансії від перевірених роботодавців:** тисячі актуальних пропозицій роботи по всій Україні з зручним пошуком за вакансією, навичками, місцем розташування та зарплатою.

- **Грантові програми для підприємців:** підтримка для створення та розвитку власного бізнесу, навчання та отримання нових навичок.
- **Можливості для навчання:** безкоштовні онлайн-курси, тренінги та вебінари з актуальних тем для розвитку вашої кар'єри.
- **Корисні поради та консультації:** допомога у пошуку роботи, написанні резюме, проходженні співбесіди та веденні власного бізнесу.

Грантова програма на власну справу:

Однією з ключових програм в рамках Єробота є «Власна справа». Ця програма надає гранти до 250 000 грн українцям, які хочуть розпочати або розвинути власний бізнес.

Своя справа

Програма мікрогрантів до 250 тис. грн. Вона розрахована на усіх, хто хоче почати чи розвивати свій малий або мікробізнес. Від підприємств для пошиття одягу, СТО, хімічисток до кав'ярень, пекарень, перукарень тощо. Кошти можна витратити на придбання обладнання, закупівлю сировини, сплату оренди, послуги маркетингу та реклами, комерційної концесії, лізингу. Отримувач гранту зобов'язаний створити щонайменше одне робоче місце.

до **250** тис. грн

від **1** робочого місця

Подати заявку →

Рисунок 9.6 – Програма «Власна справа»

Хто може отримати грант:

- Безробітні громадяни, які перебувають на обліку в службі зайнятості.
- Фізичні особи-підприємці, які зареєстровані не більше 3 років тому.
- Юридичні особи, створені не більше 3 років тому.

На що можна витратити грант:

- Придбання обладнання, інструментів, сировини та матеріалів.
- Оренда приміщення.
- Маркетинг та реклама.
- Оплата послуг з бухгалтерського обліку, юридичного супроводу тощо.

Як отримати грант:

1. Зареєструватися на порталі Єробота.
2. Створити та подати онлайн-заявку на отримання гранту.
3. Пройти конкурсний відбір.
4. Укласти договір з державною службою зайнятості.
5. Здійснити витрати згідно з бізнес-планом.
6. Звітувати про використання коштів гранту.

Переваги грантової програми:

- Фінансова підтримка для розпочаття або розвитку власного бізнесу.
- Можливість створити власну справу та стати фінансово незалежним.
- Сприяння працевлаштуванню та розвитку малого та середнього бізнесу в Україні.

Бізнес-план – це документ, який описує вашу бізнес-ідею, стратегію її реалізації та прогнозовані результати. Він слугує дорожньою картою для вашого підприємства, допомагаючи вам:

- **Чітко визначити свої цілі:** Що ви хочете досягти своїм бізнесом? Які ваші ключові показники успішності (KPI)?
- **Проаналізувати ринок:** Хто ваші цільові клієнти? Які ваші конкуренти? Які сильні та слабкі сторони вашого бізнесу?
- **Розробити стратегію:** Як ви будете досягати своїх цілей? Які кроки вам потрібно виконати?
- **Залучити фінансування:** Скільки коштів вам потрібно для запуску та розвитку вашого бізнесу? Як ви будете їх отримувати?
- **Оцінити ризики:** З якими ризиками ви можете зіткнутися? Як ви будете їх мінімізувати?
- **Відстежувати свій прогрес:** Як ви будете вимірювати успіх свого бізнесу? Які корективи вам потрібно буде внести?

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 9

1. Зареєструватися на порталі Дія. Освіта (<https://osvita.diia.gov.ua/>) та пройти онлайн-курс «Гранти для ветеранів» за посиланням <https://osvita.diia.gov.ua/courses/grants-for-veterans>. Підтвердити виконання сертифікатом.
2. Ознайомтеся з офіційним сайтом Міністерства економіки України (<https://www.me.gov.ua/>). Які основні функції Міністерства економіки України?
3. Яка структура Міністерства економіки України? Які поточні пріоритети діяльності Міністерства економіки України?
4. Ознайомтеся з основними розділами бізнес-плану.
5. Які ключові елементи кожного розділу бізнес-плану? Які найпоширеніші помилки при написанні бізнес-плану?
6. Ознайомтеся з порталом Єробота (<https://erobota.diia.gov.ua/>).
7. Які основні можливості пропонує портал Єробота? Як можна знайти роботу за допомогою порталу Єробота?
8. Як можна отримати грант на власну справу через портал Єробота?
9. Розробити власний бізнес-план.

**ТЕМИ РЕФЕРАТІВ АБО ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДО ТЕМАТИКИ
ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 9**

1. Роль Міністерства економіки України у стимулюванні економічного розвитку країни.
2. Особливості оформлення бізнес-плану для українського ринку.
3. Можливості порталу Єробота для українців, які шукають роботу або хочуть розпочати власну справу.
4. Вплив війни в Україні на діяльність Міністерства економіки України та порталу Єробота.
5. Порівняльний аналіз державної підтримки малого та середнього бізнесу в Україні та країнах Європейського Союзу.
6. Вплив цифрових технологій на діяльність Міністерства економіки України та порталу Єробота.
7. Роль Міністерства економіки України у стимулюванні інвестицій в Україну.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ДЛЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 9

1. Грант на власну справу. *Офіційний веб-портал*. URL: <https://diia.gov.ua/services/grant-na-vlasnu-spravu> (дата звернення: 03.01.2024).
2. Єробота. *Офіційний веб-портал*. URL: <https://erobota.diia.gov.ua/> (дата звернення: 03.01.2024).
3. \Міністерство економіки України. *Офіційний веб-портал*. URL: <https://me.gov.ua/?lang=uk-UA> (дата звернення: 03.01.2024).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 10. МІНІСТЕРСТВО ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНИ

У сучасному світі, де цифрові технології пронизують всі сфери життя, важко переоцінити значення цифрової трансформації для розвитку країни. Україна, зіткнувшись з викликами війни та постійною модернізацією, активно впроваджує цифровізацію, аби стати конкурентоспроможною та стійкою державою. На чолі цього процесу стоїть Міністерство цифрової трансформації України (МінЦифри), яке за короткий час стало рушійною силою інновацій та змін.

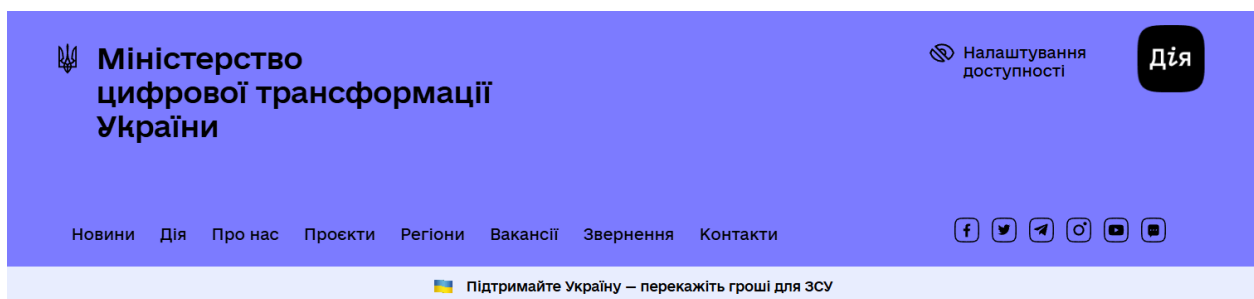

Рисунок 10.1 – Головна сторінка МінЦифри

Міністерство цифрової трансформації України (МінЦифри) - це центральний орган виконавчої влади, який відповідає за формування та реалізацію державної політики у сфері цифровізації. МінЦифри було створено **2 вересня 2019 року** з метою модернізації державного управління, розвитку електронних послуг та стимулювання розвитку ІТ-індустрії в Україні. Очолив МінЦифри **Михайло ФЕДОРОВ**, віце-прем'єр-міністр України, який раніше здобув успішний досвід у сфері ІТ.

Команда

Михайло Федоров

Віцепрем'єр-міністр з інновацій, розвитку освіти, науки та технологій
– Міністр цифрової трансформації

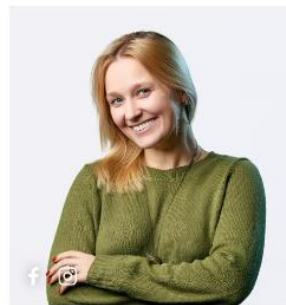
Олексій Вискуб

Перший заступник Міністра цифрової трансформації

Олександр Шелест

Заступник Міністра цифрової трансформації з розвитку цифрової інфраструктури

Валерія Іонан

Заступник Міністра цифрової трансформації з питань євроінтеграції

Олександр Борняков

Заступник Міністра цифрової трансформації з питань розвитку ІТ

Іван Турчак

Державний секретар Міністерства цифрової трансформації

Рисунок 10.2 – Команда МінЦифри

Основними цілями МінЦифри є:

- Створення зручної та доступної для громадян системи електронних послуг.
- Цифровізація державних органів та підвищення ефективності їх роботи.
- Стимулювання розвитку ІТ-індустрії та створення сприятливого середовища для інновацій.
- Забезпечення кібербезпеки та захист інформаційних систем.

Основні досягнення МінЦифри:

- **Запуск проєкту «Дія».** Цей мобільний застосунок став універсальним інструментом для взаємодії громадян з державою. Завдяки «Дії» українці можуть отримувати понад 700 державних послуг онлайн, не виходячи з дому.

- **Цифровізація державних послуг.** МінЦифри активно працює над переведенням державних послуг в онлайн, роблячи їх більш доступними та зручними для громадян.
- **Підтримка розвитку ІТ-індустрії.** МінЦифри створює сприятливі умови для розвитку ІТ-індустрії в Україні, стимулюючи інновації та залучаючи інвестиції.
- **Зміцнення кібербезпеки.** МінЦифри вживає заходів для захисту інформаційних систем України від кібератак, а також підвищує обізнаність громадян щодо кібербезпеки.

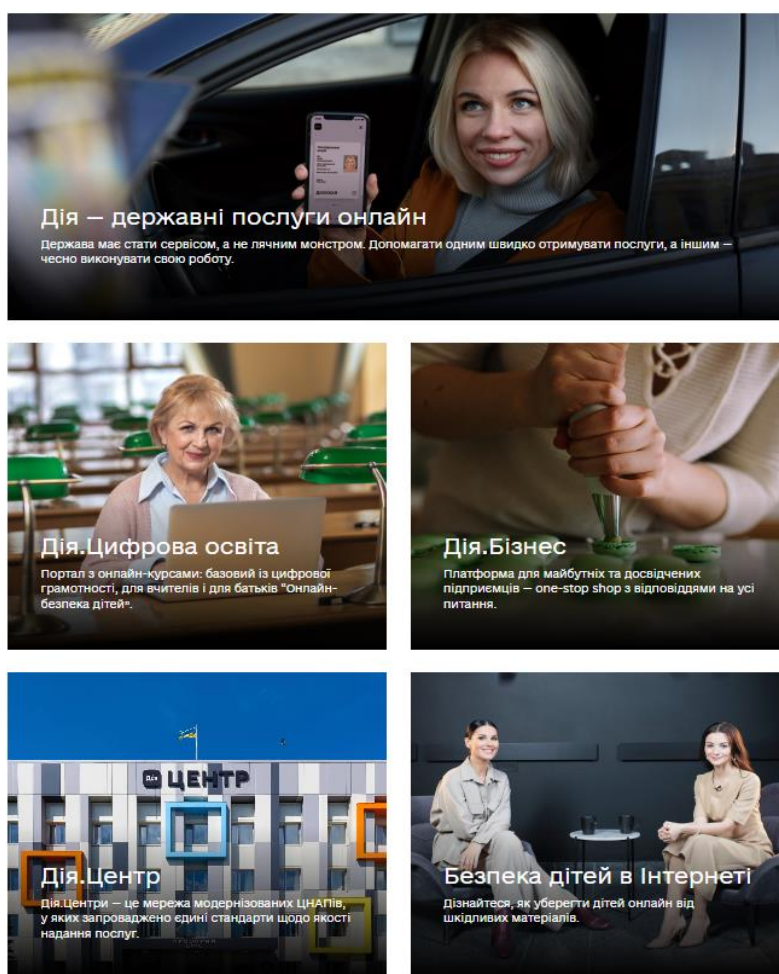

Рисунок 10.2 – Проекти МінЦифри

Проект «Дія» став універсальним інструментом для взаємодії громадян з державою, пропонуючи понад 700 онлайн-послуг. Цифровізація держпослуг, підтримка ІТ-індустрії та зміцнення кібербезпеки – ось лише деякі з пріоритетів МінЦифри, які вже відчутно вплинули на життя українців.

«Дія» - цифровий паспорт:

- Завдяки «Дії» можна мати при собі всі необхідні документи, посвідчення особи, водійське посвідчення, свідоцтво про народження у смартфоні.
- Додаток також пропонує зручні онлайн-послуги, такі як отримання пенсійного посвідчення, реєстрація шлюбу, сплатити штрафи за порушення ПДР.
- «Дія» доступна українською та англійською мовами, а також інтегрується з Apple Pay та Google Pay.

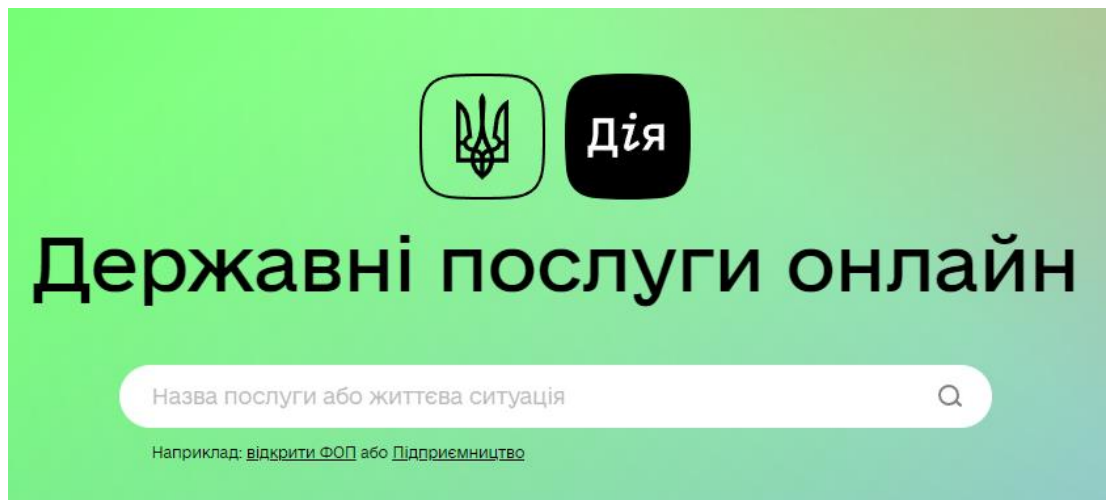

Рисунок 10.2 – Проекти «Дія»

«Дія.City» - режим для ІТ-компаній:

- «Дія.City» - це спеціальний режим оподаткування та регулювання, який робить Україну ще більш привабливою для ІТ-компаній.
- Учасники «Дія.City» звільняються від сплати податку на прибуток, податку на додану вартість та інших податків протягом 9 років.
- «Дія.City» також пропонує спрощену процедуру працевлаштування іноземних фахівців.

Рисунок 10.3 – Проєкти «Дія.City»

Вплив МінЦифри на життя українців:

- **Зручність та доступність державних послуг.** Завдяки «Дії» та іншим цифровим сервісам українці можуть отримувати державні послуги значно швидше та простіше.
- **Економія часу та коштів.** Цифровізація державних послуг економить час та кошти громадян, адже їм більше не потрібно стояти у чергах та збирати паперові документи.
- **Підвищення прозорості та підзвітності влади.** Цифрові технології роблять роботу влади більш прозорою та підзвітною перед громадянами.
- **Стимулювання розвитку економіки.** Розвиток IT-індустрії створює нові робочі місця та стимулює зростання економіки.

Виклики та перспективи:

- **Війна в Україні.** Війна негативно впливає на процес цифрової трансформації, адже руйнує інфраструктуру та змушує людей покидати свої домівки.
- **Нерівний доступ до цифрових технологій.** Не всі українці мають однаковий доступ до цифрових технологій, що може призвести до поглиблення соціальної нерівності.

- **Кіберзагрози.** Кіберзагрози стають все більш серйозними, тому МінЦифри постійно працює над підвищенням кібербезпеки України.

Зручність та доступність держпослуг, економія часу та коштів, прозорість влади та стимулювання економіки – ось деякі з позитивних наслідків діяльності МінЦифри. Проте війна, нерівний доступ до цифрових технологій та кіберзагрози кидають виклики цифровій трансформації України. МінЦифри мужньо долає ці перешкоди, адже усвідомлює, що майбутнє України – за цифровими технологіями.

Цифровізація – це не просто модернізація, це шлях до стійкості, процвітання та європейського майбутнього України, МінЦифри відіграє в цьому процесі ключову роль.

Важливо підкреслити:

- МінЦифри – це не лише про електронні послуги, а й про системні зміни в державному управлінні та стимулювання інновацій.
- Діяльність МінЦифри вже відчутно покращила життя українців, зробивши його більш зручним та комфортним.
- Цифровізація – це незворотній процес, який веде Україну до європейського майбутнього.

Важливо зазначити, що МінЦифри зробило значний внесок у розвиток цифрових технологій в Україні. Проте, як і будь-яка структура, воно не позбавлене **недоліків**:

1. Недостатня прозорість та підзвітність:

- Деякі критики зазначають, що МінЦифри не завжди чітко пояснює свої плани та рішення, що може призвести до непрозорості та недовіри з боку громадськості.
- Також існує стурбованість щодо того, що МінЦифри недостатньо підзвітне перед парламентом та громадськістю.

2. Недосконалість деяких цифрових продуктів:

- Деякі з цифрових продуктів, розроблених МінЦифри, критикують за їх складність, незручність використання та технічні проблеми.

- Існує також думка, що МінЦифри недостатньо уважно ставиться до потреб людей з інвалідністю та людей похилого віку при розробці цифрових продуктів.

3. Недостатнє врахування регіональних особливостей:

- Деякі критики зазначають, що МінЦифри недостатньо враховує регіональні особливості України при впровадженні цифрових рішень.
- Це може призвести до того, що люди в сільській місцевості та малих містах матимуть менший доступ до цифрових послуг та можливостей.

4. Недостатні інвестиції в кібербезпеку:

- Незважаючи на значні зусилля, МінЦифри все ще стикається з викликами щодо захисту українських інформаційних систем від кіберзагроз.
- Деякі експерти вважають, що Україні необхідно більше інвестувати в кібербезпеку, щоб протистояти зростаючим кіберзагрозам.

5. Недосконала комунікація з громадськістю:

- Деякі критики зазначають, що МінЦифри не завжди ефективно комунікує з громадськістю про свою роботу та про те, як цифровізація впливає на їхнє життя.
- Це може призвести до непорозумінь та недовіри з боку громадськості.

Міністерство цифрової трансформації України (МінЦифри) відіграє ключову роль у модернізації країни та її перетворенні на цифрову державу. Завдяки інноваційним проєктам, сприятливому середовищу для розвитку ІТ-індустрії та активній роботі з кібербезпеки МінЦифри вже досягло значних успіхів.

Цифровізація державних послуг, онлайн-ідентифікація, розвиток електронної комерції – це лише деякі з напрямків, де МінЦифри робить життя українців зручнішим, прозорішим та ефективнішим.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 10

1. Зареєструватися на порталі Дія. Освіта (<https://osvita.diia.gov.ua/>) та пройти онлайн-курс «Цифровізація державного сектору» за посиланням <https://osvita.diia.gov.ua/courses/digitalisation-in-public-sector>. Підтвердити виконання сертифікатом.
2. Провести аналіз Міністерства цифрової трансформації України на сайті <https://thedigital.gov.ua/>.
3. **Аналітичне дослідження:**
 - Виберіть одну з ключових напрямків роботи МінЦифри (наприклад, «Дія», кібербезпека, розвиток ІТ-індустрії).
 - Проведіть детальне дослідження цієї теми, використовуючи офіційні джерела, аналітичні звіти, статті в ЗМІ.
 - Оцініть досягнення МінЦифри у цій сфері, визначте існуючі проблеми та виклики.
 - Сформулюйте власні рекомендації щодо того, як МінЦифри може покращити свою роботу в цьому напрямку.
 - Оформіть результати дослідження у вигляді аналітичного звіту, презентації або статті.
4. **Порівняльний аналіз:**
 - Порівняйте підходи до цифрової трансформації в Україні з іншими країнами (наприклад, Естонія, США, Ізраїль).
 - Визначте сильні та слабкі сторони українського підходу, поясніть причини їх виникнення.
 - Проаналізуйте, які з кращих практик інших країн можна було б запозичити та впровадити в Україні.
 - Оформіть результати порівняльного аналізу у вигляді таблиці, презентації або інфографіки.

**ТЕМИ РЕФЕРАТІВ АБО ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДО ТЕМАТИКИ
ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 10**

1. «Цифрові партизани»: як українці використовують технології для боротьби з окупантами.
2. «Штучний інтелект для добра»: як МінЦифри використовує AI для покращення життя українців.
3. «Кібербезпека на вістрі війни»: як МінЦифри захищає Україну від кібератак.
4. «Цифрова освіта для всіх»: як МінЦифри робить українців освідченими в цифровій сфері.
5. «Цифрова інклюзія»: як МінЦифри забезпечує доступ до цифрових послуг для всіх верств населення.
6. «Цифрова трансформація як запорука стійкості»: роль МінЦифри у зміцненні української держави.
7. Досягнення МінЦифри у розбудові цифрової держави.
8. Виклики та перспективи розвитку МінЦифри.
9. Порівняльний аналіз підходів до цифрової трансформації в Україні та інших країнах.
- 10.«Дія.City»: український аналог Кремнієвої долини

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ДЛЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 10

1. Державні послуги онлайн. Дія. *Офіційний веб-портал*. URL: <https://diia.gov.ua/> (дата звернення: 05.01.2024).
2. Дія. Бізнес. *Офіційний веб-портал*. URL: <https://business.diia.gov.ua/> (дата звернення: 05.01.2024).
3. Дія. Освіта. *Офіційний веб-портал*. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/> (дата звернення: 05.01.2024).
4. Дія.City. *Офіційний веб-портал*. URL: <https://city.diia.gov.ua/> (дата звернення: 05.01.2024).
5. Дія. Центр. *Офіційний веб-портал*. URL: <https://center.diia.gov.ua/> (дата звернення: 05.01.2024).
6. Міністерство цифрової трансформації України. *Офіційний веб-портал*. URL: <https://thedigital.gov.ua/> (дата звернення: 05.01.2024).
7. Цифрова держава. Дія. *Офіційний веб-портал*. URL: <https://plan2.diia.gov.ua/> (дата звернення: 05.01.2024).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 11. АНТИКОРУПЦІЙНА ПОЛІТИКА. ШЛЯХ ДО ПРОЗОРОЇ ТА ПІДЗВІТНОЇ ВЛАДИ

Корупція – це злочинна діяльність, яка підриває довіру до влади, шкодить економіці та стримує розвиток суспільства. Вона гальмує інновації, погіршує якість життя громадян та перешкоджає справедливому розподілу ресурсів.

Боротьба з корупцією – це одне з найважливіших завдань, яке стоїть перед Україною. Для її успішного вирішення необхідна комплексна антикорупційна політика, що включатиме:

- **Правові заходи:** вдосконалення антикорупційного законодавства, посилення кримінальної відповідальності за корупційні злочини, забезпечення незалежності та неупередженості судової системи.
- **Інституційні заходи:** створення та ефективне функціонування антикорупційних органів, забезпечення їх ресурсами та повноваженнями, формування культури нетерпимості до корупції в державних органах.
- **Громадський контроль:** залучення громадян до протидії корупції, забезпечення доступу до інформації про діяльність державних органів, створення платформ для обміну інформацією та співпраці між громадськістю та владою.

Досягнення України у сфері антикорупційної політики.

За останні роки Україна зробила значні кроки у боротьбі з корупцією. Зокрема:

- Створено Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), яке розслідує корупційні злочини високопосадовців.
- Засновано Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру (САП), яка здійснює провадження у справах про корупційні злочини, розслідувані НАБУ.
- Прийнято Закон України «Про запобігання корупції», який запровадив низку антикорупційних заходів, таких як електронне декларування майна, публічні закупівлі ProZorro, відкритий доступ до даних державних органів.

- Україна стала членом Групи держав проти корупції (ГРЕКО) та приєдналася до Конвенції ООН проти корупції.

НАБУ – це центральний орган виконавчої влади України, який має спеціальний статус. Його основними завданнями є:

- Попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних та інших кримінальних правопорушень, віднесених до його підслідності.
- Запобігання вчиненню нових корупційних та інших кримінальних правопорушень.
- Надання підтримки іншим органам державної влади в їхній антикорупційній діяльності.

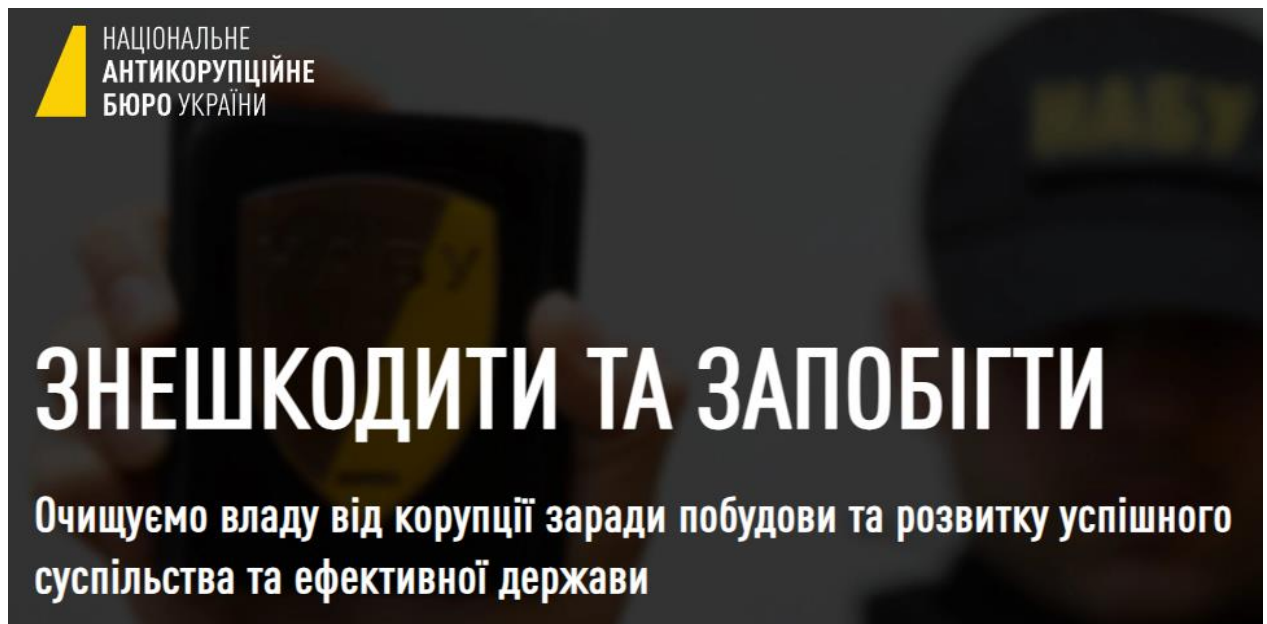

Рисунок 11.1 – Головна сторінка сайту НАБУ

НАБУ було створено у **2015 році** згідно з Законом України «Про Національне антикорупційне бюро України». Це стало одним із ключових кроків у рамках антикорупційної реформи в Україні.

Керівництво

Кривонос Семен Юрійович

Директор Національного антикорупційного бюро

Кривонос Семен Юрійович, народився 16 січня 1983 р. у Маріуполі.

У 2000 році закінчив загальноосвітню школу I-III ступенів № 11 м. Кременчук Полтавської області. У 2005 році закінчив Національний аграрний університет за спеціальністю «Агрономія». У 2007 році закінчив Національну академію державного управління при Президентові України за спеціальністю «Державне управління» та здобув кваліфікацію магістра державного управління. У 2010 році закінчив Національний університет біоресурсів і природокористування за спеціальністю «Правознавство», здобувши кваліфікацію спеціаліста права.

Читати далі

Рисунок 11.1 – Керівництво НАБУ

До повноважень НАБУ належить:

- Проведення розслідувань корупційних злочинів, вчинених високопосадовцями, зокрема:
 - Депутатами Верховної Ради України.
 - Членами Кабінету Міністрів України.
 - Керівниками державних органів та їх заступниками.
 - Суддями.
 - Прокурорами.
 - Іншими високопосадовцями.
- Здійснення негласних слідчих дій, таких як прослуховування телефонних розмов, зняття інформації з технічних каналів зв'язку, проведення контрольованих поставок.
- Виконання міжнародних доручень щодо розслідування корупційних злочинів.
- Співпраця з іншими органами державної влади та громадськими організаціями в сфері протидії корупції.

Діяльність НАБУ ґрунтується на принципах:

- **Незалежності:** НАБУ не підпорядковується жодній іншій державній установі та діє самостійно.
- **Прозорості:** Діяльність НАБУ максимально відкрита для громадськості.
- **Підзвітності:** НАБУ звітує про свою діяльність перед Верховною Радою України та громадськістю.
- **Неупередженості:** НАБУ проводить розслідування об'єктивно та неупереджено.
- **Взаємоповаги:** НАБУ поважає права та свободи людини.

Місія та символіка

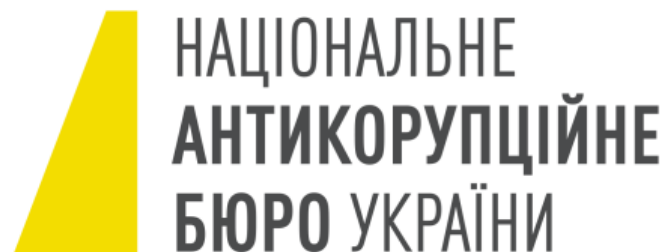
Місія Національного антикорупційного бюро:

Очищення влади від корупції заради побудови та розвитку успішного суспільства та ефективної держави

Гасло Національного бюро:

ЗНЕШКОДИТИ ТА ЗАПОБІГТИ!

Логотип:

Логотипом Національного антикорупційного бюро України є поєднання геометричної фігури та напису «Національне антикорупційне бюро України». Фігура є прямокутною трапецією з прямими кутами правої сторони жовтого кольору і символізує промінь світла.

Рисунок 11.3 – Місія та символіка НАБУ

За час своєї роботи НАБУ вже досягло значних успіхів. Зокрема:

- Розслідувано понад 12 000 корупційних злочинів.
- Спрямовано до суду понад 1000 справ.
- Винесено понад 500 вироків за корупційні злочини.
- Відшкодовано державі понад 100 мільярдів гривень.

Діяльність НАБУ відіграє важливу роль у боротьбі з корупцією в Україні. Бюро допомагає створити більш прозору, підзвітну та вільну від корупції державу.

НАБУ – це лише один із елементів комплексної антикорупційної стратегії. Для успішної боротьби з корупцією необхідні зусилля не лише з боку НАБУ, але й з боку інших органів державної влади, громадянського суспільства та бізнесу. Кожен громадянин України може зробити свій внесок у боротьбу з корупцією, не беручи участі у ній та повідомляючи про корупційні злочини до правоохоронних органів. Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК)

Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) – це центральний орган виконавчої влади України зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику.

Рисунок 11.4 – НАЗК

Основними завданнями НАЗК є:

- Формування та реалізація державної антикорупційної політики.
- Запобігання корупції у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, установах та організаціях, що належать до державної власності, а також у приватному секторі.
- Виявлення та розкриття корупційних злочинів.
- Координація діяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, інших державних органів, а також громадських об'єднань з питань запобігання корупції.
- Співпраця з міжнародними організаціями у сфері запобігання корупції.

Керівництво

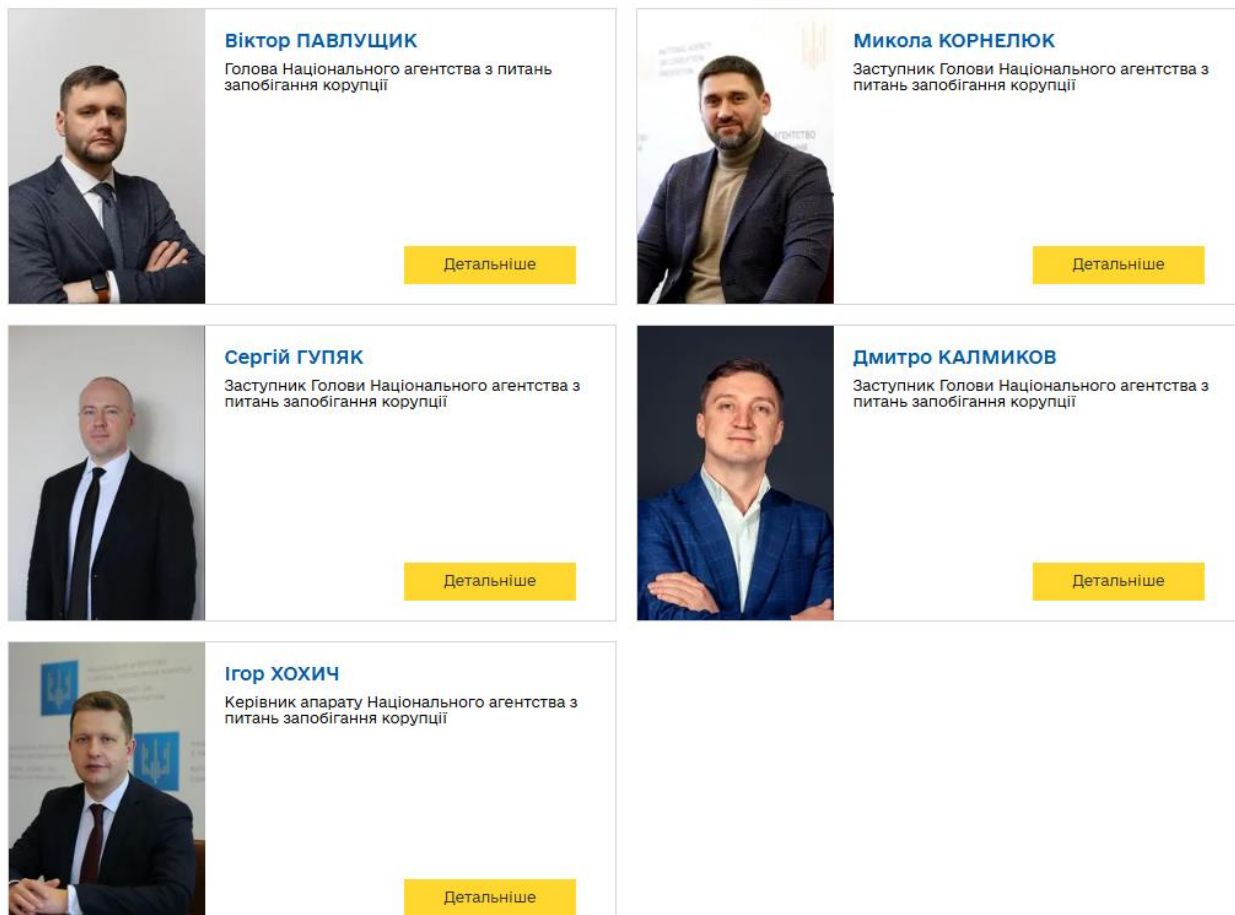
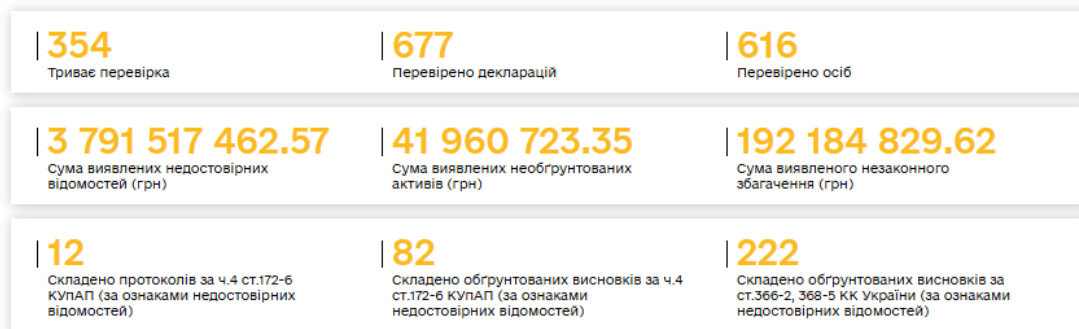

Рисунок 11.5 – Керівництво НАЗК

НАЗК має такі повноваження:

- Проводити перевірки декларацій про майно, доходи та витрати осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.
- Перевіряти достовірність інформації про кінцевих бенефіціарів юридичних осіб.
- Застосовувати санкції за порушення антикорупційного законодавства.
- Вносити подання до органів державної влади та органів місцевого самоврядування з питань запобігання корупції.
- Здійснювати просвітницьку та інформаційну роботу з питань запобігання корупції.

Повні перевірки декларацій

Станом на 04.04.2025

Рисунок 11.6 – Результати перевірки декларацій

Діяльність НАЗК ґрунтується на принципах:

- **Незалежності:** НАЗК не підпорядковується жодній іншій державній установі та діє самостійно.
- **Прозорості:** Діяльність НАЗК максимально відкрита для громадськості.
- **Підзвітності:** НАЗК звітує про свою діяльність перед Верховною Радою України та громадськістю.
- **Неупередженості:** НАЗК діє об'єктивно та неупереджено.
- **Взаємоповаги:** НАЗК поважає права та свободи людини.

За час своєї роботи НАЗК вже досягло значних успіхів. Зокрема:

- Розроблено та прийнято низку антикорупційних законів.
- Проведено понад 100 000 перевірок декларацій про майно, доходи та витрати.
- Спрямовано до суду понад 1000 справ про корупційні правопорушення.
- Застосовано санкції до понад 500 осіб за порушення антикорупційного законодавства.

Діяльність НАЗК відіграє важливу роль у боротьбі з корупцією в Україні. Бюро допомагає створити більш прозору, підзвітну та вільну від корупції державу.

Незважаючи на досягнуті успіхи, в Україні залишається багато проблем, пов'язаних з корупцією. До них належать:

- Недосконалість антикорупційного законодавства та його неухильне виконання.

- Низький рівень довіри до влади з боку громадян.
- Недосконалість системи державних закупівель.
- Неефективність роботи антикорупційних органів.
- Недостатній рівень громадського контролю за діяльністю влади.

Для подолання цих викликів необхідні:

- Вдосконалення антикорупційного законодавства та забезпечення його неухильного виконання.
- Посилення ролі громадянського суспільства у боротьбі з корупцією.
- Підвищення прозорості та підзвітності влади.
- Реформування системи державних закупівель.
- Реформування судової системи.
- Проведення просвітницької роботи серед населення.

Боротьба з корупцією – це тривалий процес, який потребує постійних зусиль з боку влади та громадянства. Лише спільними зусиллями ми зможемо побудувати прозору, підзвітну та вільну від корупції державу.

МОЗКОВИЙ ШТУРМ: ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ В АНТИКОРУПЦІЙНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ

Мета: Розробити креативні ідеї та практичні рішення для подолання проблем в антикорупційній політиці України.

Учасники: Відкрито для всіх, хто зацікавлений у боротьбі з корупцією в Україні.

Процес:

1. Визначення проблем:

- Обговорення та визначення ключових проблем, з якими стикається антикорупційна політика України.
- Використання таких методів, як мозковий штурм, опитування, групові дискусії.

2. Генерація ідей:

- Заохочення вільного та креативного мислення для генерування якомога більшої кількості ідей щодо вирішення проблем.
- Використання таких методів, як мозковий штурм, фріз-райтінг, карти думок.

3. Оцінка ідей:

- Аналіз запропонованих ідей за їх практичністю, ефективністю, реалістичністю та впливом.
- Використання таких методів, як пріоритетизація, групування, SWOT-аналіз.

4. Розробка плану дій:

- Визначення конкретних кроків, необхідних для реалізації найкращих ідей.
- Розподіл обов'язків та відповідальності серед учасників.
- Визначення ресурсів, необхідних для реалізації плану дій.

Можливі теми для обговорення:

- Як вдосконалити антикорупційне законодавство?
- Як підвищити ефективність роботи антикорупційних органів?
- Як відновити довіру до влади з боку громадян?
- Як реформувати систему державних закупівель?

- Як збільшити прозорість та підзвітність влади?
- Як провести активну просвітницьку роботу з питань запобігання корупції?
- Як посилити співпрацю з громадянським суспільством?
- Як розширити міжнародну співпрацю у сфері боротьби з корупцією?

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 11

1. Зареєструватися на порталі Дія. Освіта (<https://osvita.diia.gov.ua/>) та пройти онлайн-курс «Антикорупційна робота в ОМС» за посиланням <https://osvita.diia.gov.ua/courses/antikorupcijna-robotu-v-oms>. Підтвердити виконання сертифікатом.
2. Провести аналіз сайтів Національного агентства з питань запобігання корупції та Національного антикорупційного бюро України.
3. Вивчіть визначення та ключові принципи антикорупційної політики.
4. Ознайомтеся з основними міжнародними стандартами та кращими практиками у сфері боротьби з корупцією.
5. Проаналізуйте основні компоненти антикорупційної політики в Україні.
6. Дослідіть одну з проблем або викликів, які стоять перед Україною у сфері боротьби з корупцією.
7. Розробіть практичні пропозиції щодо вдосконалення антикорупційної політики в Україні.

**ТЕМИ РЕФЕРАТІВ АБО ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДО ТЕМАТИКИ
ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 11**

1. Вплив корупції на економіку України.
2. Роль антикорупційних органів у боротьбі з корупцією.
3. Електронні державні послуги як інструмент боротьби з корупцією: е-декларування, е-закупівлі, е-сервіси.
4. Роль громадян у боротьбі з корупцією.
5. Психологічні аспекти корупції.
6. Корупція та екологія: як вона шкодить довкіллю та створює ризики для здоров'я людей?
7. Корупція та міграція: як вона впливає на потоки людей та підриває безпеку?

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ДЛЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 11

1. Національне агентство з питань запобігання корупції. *Офіційний веб-сайт*. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/> (дата звернення: 07.01.2024).
2. Національне антикорупційне борю України. *Офіційний веб-сайт*. URL: <https://nabu.gov.ua/> (дата звернення: 07.01.2024).
3. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII : станом на 30 груд. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 07.01.2024).
4. Центр протидії корупції. *Офіційний веб-сайт*. URL: <https://antac.org.ua/> (дата звернення: 07.01.2024).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 12. УКРПАТЕНТ ТА АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

У сучасному світі, де інновації та креативність відіграють ключову роль у розвитку економіки, захист інтелектуальної власності (ІВ) стає все більш важливим. В Україні цю функцію виконує Державна установа «Патентний відомство України» (Укрпатент).

Державна система правої охорони інтелектуальної власності (Укрпатент) – це центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері інтелектуальної власності (ІВ).

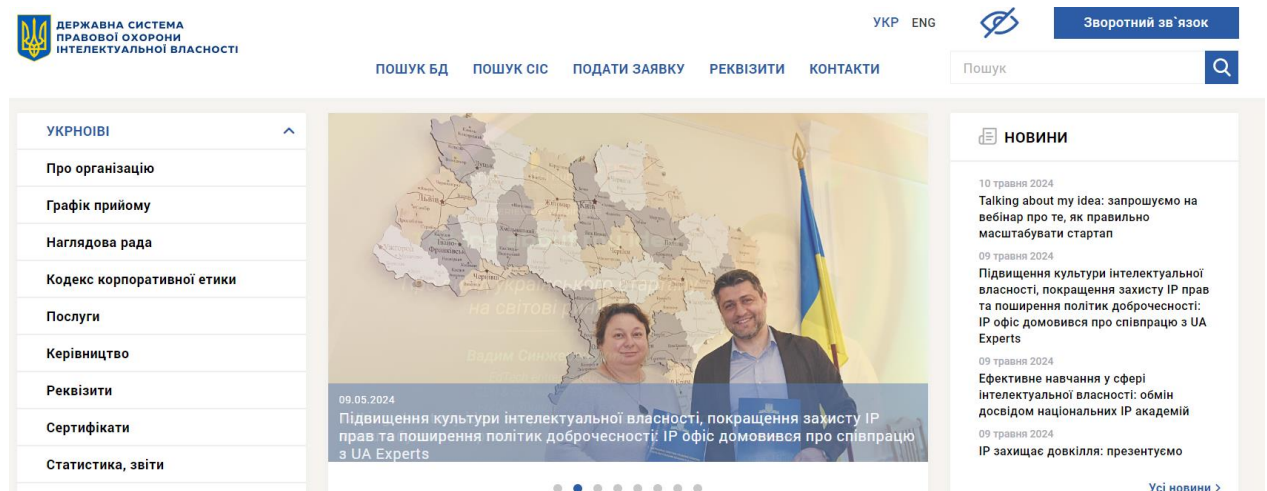

Рисунок 12.1 – Головна сторінка сайту Укрпатент

Місія Укрпатенту:

- Забезпечення правового захисту ІВ в Україні.
- Сприяння інноваційній діяльності та економічному розвитку країни.
- Інтеграція України до світового інформаційного простору у сфері ІВ.

Функції Укрпатенту:

- Реєстрація патентів на винаходи, корисні моделі, промислові зразки.
- Реєстрація торговельних марок, географічних зазначень, назв місць походження товарів.
- Реєстрація сортів рослин, топографій інтегральних мікросхем.
- Видача охоронних документів на об'єкти ІВ.
- Захист прав власників ІВ від порушень.

- Проведення експертиз заявок на реєстрацію об'єктів ІВ.
- Надання інформаційних послуг з питань ІВ.
- Співпраця з міжнародними організаціями у сфері ІВ.

Переваги захисту ІВ:

- Захист від несанкціонованого використання винаходу, торгової марки, тощо.
- Можливість отримати додатковий дохід від ліцензування використання об'єкта ІВ.
- Підвищення конкурентоспроможності бізнесу.
- Стимулювання інноваційної діяльності.

З 8 листопада 2022 року, на підставі розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2022 року № 943-р «Деякі питання Національного органу інтелектуальної власності», державна організація «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій» (УКРНОІВІ) є суб'єктом, що виконує функції НОІВ.

Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ) – це концептуально новий державний орган, створений з метою підвищення ефективності функціонування системи інтелектуальної власності (ІВ) України. Він є наступником Укрпатенту, але пропонує більш комплексний підхід до сфери ІВ.

Місія УКРНОІВІ:

- Забезпечення всебічного захисту ІВ в Україні.
- Сприяння інноваційній діяльності та комерціалізації інтелектуальної власності.
- Інтеграція України до міжнародної системи ІВ.

Олена Орлюк
 Директор
olena.oriuk@nipo.gov.ua

Рисунок 12.2 – Керівництво Укрпатент

Що відрізняє УКРНОІВІ від Укрпатенту?

- **Послуги з комерціалізації ІВ.** УКРНОІВІ не тільки реєструє об'єкти ІВ, але й пропонує консультації щодо пошуку інвесторів та шляхів виведення інновацій на ринок.
- **Орієнтація на інновації.** УКРНОІВІ активно сприяє розвитку інноваційної екосистеми України, підтримуючи стартапи та допомагаючи їм захищати свої розробки.
- **Сучасний підхід.** УКРНОІВІ пропонує зручні електронні сервіси для подачі заявок та отримання консультацій.

Які послуги надає УКРНОІВІ?

- Реєстрація патентів, торговельних марок, промислових зразків, тощо.
- Експертиза заявок на реєстрацію об'єктів ІВ.
- Видача охоронних документів.
- Консультації з питань патентного супроводу та захисту ІВ.
- Допомога у пошуку інвесторів та комерціалізації ІВ.
- Інформаційні послуги з питань ІВ.
- Переваги звернення до УКРНОІВІ:

- Комплексний підхід до захисту та розвитку ІВ.
- Підтримка інновацій та стартапів.
- Зручні електронні сервіси.
- Спрощення процедур реєстрації та захисту ІВ.

Державне підприємство «Український інститут інтелектуальної власності» (УІВ) - це інституційний компонент державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні.

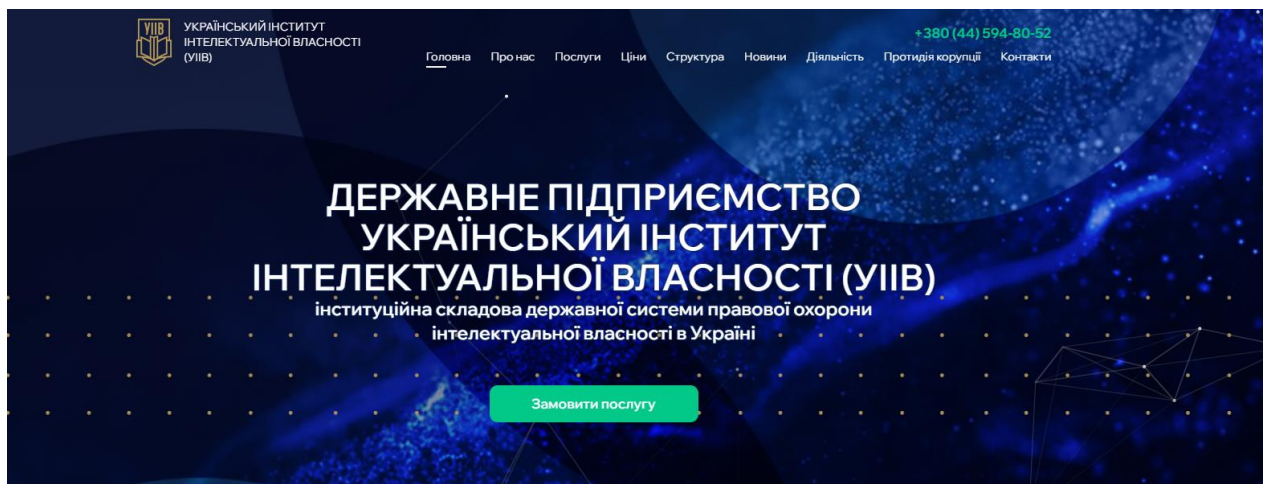

Рисунок 12.3 – Головна сторінка сайту УІВ

Основні функції УІВ:

- **Надання інформаційних та консультаційних послуг** з питань інтелектуальної власності.
- **Проведення науково-дослідницьких робіт** у сфері інтелектуальної власності.
- **Підготовка та підвищення кваліфікації фахівців** з питань інтелектуальної власності.
- **Видавнича діяльність** у сфері інтелектуальної власності.
- **Співпраця з міжнародними організаціями** у сфері інтелектуальної власності.

Структура

ЧЕРНЯВСЬКИЙ Іван Юрійович

Генеральний директор

ФІЛАТОВ Сергій Леонідович

Заступник Генерального директора

Рисунок 12.3 – Структура УПВ

Послуги УПВ:

- **Інформаційні послуги:** надання інформації про законодавство, процедури реєстрації, міжнародні договори з питань інтелектуальної власності, тощо.
- **Консультаційні послуги:** допомога у виборі стратегії захисту інтелектуальної власності, підготовка заявок на реєстрацію, супровід у процедурах реєстрації, тощо.
- **Науково-дослідницькі роботи:** проведення досліджень з питань інтелектуальної власності, розробка нових методів та інструментів захисту інтелектуальної власності.
- **Підготовка та підвищення кваліфікації фахівців:** проведення навчальних курсів, семінарів, тренінгів з питань інтелектуальної власності.
- **Видавнича діяльність:** публікація книг, статей, збірників матеріалів з питань інтелектуальної власності.

- **Міжнародна співпраця:** участь у міжнародних конференціях, форумах, проектах з питань інтелектуальної власності.

Антимонопольний комітет України (АМКУ) - це державний орган, який забезпечує захист конкуренції у сфері господарювання та захист державних інтересів у цій сфері. Він діє на основі Конституції України та законів України, зокрема Закону України «Про Антимонопольний комітет України».

Кириленко Павло Олександрович

Голова Антимонопольного комітету України

Рисунок 12.4 – Керівництво АМКУ

Основні завдання АМКУ:

- Недопущення монополізму та недобросовісної конкуренції на ринку.
- Захист прав та законних інтересів споживачів.
- Сприяння розвитку конкурентоспроможності української економіки.
- Забезпечення дотримання законодавства про захист конкуренції.

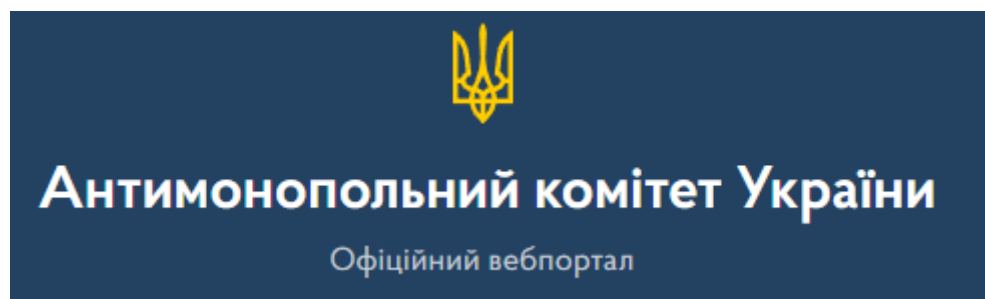

Рисунок 12.5 – Головна сторінка сайту АМКУ

Антимонопольний комітет України (АМКУ) має широкі повноваження, щоб виконувати свої завдання. Він може:

- **Проводити розслідування** щодо порушень законодавства про захист конкуренції.
- **Штрафувати** підприємства за порушення законодавства про захист конкуренції.
- **Видавати приписи** про припинення порушень законодавства про захист конкуренції.
- **Звертатися до суду** з позовами про припинення порушень законодавства про захист конкуренції.
- **Затверджувати правила** добросовісної конкуренції.
- **Надавати консультації** з питань законодавства про захист конкуренції.

АМКУ використовує різні інструменти для захисту конкуренції, зокрема:

- Розслідування антиконкурентних узгоджених дій між підприємствами.
- Розслідування зловживання монопольним становищем підприємствами.
- Контроль за концентрацією капіталу (злиттями та поглинаннями).

АМКУ захищає споживачів від:

- Необґрунтованого завищення цін на товари та послуги.
- Неякісної продукції.
- Недобросовісної реклами.
- Нав'язування невігідних умов договорів.

Укрпатент та АМКУ – це два важливих державних органу, які відіграють ключову роль у розвитку української економіки. Укрпатент забезпечує захист інтелектуальної власності, що стимулює інновації та сприяє розвитку нових технологій. АМКУ захищає конкуренцію на ринку, що гарантує справедливі ціни та якісну продукцію для споживачів. Діючи спільно, Укрпатент та АМКУ допомагають зробити українську економіку більш конкурентоспроможною та динамічною.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 12

1. Провести аналіз сайтів Укрпатент та Антимонопольного комітету України.
2. Вивчіть визначення та ключові принципи реєстрації торгівельної марки, патентів, винаходів.
3. Проаналізуйте основні компоненти Антимонопольного комітету України.
4. Розробіть практичні пропозиції щодо вдосконалення Укрпатент та Антимонопольного комітету України

**ТЕМИ РЕФЕРАТІВ АБО ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДО ТЕМАТИКИ
ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 12**

1. Історія та становлення Укрпатенту та Антимонопольного комітету України.
2. Функції та повноваження Укрпатенту та Антимонопольного комітету України.
3. Основні напрямки діяльності Укрпатенту та Антимонопольного комітету України.
4. Роль Укрпатенту та Антимонопольного комітету у захисті прав споживачів.
5. Вплив Укрпатенту та Антимонопольного комітету на розвиток української економіки.
6. Аналіз резонансних кейсів з практики Укрпатенту та Антимонопольного комітету України.
7. Захист інтелектуальної власності: торгові марки, патенти та авторські права.

**СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ
ДЛЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 12**

1. Антимонопольного комітету України. *Офіційний веб-портал*. URL: <https://amsu.gov.ua/> (дата звернення: 08.01.2024).
2. Державне підприємство «Український інститут інтелектуальної власності». *Офіційний веб-портал*. URL: <https://uiiv.com.ua/> (дата звернення: 08.01.2024).
3. Укрпатент. *Офіційний веб-портал*. URL: <https://ukrpatent.org/uk> (дата звернення: 08.01.2024).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 13. ІНФРАСТРУКТУРА УКРАЇНИ

Інфраструктурні проекти – це унікальні проекти, які одночасно характеризуються високою соціальною та державною значимістю, а також високою рентабельністю. В Україні діє Державне агентство інфраструктурних проектів України.

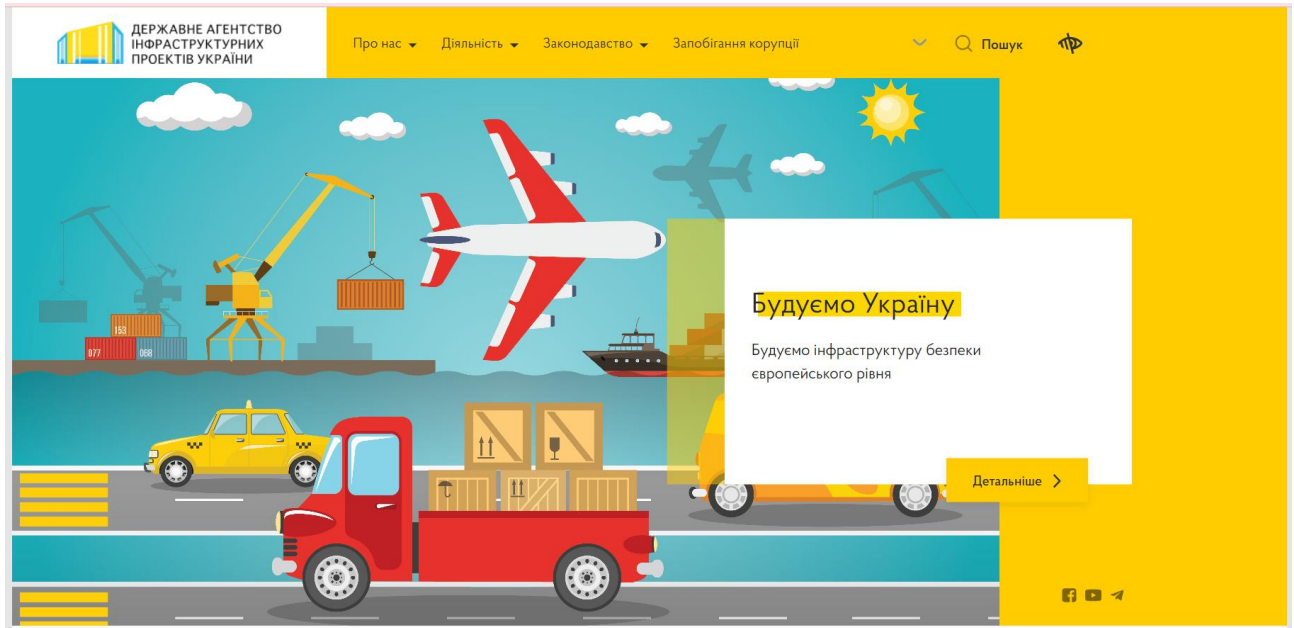

Рисунок 13.1 – Головна сторінка Державного агентства інфраструктурних проектів України

Місія Укрінфрапроєкту – реалізація державної політики у сфері розвитку, будівництва, реконструкції та модернізації інфраструктури авіаційного, морського та річкового транспорту, а також фінансового забезпечення заходів із забезпечення безпеки дорожнього руху відповідно до державних програм.

Сфери відповідальності та основні функції:

Укрінфрапроєкт є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра інфраструктури.

Основними завданнями Укрінфрапроєкту є:

- реалізація державної політики у сфері розвитку, будівництва, реконструкції та модернізації інфраструктури авіаційного, морського та

річкового транспорту, а також фінансового забезпечення заходів із забезпечення безпеки дорожнього руху відповідно до державних програм;

- внесення на розгляд Міністра інфраструктури пропозицій щодо забезпечення формування державної політики у сфері розвитку, будівництва, реконструкції та модернізації інфраструктури авіаційного, морського та річкового транспорту, а також фінансового забезпечення заходів із забезпечення безпеки дорожнього руху відповідно до державних програм;

- здійснення управління об'єктами державної власності.

Основні пріоритети діяльності:

- розвиток авіаційної інфраструктури;
- фінансове забезпечення заходів з підвищення рівня безпеки дорожнього руху відповідно до державних програм;

- розвиток морського та річкового транспорту.

Державне агентство інфраструктурних проектів України відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 13 січня 2023 року № 29 «Деякі питання оптимізації системи центральних органів виконавчої влади» реорганізовується шляхом приєднання до Державного агентства відновлення та розвитку інфраструктури України.

Міністерство розвитку громад та територій України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України.

Сфери відповідальності та основні функції:

- у сфері автомобільного, залізничного, морського та внутрішнього водного транспорту, надання послуг поштового зв'язку, а також забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері авіаційного транспорту та використання повітряного простору України, туризму та курортів (крім здійснення державного нагляду (контролю) у сфері туризму та курортів), мультимодальних перевезень, захисту критичної інфраструктури у секторах, за які відповідальне, розвитку, будівництва, реконструкції та модернізації інфраструктури авіаційного, залізничного, морського та внутрішнього водного

транспорту, дорожнього господарства, навігаційно-гідрографічного забезпечення судноплавства, торговельного мореплавства, з питань безпеки на авіаційному, автомобільному транспорті загального користування, міському електричному, залізничному, морському та внутрішньому водному транспорті, а також державного нагляду (контролю) за безпекою на авіаційному, автомобільному транспорті загального користування, міському електричному, залізничному, морському та внутрішньому водному транспорті;

- у сфері розвитку, будівництва, реконструкції, ремонту, облаштування та модернізації пунктів пропуску через державний кордон, їх утримання та експлуатації;

- у сфері розвитку місцевого самоврядування, територіальної організації влади та адміністративно-територіального устрою, житлової політики;

- у сфері благоустрою населених пунктів, житлово-комунального господарства, управління побутовими відходами;

- у сфері будівництва, містобудування, просторового планування територій та архітектури;

- у сфері технічного регулювання у будівництві, ціноутворення у будівництві;

- у сфері з відновлення регіонів, територій та інфраструктури, що постраждали внаслідок збройної агресії російської федерації проти України;

- у сфері архітектурно-будівельного контролю та нагляду;

- у сфері забезпечення енергетичної ефективності будівель.

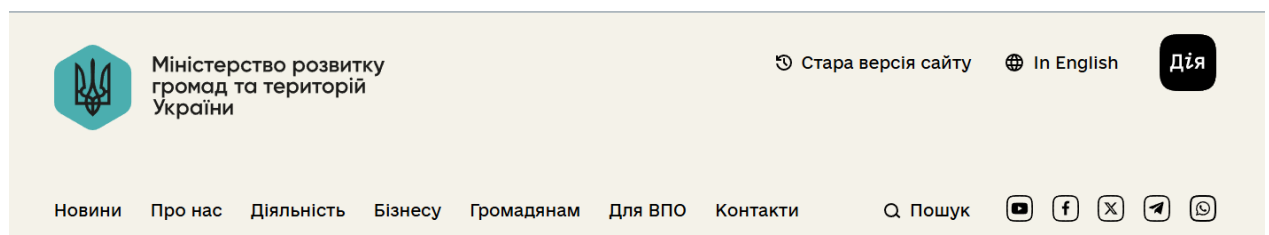

Рисунок 13.2 – Головна сторінка Міністерства розвитку громад та територій України

Структура Міністерства виглядає наступним чином:

Структура Міністерства

Міністр розвитку громад та територій України – Кулеба Олексій Володимирович	+
Державний секретар – Білецький Сергій Володимирович	+
Перший заступник Міністра – Шкрум Альона Іванівна	+
Заступник Міністра - Рябикін Олексій Володимирович	+
Заступник Міністра - Денисюк Марина Олександрівна	+
Заступник Міністра - Ковальчук Костянтин Олексійович	+
Заступник Міністра - Кашуба Андрій Вікторович	+
Заступник Міністра з питань цифрового розвитку – Братусь Андрій Васильович	+
Заступниця Міністра – Козловська Наталія Вікторівна	+
Заступник Міністра – Деркач Сергій Анатолійович	+

Рисунок 13.2 – Структура Міністерства розвитку громад та територій України

Керівництво

Міністр

Кулеба Олексій Володимирович

Віцепрем'єр-міністр з відновлення України –
Міністр розвитку громад та територій
України

Рисунок 13.3 – Керівництво Міністерства розвитку громад та територій України

Портал єЧерга. Електронна черга для перетину кордону – це інструмент, який дозволяє водію та перевізнику керувати власним часом замість очікування на перетин кордону у фізичній черзі перед пунктом пропуску.

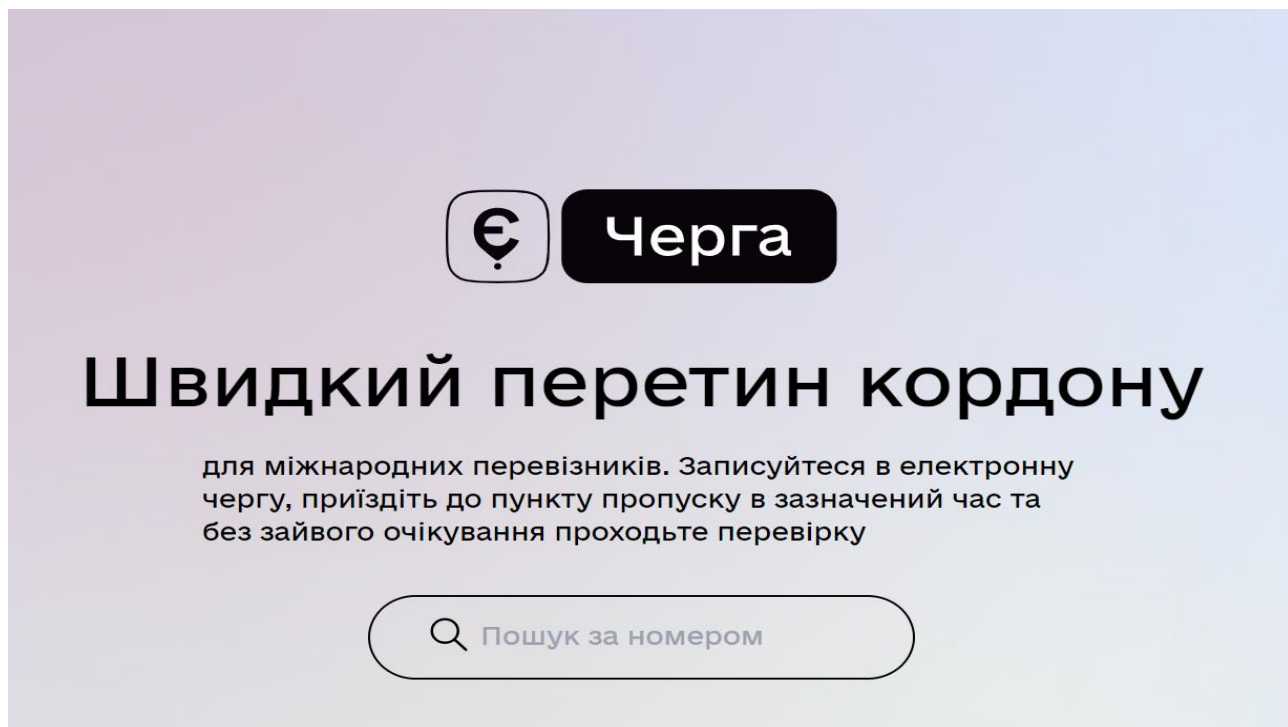

Рисунок 13.4 – Портал єЧерга

За час масштабування послуги кордон за онлайн-записом перетнуло 900 тисяч вантажівок. З них найбільше транспортних засобів прямувало через пункти пропуску з Польщею – майже 487 тисяч. Також 166 тисяч вантажівок перетнуло українсько-румунські переходи, майже 108 тисяч – пункти пропуску з Молдовою, понад 93 тисячі – з Угорщиною, 45 тисяч – з Словаччиною.

Проект «Електронна черга перетину кордону» реалізується Міністерством розвитку громад та територій України у співпраці з Міністерством цифрової трансформації України, Укртрансбезпекою, Державним агентством відновлення та розвитку інфраструктури України, Державною митною службою України та Державною прикордонною службою України за підтримки USAID / UK aid проекту «Прозорість та підзвітність у державному управлінні та послугах/ TAPAS».

Стратегічна мета Міністерства – реалізувати ключові реформи для забезпечення доступності та якості транспортних послуг, розвитку транспортної інфраструктури, поліпшення інвестиційного клімату, підвищення безпеки, екологічності та енергоефективності транспорту.

На сьогодні існують такі напрямки реформ:

- Реформи управління автомобільними дорогами
- Реформи залізничного транспорту
- Реформи в галузі авіатранспорту
- Реформа в галузі водного транспорту
- Стан виконання Програми діяльності КМУ та Стратегії сталого

розвитку «Україна—2020».

Команда підтримки відновлення та реформ (RST) при Міністерстві розвитку громад та територій України – це група українських фахівців (не державних службовців), яка фінансується на тимчасовій основі донорами через програму «Українська архітектура відновлення та реформ (URA)» і надає цільову технічну підтримку та допомогу в розробці та впровадженні пріоритетних реформ.

Пріоритетні сфери технічної допомоги RST:

- Транспортна інфраструктура;
- Муніципальна інфраструктура;
- Регіональний розвиток та децентралізація;
- Цифровізація;
- Реформа державного управління та боротьба з корупцією.

PPP Management office SPILNO. Проектний офіс створили зі спільної ініціативи заступника міністра інфраструктури Надії Казначеєвої та партнера EasyBusiness Юрія Гусєва. Міністр інфраструктури Володимир Омелян та заступник голови Адміністрації президента Дмитро Шимків також підтримали цю ініціативу.

Реалізація проекту стала можлива завдяки Фонду Western NIS Enterprise Fund (WNISEF), що заснований за фінансування уряду США через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). З 2015 року Фонд реалізовує програму технічної допомоги в Україні та Молдові на загальну суму \$35 млн, основними елементами якої є сприяння експорту, місцевий економічний розвиток, соціальне інвестування та економічне лідерство. WNISEF забезпечує фінансування інноваційних, високоефективних програм, що спрямовані на здійснення реформ та змінюють життя звичайних людей в Україні та Молдові.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 13

Завдання 1: Аналіз транспортної інфраструктури:

- Виберіть один з видів транспорту (залізничний, автомобільний, повітряний, морський або річковий).
- Дослідіть поточний стан цього виду транспорту в Україні.
- Підготуйте **презентацію**, де буде показано:
 - Основні магістралі та маршрути.
 - Найважливіші транспортні вузли (аеропорти, порти, залізничні станції тощо).
 - Проблеми та перспективи розвитку.

Завдання 2: Енергетична інфраструктура:

- Опишіть основні джерела енергії в Україні (вугілля, природний газ, ядерна енергія, відновлювані джерела енергії).
- Розгляньте ключові енергетичні об'єкти (електростанції, газові та нафтові родовища, мережі передачі енергії).
- Підготуйте **звіт** про:
 - Структуру енергетичного балансу України.
 - Виклики та можливості у сфері енергетики.
 - Вплив енергетичної інфраструктури на економіку та екологію країни.

Завдання 3: Цифрова інфраструктура:

- Дослідіть стан розвитку інтернет-мереж в Україні.
- Оцініть рівень впровадження 4G та 5G технологій.
- Підготуйте **презентацію**, в якій:
 - Показані основні провайдери та рівень покриття.
 - Описані інноваційні проекти у сфері цифрової інфраструктури (наприклад, державні ініціативи щодо діджиталізації).
 - Наведені приклади впливу цифрової інфраструктури на економіку та соціальну сферу.

**ТЕМИ РЕФЕРАТІВ АБО ПРЕЗЕНТАЦІЙ ДО ТЕМАТИКИ
ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 12**

1. Еволюція та сучасний стан залізничної інфраструктури України.
2. Розвиток автомобільних доріг: проблеми та перспективи.
3. Відновлювані джерела енергії в Україні: потенціал та реалізація.
4. Атомна енергетика України: безпека та ефективність.
5. Інфраструктура газопостачання: газові родовища, трубопроводи та LNG-термінали.
6. Інтернет-покриття в Україні: доступність та якість.
7. Розвиток 5G в Україні: перспективи та вплив на економіку.
8. Електронне урядування: сучасний стан та перспективи розвитку.
9. Інноваційні технології та їх вплив на цифрову інфраструктуру.
10. Логістичні центри України: роль у міжнародній торгівлі.
11. Транзитний потенціал України: розвиток транспортних коридорів.
12. Туристичний потенціал Карпатського регіону: стан та перспективи розвитку.
13. Інфраструктура для туризму в Криму: історія та сучасні виклики.
14. Стан та перспективи розвитку системи охорони здоров'я в Україні.
15. Освітня інфраструктура: проблеми та шляхи покращення.
16. Державне та приватне партнерство у фінансуванні інфраструктурних проектів.
17. Міжнародні інвестиції в інфраструктуру України: приклади успішних проектів.

**СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ
ДЛЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ № 13**

1. Державне агентство інфраструктурних проєктів України. *Офіційний веб-сайт*. URL: <https://uip.gov.ua/> (дата звернення: 08.01.2024).
2. Єчерга. *Офіційний веб-сайт*. URL: <https://echerha.gov.ua/> (дата звернення: 08.01.2024).
3. Міністерство розвитку громад та територій України. *Офіційний веб-портал*. URL: <https://mindev.gov.ua/> (дата звернення: 08.01.2024).

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Що таке державне управління.
2. Які основні принципи державного управління.
3. Які функції виконує державне управління.
4. Які моделі державного управління існують.
5. Що таке регіональне управління.
6. Які основні завдання регіонального управління.
7. Які функції виконує регіональне управління.
8. Які моделі регіонального управління існують.
9. Що таке децентралізація в державному управлінні.
10. Які основні форми децентралізації.
11. Які переваги та недоліки децентралізації.
12. Які основні етапи процесу децентралізації в Україні.
13. Що таке державна служба.
14. Які основні принципи державної служби.
15. Які права та обов'язки державних службовців.
16. Які критерії ефективності діяльності державних службовців.
17. Що таке регіональна політика.
18. Які основні цілі регіональної політики.
19. Які інструменти реалізації регіональної політики.
20. Які проблеми виникають при реалізації регіональної політики.
21. Які основні завдання місцевого самоврядування.
22. Які форми місцевого самоврядування існують.
23. Які права та обов'язки органів місцевого самоврядування.
24. Що таке територіальна громада.
25. Які основні функції територіальної громади.
26. Що таке адміністративно-територіальний устрій.
27. Які основні рівні адміністративно-територіального устрою в Україні.
28. Які особливості функціонування обласних рад.
29. Які особливості функціонування районних рад.

30. Що таке міжбюджетні відносини.
31. Які основні принципи міжбюджетних відносин.
32. Які проблеми виникають у сфері міжбюджетних відносин.
33. Що таке державний бюджет.
34. Яка структура державного бюджету.
35. Які основні етапи формування державного бюджету.
36. Які основні джерела доходів державного бюджету.
37. Які основні напрями витрат державного бюджету.
38. Що таке регіональний бюджет.
39. Яка структура регіонального бюджету.
40. Які основні етапи формування регіонального бюджету.
41. Які основні джерела доходів регіонального бюджету.
42. Які основні напрями витрат регіонального бюджету.
43. Що таке стратегічне планування в державному управлінні.
44. Які основні етапи стратегічного планування.
45. Які методи використовуються для стратегічного планування.
46. Що таке державні програми розвитку.
47. Які основні типи державних програм розвитку.
48. Які основні етапи розробки та реалізації державних програм розвитку.
49. Які критерії оцінки ефективності державних програм розвитку.
50. Які проблеми виникають при реалізації державних програм розвитку.

ПИТАННЯ ДЛЯ РЕКТОРСЬКОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ

- 1. Який орган української влади призначає Прем'єр-міністра України?**
 - a. Президент України
 - b. Верховна Рада України за поданням Президента України
 - c. Кабінет Міністрів України
 - d. Конституційний Суд України
 - e. Правильна відповідь відсутня

- 2. Що означає термін «лобіювання»?**
 - a. Процес впливу на прийняття рішень в уряді або парламенті
 - b. Процес визначення зовнішньої політики держави
 - c. Процес реалізації державної політики в інших країнах
 - d. Процес створення нових законів і нормативних актів
 - e. Процес розробки економічної стратегії країни

- 3. Яка організація в Україні відповідає за проведення виборів та реєстрацію політичних партій?**
 - a. Центральна виборча комісія України
 - b. Адміністрація Президента України
 - c. Міністерство юстиції України
 - d. Комітет з питань виборів та політичних партій
 - e. Державний департамент з питань внутрішніх справ

- 4. Що означає термін «корпоратизм»?**
 - a. Система влади, де великі корпорації мають великий вплив на прийняття рішень урядом
 - b. Система влади, де влада перебуває у руках невеликої корпорації
 - c. Система влади, де всі рішення приймаються у корпоративному стилі, за допомогою голосування
 - d. Система влади, де пріоритет надається корпоративним інтересам перед інтересами громади
 - e. Система влади, де управління державою здійснюється через корпоративні структури

- 5. Яка організація відповідає за реєстрацію бізнесу в Україні?**
 - a. Міністерство економіки України
 - b. Державна регуляторна служба України
 - c. Регіональні підприємницькі палати
 - d. Міністерство фінансів України
 - e. Антимонопольний комітет України

6. Що таке «Конституція»?

- a. Основний закон держави, який визначає права та обов'язки громадян і влади
- b. Закон, що приймається Верховною Радою України
- c. Договір між урядом та громадянами
- d. Спеціальний акт, що визначає кордони держави
- e. Закон, який гарантує свободу слова

7. Що відображає термін «парламентаризм»?

- a. Система влади, де президент має виключні повноваження
- b. Система влади, де законодавча влада переважає над виконавчою
- c. Система влади, де судова влада має переважаючу роль
- d. Система влади, де влада зосереджена у руках одного чиновника
- e. Система влади, де рішення приймаються на основі референдумів

8. Яка структура влади в Україні відповідає за призначення глави держави?

- a. Верховна Рада України
- b. Президент України
- c. Кабінет Міністрів України
- d. Конституційний Суд України
- e. Вища Рада Правосуддя України

9. Яка структура влади в Україні відповідає за здійснення контролю над фінансами держави?

- a. Кабінет Міністрів України
- b. Міністерство фінансів України
- c. Державна регуляторна служба України
- d. Верховна Рада України
- e. Державна податкова служба України

10. Що означає термін «федералізм»?

- a. Система влади, де центральна влада має абсолютну владу над регіонами
- b. Система влади, де регіональні уряди мають велику автономію
- c. Система влади, де законодавча влада переважає над виконавчою
- d. Система влади, де пріоритет надається централізованому управлінню
- e. Система влади, де влада перебуває в руках одного чиновника

11. Що таке «конституційний суд»?

- a. Орган, який вирішує конституційні питання та контролює відповідність законів Конституції
- b. Суд, що розглядає цивільні справи
- c. Суд, що розглядає кримінальні справи

- d. Суд, що вирішує спори між державою та громадянами
- e. Суд, що вирішує адміністративні справи

12. Яка структура влади в Україні відповідає за вирішення спорів між громадянами та органами влади?

- a. Верховна Рада України
- b. Президент України
- c. Судова влада
- d. Кабінет Міністрів України
- e. Адміністрація Президента України

13. Що означає термін «публічна адміністрація»?

- a. Система управління, яка відповідає за ведення справ держави
- b. Система управління, яка відповідає за ведення справ приватних компаній
- c. Система управління, яка відповідає за ведення справ громадських організацій
- d. Система управління, яка відповідає за ведення справ у сфері освіти
- e. Система управління, яка відповідає за ведення справ у сфері охорони здоров'я

14. Що означає термін «фракція» у Верховній Раді України?

- a. Група депутатів, які представляють інтереси регіону
- b. Група депутатів, які представляють інтереси певної політичної партії
- c. Група депутатів, які об'єднуються за професійними інтересами
- d. Група депутатів, які працюють у певній сфері законодавства
- e. Група депутатів, які займають конкретну позицію щодо певної проблеми

15. Яка структура влади в Україні відповідає за виконання законів?

- a. Президент України
- b. Конституційний Суд України
- c. Верховна Рада України
- d. Кабінет Міністрів України
- e. Виконавча влада

16. Яка із перелічених інституцій відповідає за моніторинг дотримання прав людини в Україні?

- a. Верховна Рада України
- b. Міністерство юстиції України
- c. Представництво Президента України в Верховній Раді
- d. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини
- e. Апарат Президента України

- 17. Що означає термін «корупція»?**
- Відмова від певних обов'язків
 - Зловживання владою або посадою для особистої вигоди
 - Підтримка принципів вільного підприємництва
 - Забезпечення прозорості у державному управлінні
 - Протидія корупції в усіх сферах громадського життя
- 18. Що таке «консультаційні органи» у структурі уряду України?**
- Органи, які надають консультації громадянам з питань діяльності уряду
 - Громадські ради при міністерствах та інших урядових установах
 - Регіональні управління міністерств України
 - Вибірчі комісії, які забезпечують участь громадян у формуванні уряду
 - Департаменти з розвитку громадянського суспільства
- 19. Що включає в себе поняття «державна політика»?**
- Сукупність заходів, спрямованих на підтримку державного сектору економіки
 - Сукупність рішень та заходів, спрямованих на досягнення певних цілей у різних сферах життя суспільства
 - Систему законів, що регулюють стан економіки країни
 - Програми розвитку військових сил країни
 - Принципи внутрішньої та зовнішньої політики країни
- 20. Що означає термін «парламент»?**
- Законодавчий орган держави
 - Виконавчий орган держави
 - Судовий орган держави
 - Орган місцевого самоврядування
 - Міжнародна організація, що об'єднує країни
- 21. Що означає термін «бюрократія»?**
- Сукупність державних посадовців
 - Процес прийняття рішень в уряді
 - Система управління, яка базується на документообігу
 - Процес виконання законодавчих актів
 - Система управління, що характеризується складністю та малою проникністю
- 22. Що означає термін «законодавча ініціатива»?**
- Право громадян вносити законопроекти до парламенту
 - Право президента вносити законопроекти до парламенту
 - Право уряду вносити законопроекти до парламенту
 - Право Верховної Ради приймати закони

e. Процес прийняття закону у першому читанні Верховною Радою

23. Що таке державний аграрний реєстр (ДАР)?

- a. Реєстр сільськогосподарських підприємств
- b. автоматизована електронна система, створена Мінагрополітики з метою ефективного та прозорого залучення та розподілу усіх видів підтримки для українських аграріїв
- c. Реєстр земельних ділянок
- d. Реєстр ринку землі
- e. Немає правильної відповіді

24. У якому році було створено ДАР?

- a. 2022
- b. 2021
- c. 2023
- d. 2014
- e. Немає правильної відповіді

25. Яка організація відповідає за регулювання стандартів державної мови в Україні?

- a. Національна комісія зі стандартів державної мови
- b. Міністерство освіти і науки України
- c. Академія наук України
- d. Верховна Рада України
- e. Немає правильної відповіді

26. Що відображає термін «експорт»?

- a. Вивезення товарів чи послуг за межі країни
- b. Ввезення товарів чи послуг в країну
- c. Обмін товарів між країнами
- d. Домовленість про обмін товари між країнами
- e. Немає правильної відповіді

27. Яке Міністерство в Україні відповідає за сільське господарство?

- a. Міністерство аграрної політики та продовольства України
- b. Міністерство економіки України
- c. Міністерство фінансів України
- d. Міністерство соціальної політики України
- e. Немає правильної відповіді

28. Яка із наведених структур влади в Україні відповідає за регулювання земельних відносин?

- a. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України
- b. Міністерство аграрної політики та продовольства України

- c. Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України
- d. Державний комітет України із земельних ресурсів
- e. Міністерство енергетики України

29. Що означає термін «парламентська опозиція»?

- a. Група депутатів, які не підтримують дії уряду
- b. Група депутатів, які не підтримують дії президента
- c. Група депутатів, які не підтримують законопроекти
- d. Група депутатів, які не підтримують дії парламенту
- e. Група депутатів, які представляють інтереси регіонів

30. Яка структура влади в Україні відповідає за реалізацію державної політики у сфері освіти?

- a. Міністерство освіти і науки України
- b. Міністерство культури та інформаційної політики України
- c. Міністерство молоді та спорту України
- d. Міністерство розвитку економіки України
- e. Міністерство соціальної політики України

31. Яка із наведених структур влади в Україні відповідає за здійснення контролю над дотриманням законів у сфері охорони довкілля?

- a. Міністерство охорони здоров'я України
- b. Міністерство економіки України
- c. Державна екологічна інспекція
- d. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України
- e. Державна податкова служба України

32. Що означає термін «громадянське суспільство»?

- a. Сукупність громадян, які не мають права на участь у політичному житті
- b. Сукупність громадських організацій, що забезпечують контроль за діяльністю держави
- c. Сукупність політичних партій, що представляють інтереси громадян
- d. Сукупність органів влади, які відповідають за захист прав громадян
- e. Сукупність громадян, які мають право на участь у політичному житті та прийняття рішень

33. Яка структура влади в Україні відповідає за контроль за дотриманням законодавства у сфері трудових відносин?

- a. Міністерство освіти і науки України
- b. Державна служба зайнятості
- c. Міністерство соціальної політики України
- d. Міністерство культури та інформаційної політики України

e. Міністерство внутрішніх справ України

34. Що таке «кабінет міністрів»?

- a. Виконавчий орган держави, який очолює президент
- b. Виконавчий орган держави, який очолює прем'єр-міністр
- c. Законодавчий орган держави, який приймає закони
- d. Судовий орган держави, який вирішує конституційні питання
- e. Виконавчий орган держави, який призначається президентом

35. Яка з перелічених структур влади в Україні відповідає за здійснення контролю над дотриманням прав людини та свобод?

- a. Генеральна прокуратура України
- b. Апарат Президента України
- c. Міністерство внутрішніх справ України
- d. Верховна Рада України
- e. Національний агентство з питань запобігання корупції

36. Що означає термін «місцеве самоврядування»?

- a. Процес вибору місцевих чиновників
- b. Влада, що здійснюється на місцевому рівні у межах визначених законом повноважень
- c. Процес формування місцевих депутатів
- d. Відокремлена частина місцевої влади, яка займається соціальними питаннями
- e. Влада, що здійснюється на місцевому рівні за вказівками центральної влади

37. Яка структура влади в Україні відповідає за забезпечення безпеки нації?

- a. Міністерство внутрішніх справ України
- b. Міністерство оборони України
- c. Національна безпеки України
- d. Міністерство економіки України
- e. Міністерство закордонних справ України

38. Що таке «державне підприємство»?

- a. Підприємство, яке належить приватним власникам
- b. Підприємство, яке належить і керується державою
- c. Підприємство, яке належить та керується місцевим самоврядуванням
- d. Підприємство, яке має виключне право на експорт та імпорт товарів
- e. Підприємство, яке спеціалізується на виробництві товарів для державних потреб

- 39. Яка структура влади в Україні відповідає за здійснення контролю за дотриманням законів у сфері здоров'я населення?**
- a. Міністерство охорони здоров'я України
 - b. Національне агентство з лікарських засобів України
 - c. Державна санітарно-епідеміологічна служба України
 - d. Міністерство економіки України
 - e. Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України
- 40. Яка структура влади в Україні відповідає за здійснення державного фінансового контролю?**
- a. Державна податкова служба України
 - b. Міністерство фінансів України
 - c. Національний банк України
 - d. Державна фіскальна служба України
 - e. Немає правильної відповіді
- 41. Що означає термін «громадянське суспільство»?**
- a. Сукупність політичних партій та громадських організацій
 - b. Сукупність громадян, що займаються підприємницькою діяльністю
 - c. Сукупність владних структур держави
 - d. Сукупність громадян, які спільно розв'язують соціальні проблеми
 - e. Сукупність соціальних рухів та профспілок
- 42. Що включає в себе поняття «державне управління»?**
- a. Сукупність громадянських ініціатив
 - b. Систему органів та процесів, спрямованих на вирішення питань загального суспільного значення
 - c. Виконання волі президента
 - d. Систему приватного управління
 - e. Сукупність політичних партій
- 43. Хто затверджує основні напрямки внутрішньої та зовнішньої політики України?**
- a. Кабінет Міністрів України
 - b. Верховна Рада України
 - c. Президент України
 - d. Національна комісія зі стандартів державної мови
 - e. Міністерство закордонних справ України
- 44. Хто призначає уряд України?**
- a. Президент України
 - b. Прем'єр-міністр України
 - c. Верховна Рада України за поданням Президента України
 - d. Конституційний суд України

- e. Кабінет Міністрів України
- 45. Хто є головнокомандувачем Збройних Сил України?**
- a. Міністр оборони України
 - b. Президент України
 - c. Прем'єр-міністр України
 - d. Верховна Рада України
 - e. Немає правильної відповіді
- 46. Хто затверджує Кабінет Міністрів України?**
- a. Президент України
 - b. Верховна Рада України за поданням Президента України
 - c. Прем'єр-міністр України
 - d. Конституційний суд України
 - e. Кабінет Міністрів України самостійно визначається
- 47. Хто очолює Міністерство закордонних справ України?**
- a. Ірина Верещук
 - b. Оксен Лісовий
 - c. Дмитро Кулеба
 - d. Віктор Ляшко
 - e. Андрій Сибіга
- 48. Хто очолює Міністерство фінансів України?**
- a. Віктор Ляшко
 - b. Денис Шмигаль
 - c. Олександр Камишін
 - d. Руслан Стрілець
 - e. Сергій Марченко
- 49. Що є основною метою державного аграрного реєстру?**
- a. Формування бази даних про сільськогосподарські підприємства
 - b. Збереження інформації про власників землі
 - c. Контроль за використанням сільськогосподарських земель
 - d. Оптимізація оподаткування в аграрному секторі
 - e. Підтримка аграрних підприємств у здійсненні виробничої діяльності
- 50. Який з наведених варіантів є обов'язками Президента України?**
- a. Проведення реформ в системі вищої освіти
 - b. Призначення міністрів закордонних справ
 - c. Прийняття рішень з питань покарання вправних злочинців
 - d. Організація виборів до Верховної Ради України
 - e. Визначення розміру пенсійного віку

- 51. Хто обіймає посаду Голови Верховної Ради України станом на 2025 рік?**
- Володимир Зеленський
 - Руслан Стефанчук
 - Дмитро Разумков
 - Ігор Рахманін
 - Валерій Зорян
- 52. Хто очолює Міністерство економіки України станом на 2024 рік?**
- Вадим Новинський
 - Юлія Свириденко
 - Ігор Петрашко
 - Олег Устенко
 - Ігор Голуб
- 53. Яка з інституцій відповідає за реєстрацію та облік сільськогосподарських підприємств, земельних ділянок?**
- Державна служба статистики України
 - Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру
 - Міністерство аграрної політики та продовольства України
 - Національне агентство з питань державного управління
 - Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України
- 54. Яка структура влади в Україні відповідає за розробку та реалізацію експортної стратегії країни?**
- Міністерство закордонних справ України
 - Міністерство економіки України
 - Національний банк України
 - Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України
 - Верховна Рада України
- 55. Яка структура влади в Україні відповідає за розробку та виконання бюджету країни?**
- Міністерство фінансів України
 - Міністерство економіки України
 - Національний банк України
 - Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру
 - Верховна Рада України
- 56. Хто є керівником Національного банку України на початку 2025 року?**
- Валерій Гонтарева
 - Андрій Пишний
 - Олександр Мороз

- d. Ігор Ляшенко
- e. Тетяна Єгорова

57. Який з наведених органів влади в Україні відповідає за регулювання зовнішньоекономічної діяльності?

- a. Міністерство економіки України
- b. Міністерство фінансів України
- c. Верховна Рада України
- d. Міністерство закордонних справ України
- e. Міністерство оборони України

58. Хто є головою Кабінету Міністрів України станом на 2024 рік?

- a. Володимир Гройсман
- b. Денис Шмигаль
- c. Олексій Гончарук
- d. Віталій Глущенко
- e. Олександр Курінний

59. Яка структура влади в Україні відповідає за розробку та реалізацію аграрної політики?

- a. Міністерство аграрної політики та продовольства України
- b. Міністерство фінансів України
- c. Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру
- d. Міністерство економіки України
- e. Міністерство внутрішніх справ України

60. Що означає термін «обласний рада» в системі територіально-адміністративного устрою України?

- a. Найвищий законодавчий орган у містах обласного значення
- b. Орган місцевого самоврядування на регіональному рівні
- c. Виконавчий орган у регіоні, що здійснює контроль за виконанням рішень міських рад
- d. Орган, що забезпечує оборону та безпеку в області
- e. Рада старійшин місцевих громад у регіоні

61. Яке з наступних міст є обласним центром Львівської області?

- a. Дніпро
- b. Харків
- c. Одеса
- d. Львів
- e. Запоріжжя

62. Що означає «адміністративний район» в контексті територіально-адміністративного устрою України?

- a. Окремий територіальний підрозділ з власним органом влади

- b. Територія, що знаходиться під впливом місцевої міліції
- c. Адміністративний центр окремої області
- d. Судовий округ з власною системою судів
- e. Територія, яка контролюється військовим командуванням

63. Хто очолює територіально-адміністративний устрій України на рівні областей?

- a. Губернатор
- b. Місцевий парламент
- c. Президент України
- d. Голова обласної державної адміністрації
- e. Місцевий орган самоврядування

64. Яке з наведених міст є обласним центром Івано-Франківської області?

- a. Львів
- b. Харків
- c. Івано-Франківськ
- d. Київ
- e. Дніпро

65. Яке з наведених міст є обласним центром Дніпропетровської області?

- a. Одеса
- b. Харків
- c. Дніпро
- d. Львів
- e. Київ

66. Що таке «селищна рада» в системі територіально-адміністративного устрою України?

- a. Найвищий орган управління у селищі
- b. Судовий орган, що розглядає справи у селищі
- c. Орган місцевого самоврядування у селищі
- d. Адміністративно-територіальна одиниця населеного пункту
- e. Орган, що забезпечує безпеку у селищі

67. Хто очолює територіально-адміністративний устрій України на рівні районів?

- a. Губернатор
- b. Місцевий парламент
- c. Голова обласної державної адміністрації
- d. Голова районної державної адміністрації
- e. Місцевий орган самоврядування

- 68. Яке з наведених міст є обласним центром Херсонської області?**
- a. Дніпро
 - b. Харків
 - c. Херсон
 - d. Львів
 - e. Одеса
- 69. Що таке «сільська рада» в системі територіально-адміністративного устрою України?**
- a. Виконавчий орган у сільському населеному пункті
 - b. Місцевий орган, що забезпечує безпеку у сільському населеному пункті
 - c. Орган місцевого самоврядування у сільському населеному пункті
 - d. Судовий орган, що розглядає справи у сільському населеному пункті
 - e. Орган, що відповідає за охорону навколишнього середовища у сільському населеному пункті
- 70. Хто призначає голову сільської, селищної та міської ради?**
- a. Президент України
 - b. Голова Верховної Ради України
 - c. Територіальною громадою
 - d. Голова обласної державної адміністрації
 - e. Голова районної державної адміністрації
- 71. Яке з наступних міст є обласним центром Запорізької області?**
- a. Львів
 - b. Харків
 - c. Дніпро
 - d. Запоріжжя
 - e. Київ
- 72. Яке з наведених міст є обласним центром Кіровоградської області?**
- a. Миколаїв
 - b. Кропивницький
 - c. Бобринець
 - d. Олександрія
 - e. Львів
- 73. Що таке «електронний цифровий підпис»?**
- a. Спеціальний код для доступу до Інтернету
 - b. Шифрований файл з особистими даними
 - c. вид електронного підпису, отриманого за результатом криптографічного перетворення набору електронних даних

- d. Система оплати за інтернет-послуги
- e. Фізичний документ, що підтверджує особу користувача

74. Яка основна функція електронного цифрового підпису?

- a. Забезпечення безпеки в Інтернеті
- b. Підписання електронних документів
- c. Шифрування персональних даних
- d. Створення електронних копій документів
- e. Організація електронної пошти

75. Які дані включаються в електронний цифровий підпис?

- a. Ім'я та прізвище користувача
- b. IP-адреса користувача
- c. Дата створення підпису
- d. Код доступу до електронного документа
- e. Унікальний шифр підтвердження

76. Яка є перевага використання електронного цифрового підпису над звичайним підписом?

- a. Більша надійність і безпека
- b. Можливість зміни документа після підпису
- c. Швидкість виконання підписування
- d. Можливість використання в офлайн-режимі
- e. Спрощення процедури підписування

77. Яка структура влади в Україні відповідає за регулювання питань електронного цифрового підпису?

- a. Національна комісія зі стандартів державної мови
- b. Міністерство цифрової трансформації України
- c. Національний банк України
- d. Державна служба України з питань безпеки та захисту інформації
- e. Міністерство внутрішніх справ України

78. Яке з наведених тверджень вірне щодо електронного цифрового підпису?

- a. Він може бути створений без особистого ключа
- b. Він потребує інтернет-з'єднання для створення
- c. Він завжди використовується для шифрування даних
- d. Він не має терміну дії та є постійним
- e. Він не може бути перевірений на автентичність

79. Що означає термін «імпорт»?

- a. Вивезення товарів за кордон
- b. Ввезення товарів на внутрішній ринок
- c. Виробництво товарів для експорту

- d. Обмін товарів між державами
- e. Виготовлення товарів для внутрішнього ринку

80. Що включається до поняття «аграрна сфера»?

- a. Промислове виробництво
- b. Вирощування та переробка сільськогосподарської продукції
- c. Торгівля та послуги
- d. Фінансові послуги
- e. Виробництво товарів широкого споживання

81. Що означає термін «територіально-адміністративний устрій України»?

- a. Правовий порядок держави
- b. Система регулювання громадських відносин
- c. Організація та поділ території України на адміністративні одиниці
- d. Загальна кількість населення країни
- e. Спеціальні правила для підприємств на території країни

82. Яка основна функція електронного цифрового підпису?

- a. Забезпечення безпеки в Інтернеті
- b. Підписання електронних документів
- c. Шифрування особистих даних
- d. Захист від вірусів у комп'ютерних системах
- e. Передача фінансових операцій в електронному вигляді

83. Що таке Міністерство розвитку громад та територій України?

- a. Орган виконавчої влади, що відповідає за політику розвитку регіонів України
- b. Орган, який здійснює контроль за використанням державної мови
- c. Міністерство, що регулює зовнішньоекономічну діяльність
- d. Орган, що надає послуги з електронного цифрового підпису
- e. Агентство, що відповідає за реєстрацію бізнесу в Україні

84. Що таке бізнес-план?

- a. Подробний опис діяльності підприємства
- b. Список правил та обмежень для бізнесу
- c. План оподаткування підприємства
- d. Розклад робочого часу підприємства
- e. Документ, що визначає стратегію та фінансові показники бізнесу

85. Яка основна функція Національного банку України?

- a. Регулювання зовнішньої торгівлі
- b. Контроль за обігом іноземної валюти
- c. Захист прав споживачів у фінансовій сфері
- d. Монетарна політика та забезпечення стабільності гривні

e. Ведення державного бюджету

86. Що таке Конституційний Суд України?

- a. Орган, що контролює виконання Конституції та законів України
- b. Судовий орган, що вирішує цивільні справи
- c. Комісія, що здійснює моніторинг захисту прав людини
- d. Інстанція, що розглядає адміністративні справи
- e. Орган, що відповідає за реєстрацію політичних партій

87. Яка основна функція Генерального прокурора України?

- a. Представництво інтересів держави у судах
- b. Видача дозволів на здійснення підприємницької діяльності
- c. Проведення досудового розслідування
- d. Контроль за фінансовою діяльністю урядових установ
- e. Видача паспортів та ідентифікаційних документів

88. Що означає абревіатура «МВС»?

- a. Міністерство внутрішніх справ
- b. Міністерство військових справ
- c. Міністерство вищої освіти і науки
- d. Міністерство водного господарства і санітарії
- e. Міністерство відносин з громадськістю

89. Що таке територіальна громада?

- a. Об'єднання громадян на певній території для здійснення самоврядування
- b. Громадська організація, що здійснює благодійну діяльність
- c. Орган державної влади на місцях
- d. Підприємство, що має власну територію для виробництва
- e. Група народних депутатів, що представляє інтереси міста

90. Що включає в себе поняття «державний бюджет»?

- a. Реєстр громадських фінансів
- b. Програми соціального захисту населення
- c. Документ, що визначає доходи та видатки держави на певний період часу
- d. Фонди державного замовлення
- e. Регулярні доплати до заробітної плати

91. Що означає термін «реєстраційний номер облікової картки платника податків» (ідентифікаційний код)?

- a. Унікальний номер, який отримує кожен громадянин при реєстрації на місці проживання
- b. Ідентифікаційний номер, що використовується для ведення обліку платників податків

- c. Номер банківської карти, за яким здійснюються фінансові операції
- d. Індивідуальний номер, який присвоюється кожному працівнику у системі державного управління
- e. Номер паспорта громадянина України

92. Що таке «довірена особа» у контексті електронного цифрового підпису?

- a. Персональний помічник користувача під час використання електронного цифрового підпису
- b. Особа, яка має повноваження використовувати електронний цифровий підпис від імені власника ключа
- c. Автоматизована система, що контролює легальність використання електронного цифрового підпису
- d. Спеціаліст, що надає консультації з питань електронного цифрового підпису
- e. Орган державного управління, що видає сертифікати електронного цифрового підпису

93. Що таке «багатопартійність» у політичній системі?

- a. Ситуація, коли державу керує одна політична партія
- b. Принцип розділення влади між декількома політичними партіями
- c. Форма державного устрою, у якій існують лише дві політичні партії
- d. Метод визначення переможця виборів
- e. Процес утворення коаліцій між різними політичними силами

94. Що таке «громадська організація»?

- a. Орган державної влади, який забезпечує захист прав громадян
- b. Організація, що здійснює підпорядковані функції уряду
- c. Державна структура, яка вирішує соціальні проблеми
- d. Неприбуткова організація, що об'єднує громадян за певними інтересами
- e. Орган, що забезпечує виконання законодавства в суспільстві

95. Що означає термін «глобалізація»?

- a. Процес інтеграції країн у глобальну економічну систему
- b. Система державного управління, що базується на глобальних стандартах
- c. Розподіл влади між кількома світовими державами
- d. Процес націоналізації економіки
- e. Метод збільшення внутрішнього споживання країни

96. Що таке «бюджетний дефіцит»?

- a. Різниця між надходженнями та видатками державного бюджету
- b. Стан, коли видатки держави перевищують доходи
- c. Система оподаткування, що призводить до збільшення боргу країни

- d. Структурний дефіцит у сфері освіти та науки
- e. Проблема, коли платежі за кордонними інвестиціями перевищують доходи від них

97. Що таке «експорт» в економіці?

- a. Процес збільшення внутрішнього споживання країни
- b. Спосіб розвитку внутрішнього ринку
- c. Відправлення товарів або послуг за межі країни для продажу
- d. Система обміну товарів у межах країни
- e. Відмова від міжнародного спілкування

98. Що таке «імпорт» в економіці?

- a. Вивіз товарів або послуг за межі країни для продажу
- b. Спосіб розвитку внутрішнього ринку
- c. Система обміну товарів у межах країни
- d. Прийом товарів або послуг з-за кордону для внутрішнього використання
- e. Відмова від імпорту товарів

99. Що означає термін «публічне управління»?

- a. Система управління, що базується на принципах комерційної діяльності
- b. Діяльність уряду з регулювання суспільних процесів та задоволення потреб громадян
- c. Система управління, що виключно здійснюється в інтересах окремих осіб або груп
- d. Методи управління в приватному секторі
- e. Процес управління релігійними організаціями

100. Що означає термін «корупція»?

- a. Система публічного управління
- b. Процес розвитку держави
- c. Порушення законів та моральних норм в урядовій діяльності для особистої вигоди
- d. Методи підвищення ефективності державного управління
- e. Принципи ведення бізнесу

ГЛОСАРІЙ

А

Адміністративна децентралізація — передача функцій і повноважень від центральних органів влади до місцевих органів самоврядування для підвищення ефективності управління на місцях.

Адміністративна реформа — комплекс заходів, спрямованих на удосконалення організації та функціонування державних органів, підвищення їхньої ефективності та прозорості.

Адміністративний район — адміністративно-територіальна одиниця, що є складовою частиною області або автономної республіки, яка має органи місцевого самоврядування.

Адміністративно-територіальний устрій — система поділу території держави на окремі одиниці (області, райони, громади), що мають певні адміністративні та управлінські функції.

Акт законодавчої влади — нормативний документ, прийнятий законодавчим органом (парламентом), який має обов'язкову юридичну силу.

Б

Баланс інтересів — процес врахування і узгодження різних, часто суперечливих, інтересів різних груп і сторін у процесі прийняття управлінських рішень.

Базовий рівень місцевого самоврядування — найнижчий рівень адміністративно-територіального устрою, який охоплює територіальні громади (села, селища, міста).

Бенчмаркінг — процес порівняння показників та методів роботи однієї організації з кращими практиками інших організацій з метою підвищення ефективності.

Бенефіціар — фізична або юридична особа, яка отримує вигоду від виконання певної діяльності, програми або проекту.

Бюджет державний — система доходів і витрат держави, яка формується і використовується для фінансування її діяльності та виконання функцій.

Бюджет розвитку — частина державного або місцевого бюджету, яка спрямовується на фінансування інвестиційних проєктів, розвиток інфраструктури та інші довгострокові заходи.

Бюджет місцевий — система доходів і витрат місцевих органів влади, яка формується і використовується для забезпечення їхньої діяльності та виконання місцевих програм.

Бюджетна децентралізація — процес передачі фінансових повноважень та ресурсів від центральних органів влади до місцевих органів самоврядування для підвищення їхньої автономії та ефективності.

В

Верховенство права — принцип, що забезпечує верховенство закону у відносинах між державою, її органами і громадянами, гарантує захист прав і свобод особи.

Вертикаль влади — структура управління, що передбачає наявність ієрархії органів влади від центрального до місцевого рівня.

Виборча система — сукупність норм і правил, які визначають порядок проведення виборів і формування представницьких органів влади.

Виконавча влада — одна з гілок державної влади, яка відповідає за реалізацію законів, управління державними справами і забезпечення державної політики.

Внутрішній аудит — процес перевірки і оцінки внутрішніх процесів, систем управління та фінансової звітності організації або установи.

Власні повноваження органів місцевого самоврядування — повноваження, що надаються місцевим органам самоврядування для самостійного вирішення питань місцевого значення.

Відповідальність державних службовців — обов'язок державних службовців відповідати за свої дії і рішення, дотримуватись законів і етичних норм.

Відкритість влади — принцип, що забезпечує доступ громадськості до інформації про діяльність державних органів та їхніх рішень.

Г

Гарантії прав і свобод — система юридичних, економічних та соціальних заходів, що забезпечують реальне здійснення і захист прав і свобод людини та громадянина.

Гармонізація законодавства — процес приведення національних правових норм у відповідність до міжнародних стандартів і вимог для забезпечення єдності правового регулювання.

Геоінформаційні системи (ГІС) — інформаційні системи, що забезпечують збір, зберігання, аналіз та візуалізацію географічних даних для підтримки прийняття рішень в державному управлінні.

Глобалізація — процес посилення взаємозалежності та взаємозв'язку між країнами і народами світу в економічній, соціальній, культурній та політичній сферах.

Голова обласної державної адміністрації — керівник виконавчого органу на рівні області, який призначається президентом і відповідає за реалізацію державної політики на регіональному рівні.

Голосування — процес виявлення волі громадян шляхом подачі голосів на виборах або референдумах для прийняття рішень або обрання представників влади.

Громадська думка — сукупність поглядів і оцінок громадян щодо актуальних питань суспільного життя, яка впливає на прийняття управлінських рішень.

Громадський контроль — система заходів і механізмів, за допомогою яких громадяни можуть здійснювати нагляд за діяльністю державних органів та посадових осіб.

Громадські організації — об'єднання громадян, створені для задоволення та захисту своїх прав і свобод, інтересів та досягнення суспільно корисних цілей.

Д

Державне управління — діяльність органів державної влади, спрямована на реалізацію державної політики, забезпечення законності та правопорядку, управління суспільними процесами.

Державна адміністрація — система органів виконавчої влади, що здійснює управління в межах своїх повноважень на різних рівнях державної структури.

Державна влада — система органів і інститутів, які реалізують політичну владу в державі, забезпечують виконання законів і управління суспільством.

Державна служба — професійна діяльність осіб, які займають посади в органах державної влади та виконують управлінські функції на основі державного закону.

Державний бюджет — фінансовий план держави, що визначає її доходи і витрати на певний період, зазвичай на рік.

Державний контроль — система заходів, спрямованих на забезпечення виконання законів, рішень державних органів та дотримання встановлених правил.

Державний регулятор — орган державної влади, що здійснює контроль і нагляд у певних сферах суспільного життя (наприклад, енергетика, зв'язок, фінансовий сектор).

Ж

Житлово-комунальне господарство (ЖКГ) — галузь народного господарства, яка забезпечує житлові і комунальні послуги населенню (водопостачання, водовідведення, теплопостачання, газопостачання, електропостачання, утримання житлових будинків тощо).

Житловий фонд — сукупність усіх житлових приміщень (квартир, будинків, гуртожитків), які знаходяться на території держави або окремого регіону.

Житловий кодекс — законодавчий акт, що регулює правовідносини у сфері житлового господарства, визначає права і обов'язки громадян, організацій та органів влади у цій сфері.

Житлові субсидії — фінансова допомога держави громадянам для оплати житлово-комунальних послуг, що надається на основі соціальних критеріїв.

Житловий сертифікат — документ, що підтверджує право громадянина на отримання державної підтримки у вигляді житлової субсидії або іншої допомоги для придбання житла.

Житлове право — галузь права, що регулює відносини, пов'язані з наданням, користуванням, управлінням і обслуговуванням житлових приміщень.

З

Законодавча влада — одна з трьох гілок влади, яка здійснює законотворчу діяльність, ухвалює закони і інші нормативно-правові акти.

Законодавство — система чинних правових норм (законів), що регулюють суспільні відносини у державі.

Законопроект — пропозиція проекту закону, що вноситься на розгляд і прийняття в органи законодавчої влади.

Законотворча ініціатива — право вносити законопроекти до розгляду в органах законодавчої влади.

Засідання — планове зібрання представників державних органів або інших установ для обговорення важливих питань і прийняття рішень.

Земельна реформа — систематичні зміни у власності та використанні земель для досягнення економічних, соціальних та екологічних цілей.

Земельні відносини — сукупність правових, економічних і соціальних відносин, що виникають у процесі використання, обороту і захисту земельних ресурсів.

Земельний кодекс — нормативно-правовий акт, який регулює відносини у сфері земельних відносин, встановлює права і обов'язки власників, користувачів і орендарів землі.

К

Кадрова політика — система заходів і стратегій, спрямованих на управління персоналом в органах державної влади або підприємствах для досягнення стратегічних цілей.

Конституційна влада — влада, яка базується на Конституції країни і включає в себе всі гілки влади: законодавчу, виконавчу та судову.

Конституційна правомірність — відповідність дій і рішень державних органів вимогам Конституції і законодавства країни.

Конституційний суд — орган, який здійснює конституційний контроль і вирішує питання про відповідність законів і інших нормативно-правових актів Конституції країни.

Контрактна система — система управління державними закупівлями, що ґрунтується на укладанні контрактів з підприємствами та організаціями для забезпечення виконання робіт чи надання послуг.

Контроль за владою — система механізмів і процедур, що забезпечують нагляд і оцінку діяльності державних органів та уповноважених осіб з метою запобігання зловживанням та корупції.

Координація діяльності — процес узгодження дій різних державних органів, структур або інституцій для досягнення спільної мети чи розв'язання спільної проблеми.

Л

Легітимність — законність, правомірність діяльності державних органів і посадових осіб відповідно до Конституції і законодавства країни.

Лобіювання — процес впливу на прийняття рішень державних органів через звернення до депутатів, урядових посадовців та інших впливових осіб.

Локальне самоврядування — форма організації влади на місцях, коли владні повноваження передаються місцевим органам влади з метою самостійного управління територією.

Локальні бюджети — фінансові плани із доходів і видатків, що формуються на рівні місцевого самоврядування для забезпечення фінансової підтримки місцевих потреб і проєктів.

Лояльність споживачів послуг — ступінь задоволеності та відданості споживачів організації чи підприємства, яка надає певні послуги або товари.

Ліцензування — процедура видачі дозволів на право здійснення певної діяльності, що регулюється законодавством держави.

Лідерство — здатність і навички керівника чи особи управлінського рівня мобілізувати та спрямовувати зусилля співробітників для досягнення спільної мети.

Ліцензія — офіційний документ, що підтверджує право особи, підприємства чи організації на здійснення певних видів діяльності відповідно до вимог законодавства.

М

Місьцеве самоврядування — система організації влади на місцях, коли владні повноваження передаються місцевим органам влади з метою самостійного управління територією.

Місцевий бюджет — фінансовий план із доходів і видатків, який формується на рівні місцевого самоврядування для забезпечення фінансової підтримки місцевих потреб і проєктів.

Моніторинг — систематичне спостереження, контроль і оцінка діяльності або процесів з метою забезпечення їх ефективності і відповідності встановленим стандартам і критеріям.

Модернізація управління — систематичні зміни і вдосконалення організаційної структури, процедур та технологій управління для підвищення його ефективності.

Мотивація персоналу — комплекс заходів і стимулів, що застосовуються для підвищення професійних і моральних якостей працівників і підвищення їхньої продуктивності.

Міжнародне співробітництво — взаємодія між країнами, міжнародними організаціями і установами для досягнення спільних цілей і вирішення міжнародних проблем.

Міграційна політика — система заходів і стратегій, спрямованих на регулювання міграційних процесів, управління міграційними потоками і інтеграцію мігрантів у суспільство.

Матеріальна відповідальність — обов'язок особи чи організації відшкодувати завдану шкоду або збиток через порушення законодавства чи виконання недбалої діяльності.

Н

Нормативно-правовий акт — офіційний документ, що містить правила, норми або вимоги, які регулюють певні відносини і є обов'язковими для виконання.

Нормативне регулювання — діяльність державних органів з установлення правил, норм і стандартів у суспільних відносинах для забезпечення порядку і регуляції.

Нормативна база — сукупність нормативно-правових актів, які регулюють певну сферу діяльності держави чи підприємства.

Нормативний контроль — система заходів і процедур, спрямованих на перевірку виконання законодавства та нормативних актів державними органами і суб'єктами господарювання.

Належне управління — ефективне управління ресурсами і процесами з метою досягнення стратегічних цілей і забезпечення результативності діяльності організації чи державного органу.

Надзвичайна ситуація — стан, коли виникає загроза життю, здоров'ю або майну людей через природні або техногенні катастрофи, кризові ситуації або інші небезпечні події.

Навчальна програма — план навчальних дисциплін і курсів, що вивчаються у вищих навчальних закладах для підготовки спеціалістів з певної галузі знань.

Нормативне фінансування — вид фінансування, що передбачає встановлення нормативів або обмежень щодо видатків і доходів організацій або бюджетних установ.

О

Організаційна культура — сукупність цінностей, уявлень, норм і правил, що визначають спосіб функціонування і взаємодії учасників організації.

Оптимізація управлінських процесів — процес змін і вдосконалення організаційної структури і методів управління з метою підвищення ефективності діяльності.

Організаційна структура — система взаємозв'язків і підпорядкування між структурними підрозділами та посадовими особами в організації.

Оперативне управління — вид управлінської діяльності, спрямований на забезпечення щоденного функціонування організації і вирішення поточних завдань.

Оптимальне рішення — рішення, яке є найкращим у визначених умовах і сприяє досягненню максимального результату при мінімальних витратах ресурсів.

П

Публічне управління — система організаційних структур, процедур і процесів, які забезпечують виконання державної політики та надання публічних послуг громадянам і підприємствам.

Політика — система цілей, стратегій і заходів, що формулюються і реалізуються державою для вирішення соціальних, економічних, політичних та інших завдань.

Політична культура — система політичних цінностей, уявлень, норм і практик, що характеризує політичне життя суспільства.

Політичний процес — сукупність соціальних відносин і явищ, що виникають у процесі взаємодії політичних суб'єктів для прийняття рішень і управлінських дій.

Політичний менеджмент — система методів і прийомів управління політичними процесами, партіями, виборчими кампаніями та іншими політичними структурами.

Р

Регіональний розвиток — процес і стратегії стимулювання економічного, соціального і культурного розвитку регіонів країни з метою зниження рівня відмінностей між ними.

Реформа державного управління — систематичні зміни в структурі, методах і принципах функціонування державних органів з метою підвищення їх ефективності.

Регулювання — система державного впливу на економіку, суспільні відносини або інші сфери життя з метою забезпечення стабільності і розвитку.

Рівень державного управління — адміністративний рівень державної влади, що здійснює керівництво і координацію відповідних секторів і галузей держави.

Регіональна політика — сукупність стратегій, програм і заходів держави, спрямованих на розвиток регіонів і забезпечення їхнього зростання.

С

Стратегічне управління — процес формулювання цілей та стратегій організації з урахуванням її місії і зовнішнього середовища для досягнення конкурентних переваг і стійкого розвитку.

Соціальна політика — сукупність заходів і програм, спрямованих на забезпечення соціальної підтримки, захисту прав і покращення якості життя громадян.

Соціальний капітал — набір взаємовідносин, норм, цінностей і довіри в суспільстві, що сприяють співпраці, взаємодії і соціальній інтеграції.

Стандартизація — процес встановлення стандартів і нормативів для продукції, послуг або процесів з метою забезпечення їх якості, безпеки і сумісності.

Судова влада — одна з трьох гілок влади, яка здійснює правосуддя, вирішує спори, захищає права і законні інтереси громадян і організацій.

Соціальна відповідальність бізнесу — концепція, що передбачає, що підприємства мають приймати відповідальність за свої впливи на суспільство і довкілля.

Система управління якістю — набір політик, процедур і практик, спрямованих на забезпечення якості продукції або послуг відповідно до встановлених вимог і стандартів.

Т

Транспарентність — прозорість і доступність інформації про діяльність державних органів, їхні рішення і витрати для громадськості.

Територіальне управління — система управління, що охоплює вирішення питань на рівні місцевих територіальних одиниць, таких як області, райони, міста тощо.

Трансформація державного управління — процес системних змін у структурі, методах і інструментах управління з метою адаптації до нових викликів і завдань.

Технологічна модернізація управління — впровадження новітніх технологій і інформаційних систем для покращення ефективності і результативності управлінських процесів.

Тендерні закупівлі — процедура відкритого конкурсу на закупівлю товарів, послуг або робіт для державних чи комерційних потреб.

Трудові відносини в державному секторі — взаємовідносини між державними службовцями, управлінцями і органами управління щодо управлінських процедур і стосунків.

Х

Холдингова структура — організаційна структура, що включає кілька компаній, які контролюються однією централізованою управлінською компанією.

Хартія деколонізації — документ або програма, що визначає план звільнення колоній або територій від залежності від колоніальних держав.

Хабарництво — незаконне отримання вигоди (грошей, подарунків тощо) в обмін на виконання або невиконання службових обов'язків.

Ц

Централізація управління — концентрація прийняття управлінських рішень на вищому рівні організації чи держави з метою покращення координації і контролю.

Цивільне суспільство — сукупність незалежних громадських ініціатив і організацій, що взаємодіють для захисту прав і інтересів громадян.

Цілі сталого розвитку — універсальні цілі, визначені ООН, що спрямовані на забезпечення гармонії між економічним розвитком, соціальною справедливістю і збереженням навколишнього середовища.

Центр розвитку — організаційна структура або установа, що відповідає за сприяння соціально-економічному розвитку конкретного регіону чи місцевості.

ДОДАТКИ

Додаток А
Приклад оформлення пропозиції

Начальнику управління
транспорту та зв'язку
Кропивницької міської ради
Віктору ЖИТНИКУ

Пономаренко Ольги Станіславівни
вул. Металургів, 7, кв. 35
смт. Нове
тел. 0555555555
e-mail: ponomar@ukr.net

ПРОПОЗИЦІЯ

У зв'язку з тим, що до смт. Нове з м. Кропивницький і у зворотному напрямку кожного дня курсує лише три автобуси з великим проміжком часу, пропоную збільшити кількість транспорту на дві одиниці.

02.01.2024

Підпис

Додаток Б
Приклад оформлення заяви

Начальнику управління освіти
Кропивницької міської ради
Ларисі КОСТЕНКО

Король Світлани Олегівни
вул. Преображенська, 10, кв. 50
м. Кропивницький
тел. 0555555555
e-mail: ponomar@ukr.net

ЗАЯВА

Прошу надати роз'яснення щодо умов реєстрації моєї дитини у гуртки закладів позашкільної освіти м. Кропивницький. Відповідь прошу надіслати на електронну пошту: ponomar@ukr.net.

30.11.2023

Підпис

Додаток В
Приклад оформлення скарги

Начальнику управління
охорони здоров'я
Кропивницької міської ради
Оксані МАКАРУК

Діденко Артем Миколайович
вул. Шевченка, 17, кв. 40
м. Кропивницький
тел. 0555555555
e-mail: did45@gmail.com

СКАРГА

Вимагаю притягнути до відповідальності лікаря-невропатолога Мороз Інну Семенівну поліклініки № 5 до відповідальності за стягнення з мене коштів за ліки без проведення даного платежу через касу. Відповідь надати особисто.

14.02.2023

Підпис

Навчально-методичне видання

ДЕРЖАВНЕ ТА РЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ

методичні рекомендації щодо підготовки до практичних занять
та виконання самостійної роботи
з дисципліни для здобувачів вищої освіти

Укладачі: *Зайченко В.В., Немненко А.А.*

Рецензент: *Бугаєва М.В.*